

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Diplomová práce

Filmová hvězda Joaquin Phoenix

Bc. Peter Daniš

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Mgr. Milan Hain, Ph.D.

Studijní program: Filmová a divadelní studia

Olomouc 2021

Prehlasujem, že som diplomovú prácu na tému Filmová hviezda: Joaquin Phoenix vypracoval samostatne s použitím v práci uvedených prameňov a literatúry. Ďalej prehlasujem, že táto práca nebola použitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Olomouci 29. apríla 2021

.....

Podpis

Obsah

Úvod.....	5
1. Teoretická časť	8
1.1. Predmetná literatúra.....	8
1.2. Metodologická literatúra a metodológia práce.....	9
1.2.1. Sociologicko – semiotické hľadisko Richarda Dyera.....	9
Hviezdy ako sociálny fenomén	10
Hviezdy ako obrazy	12
Hviezdy ako znaky	14
1.2.2. Kultúrno ekonomický prístup Paula McDonalda	16
Hviezdny biznis	17
Hviezdny systém.....	21
Hviezdny výkon.....	22
1.3. Aplikácia metodológie ako syntéza dvoch prístupov	25
2. Joaquin Phoenix – prípadová štúdia hviezdneho obrazu.....	26
2.1. Rodinný klan Phoenixových	26
2.2. Herecké počiatky alebo Joaquin ako detská televízna a filmová hviezda?.....	29
2.3. 90. roky v znamení typecastingu, hlavnej role a odmietania príležitostí?.....	38
2.3.1. Funkcia „nového“ mena	43
2.4. Od nominácii k nominácii.....	45
2.4.1. Commodus ako vstupenka do Hollywoodu?.....	45
2.4.2. Jazva ako súčasť etablovania tzv. Branded Performance?.....	49
2.4.3. Joaquin Phoenix ako Johny Cash.....	52
2.4.4. Súčasti a rozšírenia star brandu	56
2.4.4.1. Kladný hrdina a zachovanie typu v animovanom filme.....	56
2.4.4.2. Vegánstvo a aktivizmus.....	58
2.5. Transgresia hviezdneho obrazu?	64
2.6. The Master – Znova som tu!	67

2.6.1. Phoenix ako Freddie Quell.....	73
2.7. Romantickým hrdinom proti svojmu typu?	75
2.7.1. Hviezda medzi hviezdami	79
2.8. Melancholický „avenger“ bez slov	80
2.9. Fenomén Joker	85
2.9.1. Joaquin Phoenix ako Joker	92
Záver	97
Zoznam Prameňov	101
1. Filmografia Joaquina Phoenixa	101
2. Zoznam ďalších citovaných filmov a relácií	104
3. Iné audiovizuálne pramene	105
4. Ďalšie pramene	107
5. Trailery a plagáty	115
Zoznam Literatúry	117
Zoznam obrázkov	120
Zoznam Príloh	121
1. Filmy Joaquina Phoenixa s najvyššími tržbami	122
2. Najlepšie hodnotené filmy Joaquina Phoenixa	123
3. Najvýznamnejšie ocenenia Joaquina Phoenixa	125

Úvod

Osobnosť herca Joaquina Phoenixa v súčasnosti patrí medzi tie najdiskutovanejšie v Hollywoode – aktuálne predovšetkým v spojitosti s jeho posledným filmom *Joker* (Todd Phillips, 2019). Často tiež býva označovaný za jedného z najlepších hercov svojej generácie.¹ Aj napriek veľkému kariérenmu vzostupu posledných rokov a výraznou vlnou mediálnej pozornosti si herec zachováva značnú dávku tajomnosti a veľmi dobre sa mu darí unikáť pred drobnohlľadom novinárov. Phoenix sa často vyhýba rozhovorom a otázkam smerujúcim k jeho osobnému životu, minulosti a rodine. V mediálnom svete sa taktiež neradí k „celebritnému typu“ baviča alebo žoviálneho host'a ako je tomu v prípade mnohých iných oscarových a populárnych hercov. Pri vystupovaní v rôznych televíznych talkshows Phoenix tiež často pôsobí hanblivo a introvertne. Cesta k sláve a úspešnému statusu tejto hollywoodskej „antihviezdy“ nebola úplne priamočiara, ale skôr klukatá a trnistá. V počiatkoch svojej kariéry detského herca ostal pomerne nepovšimnutý. Jednou z príčin môže byť aj fakt, že počas 80. a čiastočne aj 90. rokov ostal v tieni svojho staršieho a (vtedy aj) úspešnejšieho brata Rivera Phoenixa. So starším bratom ho spája fakt, že v dospelosti obaja vo svojich filmoch stvárňovali pestrú paletu psychicky zložitých a pomerne komplikovaných ľudských charakterov. Do určitej miery sa dá hovoriť aj o rebelizme a komplikovanom mediálnom obraze oboch bratov.

Hviezdny status Phoenix naberá prakticky až v dospelosti. Do širšieho diváckeho povedomia sa dostáva pravdepodobne až po spolupráci s režisérom R. Scottom na filme *Gladiátor* (Gladiator, Ridley Scott, 2000), kde za svoju vedľajšiu rolu dostáva svoju prvú nomináciu na Oscara. Počas svojej kariéry opakovane spolupracoval na filmoch s niekoľkými režisérmi. Phoenix počas svojej kariéry najčastejšie spolupracoval s režisérom Jamesom Grayom, opakovane sa objavuje vo filmoch Jamesa Graya napr. *Temné zákutia* (The Yards, 2000) a *Noc patrí nám* (We Own the Night, 2007). Opakovane tiež spolupracoval s ďalšími režisérmi ako Paul

¹Takéto označenie sa objavuje hneď vo viacerých článkoch napríklad v článku „Is Joaquin Phoenix set to be the greatest actor of his generation?“ denníku *Theguardian* alebo článok z *Nytimes* s názvom „The Weird Brilliance of Joaquin Phoenix.“

Thomas Anderson: *Majster* (The Master, 2012) a *Skrytá vada* (Inherent Vice, 2014) alebo M. Night Shyamalanom na filmoch *Znamená* (Signs, 2002) a *Osada* (The Village, 2004) či Gusom V. Santom: *Zomrieť pre* (To Die For, 1995) a *Neboj sa, ďaleko neutečie* (Don't Worry, He Won't Get Far on Foot, 2018).

Ako bolo spomenuté k hercovej „tajomnej aure“, vo verejnom živote prispieva a z časti aj koreluje výber a reprezentácia jeho charakterov stvárnených vo filmoch. Phoenixova filmografia je z prevažnej časti tvorená rolami psychicky komplikovaných alebo narušených postáv, často stojacich na okraji spoločnosti. Postáv ťažko skúšaných nepriazňou osudu alebo introvertne orientovaných a samotárskych jedincov. Stuart McGurk vo svojom článku trefne zhrnul pocity z výberu a reprezentácie hercových doterajších postáv. McGurk označuje Phoenixa za majstra vo vyjadrovaní úzkosti (anxiety artist).² Hercova filmografia je žánrovo veľmi rozmanitá a Phoenix má zastúpenie takmer u každého filmového žánru (od romantických komédií, animovaného filmu, akčného krimi thrilleru až po historické a životopisné drámy). Výnimku z tejto širokej škály komplikovaných ambivalentných charakterov predstavuje len hŕstka filmov. Spomeňme napr. film *Mária Magdaléna* (Mary Magdalene, Garth Davis, 2018), kde stvárnil postavu Ježiša nazaretského alebo film *Posádka 49* (Ladder 49, Jay Russell, 2004), kde stvárňuje pomerne konvenčnú postavu amerického hrdinu v postave hasiča, ktorý riskuje svoj život za záchranu druhého človeka.

Práca je rozdelená do dvoch hlavných častí. V prvej teoreticko – metodologickej časti bude vyhodnotená dostupná literatúra a pramene k predmetu práce. Následne bude predstavená metodológia práce, ktorá bude čerpať z oblasti star studies a prístupov Richarda Dyera v jeho publikácii *Stars*³ a Paula McDonalda a knihy *Hollywood Stardom*⁴. Druhá časť predstavuje chronologickú prípadovú štúdiu vývoja hviezdneho obrazu herca Joaquina Phoenixa – pričom budú podľa metodológie práce analyzované vybrané filmové projekty so zreteľom na dôležitosť a prípadné míľniky v hercovej kariére – Phoenixova publicita, príspevky, reakcie novinárov a kritikov a prípadné propagačné materiály. Táto časť je potom rozdelená

² MCGURK, Stuart. How Joaquin Phoenix became cinema's great anxiety artist. In: *gq – magazine.co.uk* [online]. 9.4.2020 [cit. 10. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.gq-magazine.co.uk/culture/article/joaquin-phoenix-life-movies>

³ DYER, Richard. *Stars*. 2. Vyd. London: British Film Institute, 1998, 256 s.

⁴ MCDONALD, Paul. *Hollywood Stardom*. Wiley-Blackwell. 2013, 341 s.

na jednotlivé podkapitoly, zastupujúce jednotlivé etapy hercovej kariéry a takisto rôzne atribúty hviezdneho obrazu. Zvýšená miera pozornosti je venovaná štvorici filmov, za ktoré bol Phoenix nominovaný na Cenu Akadémie *Gladiátor* (2000), *Walk The Line* (James Mangold, 2005), *The Master* (2012) a *Joker* (2019). Snímky, za ktoré bol nominovaný či prípadne vyhral Cenu Akadémie, môžu poslúžiť ako ukazovateľ toho, ako sa jeho kariéra zmenila a vyvíjala pred nimi a po nich. Téma bola vybraná na základe osobného záujmu o danú oblasť star studies a osobnosť herca Joaquina Phoenixa. Jedným z hlavných faktorov pri výbere témy bola aj skúsenosť a súvislosť s obdobnou, no užšie zameranou problematikou herectva v autorovej bakalárskej práci.⁵ Cieľom tejto diplomovej práce je analýza vývoja a hlavných rysov hviezdneho obrazu herca Joaquina Phoenixa a umiestnenie hercovho hviezdneho obrazu v kontexte súčasného hollywoodskeho obrazu hviezdnosti. Zmienými a nižšie predstavenými metodologickými postupmi bude možné bližšie kontinuálne a chronologicky charakterizovať a zaradiť zložky a súčasti Phoenixovho hviezdneho obrazu od počiatkov kariéry v druhej polovici osemdesiatych rokov až po súčasný vývoj a tendencie jeho hviezdneho obrazu v súvislosti s jeho najaktuálnejším filmom.

⁵ DANIŠ, Peter. *Herecká versatilita Robina Williamsa: Analýza hereckého štýlu vo vybraných filmoch*. Olomouc: 2019. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra filmových a divadelných studií.

1. Teoretická časť

V tejto časti práce bude vyhodnotená dostupná literatúra týkajúca sa predmetu tejto práce. Následne bude predstavená a priblížená samotná metodológia práce. Pre lepšiu prehľadnosť bude literatúra rozdelená na použitú metodologickú literatúru k oblasti star studies a literatúru vzťahujúcu sa k hercovi Joaquinovi Phoenixovi.

1.1. Predmetná literatúra

Ucelenejší pohľad na jeho kariéru alebo osobnosť, prípadne herectvo Joaquina Phoenixa do vzniku tejto práce nebol napísaný. Jediným sumarizujúcim článkom o Joaquinovi Phoenixovi publikovaným v odbornom periodiku je krátky článok Ryana Gilbeyho: „Behind A Painted Smile“⁶ z roku 2019 uverejnený v časopise *Sight and Sound*. Gilbey stručne popisuje výnimočnosť a vzostup Phoenixovej kariéry najmä v súvislosti s jeho posledným filmom *Joker*. Jedinú odbornú štúdiu predstavuje príspevok Penny Spirou „He’s Still Here Joaquin Phoenix as Transgressive Hollywood Star“⁷, ktorá sa však zaoberá iba krátkym obdobím a kauzou okolo dokumentu *I’m Still Here* (Casey Affleck, 2010), pričom sa zameriava na Phoenixov „prechod“ od hviezdy k celebrité späť.

Napriek absencii analytickejšie orientovanej štúdie vznikla však o Joaquinovi doteraz jedna súhrnná biografia *He’s still here* od Martina Howdena.⁸ Ani Howdenova chronologicky radená biografia sa však nevyhýba výraznému popularizačnému ladeniu a mapuje hercov život od počiatku kariéry. Prvá časť sa venuje Phoenixovmu obdobiu detského herca až po tragickú smrť jeho staršieho brata. Druhá časť je potom orientovaná viac na priebeh jeho kariéry približne do roku 2010, pričom sa autor venuje niektorým filmom len v stručnosti. Pre túto prácu je tak vhodným doplnkom najmä v súvislosti s množstvom zákulisných informácií a Phoenixovej ceste k jednotlivým filmom.

⁶ GILBEY, Ryan. Behind a Painted Smile. *Sight and Sound*. 2019. roč. 29. č. 4, s. 30–34.

⁷ SPIROU, Penny. He’s Still Here: Joaquin Phoenix as Transgressive Hollywood Star. *Academic Quarter (Akademisk Kvarter)*. roč. 10. s. 175–185.

⁸ HOWDEN, Martin. *He’s Still here*. John Blake Ltd. 2011. 210s.

Okrem vydanjej biografie a samotných filmov či seriálov bude práca využívať mnoho internetových zdrojov rozličného charakteru. Prevažne sa jedná o recenzie, rozhovory s hercom o filmoch či súkromii, rôzne analytickejšie zamerané články, odbornejšie zamerané štúdie pri jednotlivých filmoch, ktoré však spravidla vychádzajú na popularizačných weboch. V práci sú tiež ďalej zohľadnené aj články bulvárneho charakteru, audiovizuálny materiál mimo filmov – videoeseje, Phoenixov skromný počet mediálnych výstupov v televíznych reláciach (obvykle spojených s propagáciou filmu), záznamy z tlačových konferencií po premiérach filmu, zostrihy z predávania cien, fanúšikovské reakcie a ohlasy pod takýmito videami a v neposlednom rade sú zohľadnené aj trailery a dostupný propagačný materiál k filmom v podobe plagátov. Niektoré z dostupných článkov vystupujú mimo hercovu filmovú kariéru a orientujú sa na hercove pôsobenie v oblasti aktivizmu či životnému štýlu.

1.2. Metodologická literatúra a metodológia práce

Úlohou tejto podkapitoly bude predstaviť metodológiu, z ktorej bude táto práca vychádzať. Primárne sa bude jednať o prístupy Richarda Dyera, ktorý je predstavený v jeho publikácii *Stars* a prístup Paula McDonalda z knihy *Hollywood stardom*.

1.2.1. Sociologicko – semiotické hľadisko Richarda Dyera

Britský teoretik, ktorý je považovaný za zakladateľa star studies, predstavil v roku 1979 svoj koncept v knihe *Stars*, ktorá je považovaná za prelomovú publikáciu v obore star studies. Podľa Dyera prevažovali pri skúmaní hviezdnosti dve vzájomne odpojené perspektívy – sociologická a semiotická. Sociologická perspektíva vníma hviezdy ako pozoruhodný, vplyvný a symptomatický sociálny jav – z tohto hľadiska majú filmy nejaký význam, len pokiaľ v nich účinkujú

hviezdy. Semiotická perspektíva tento význam prevracia – filmová hviezda nabera na význame až vtedy, keď je súčasťou filmu.⁹

Hviezdy ako sociálny fenomén

Jedna z prvých otázok, ktorú si autor kladie, je spojená so vznikom hviezd (Stars as phenomenon of production). Na hviezdy je stále často nazerané ako na výrazný ekonomický činiteľ, ktorý pre štúdia predstavuje zdroj kapitálu (súvisiaceho s monopolizáciou a vlastnením hviezd typickým pre štúdiový systém), investícií (záruka proti strate zisku alebo naopak jeho príslub), výdavkov (hviezda ako jeden z hlavných rozpočtových výdavkov filmu) a rozšírenú príležitosť na trhu (predávajú filmy).¹⁰ Značnú mieru úspechu pripisuje aj manipulácii s trhom predovšetkým však manipuláciu spojenú s propagáciou samotnej hviezdy. Medzi ďalšie faktory týkajúce sa „produkcie“ hviezdy, ďalej radí aj módu ako ďalšiu formu manipulácie (zatiaľ čo jedna hviezda vyjde z módy, vzápätí je nahradená druhou). Povaha média, pomerne špekulatívny pojem tvrdiaci, že vo filmovom médiu sa nachádza čosi, čo „vytvára hviezdy“, táto úloha je podľa niektorých autorov pripisovaná veľkému detailu. Veľmi častým názorom je aj tvrdenie, že hviezdy sú hviezdami, pretože oplývajú obrovskou „dávku“ talentu. Tu je podľa Dyera hlavne potrebné hľadať vysvetlenie hviezdneho fenoménu v silnom potenciále filmovej produkcie.¹¹ Tento produkčný pohľad na výrobu hviezd kladie dôraz predovšetkým na filmárov, ktorí hviezdy vytvárajú. Rola divákov, ktorá je pri vytváraní hviezd jedným z rozhodujúcich faktorov, bola tak úplne vylúčená. Dyer prichádza s klasifikáciou vzťahu medzi hviezdou a publikom podľa Tudorovho modelu. V tejto klasifikácii vznikajú štyri kategórie vzťahov založených na: emočnej spriaznenosti (divák cíti určitú pripútanosť k protagonistovi založenú na hviezde, naratívne a na diváckej individualite), sebaidentifikácii (divák sa stotožňuje s osobou hviezdy a situáciou), napodobňovaní (hviezda zastupuje rolu vzoru, častejšie sa týka mladšieho publika), projekcii (prehnany spôsob napodobňovania,

⁹ DYER, pozn. 1, s. 1.

¹⁰ Tamže, s. 10–11.

¹¹ Tamže, s. 12–16.

ktorý prekračuje hranicu napodobňovania).¹² Vzťah medzi hviezdou a jej publikom je podľa tohto modelu relatívne obmedzený. Zdeľuje nám síce ako divák narába s obrazom hviezdy (naznačuje zdroje úspechu a slávy), ale nevysvetľuje prečo tento „image“ naberie takú podobu, akú má.

Ďalšiu významnú úlohu pri formovaní a vytváraní hviezdneho obrazu zohráva zo „sociálneho pohľadu“ ideológia. V tomto prípade Dyer nepoukazuje na ideologickú povahu hviezdy samotnej, ale na to, aké konkrétne druhy ideologickej práce slúžia na vytvorenie tohto „ideologického efektu“.¹³ Dyer naznačuje, že herci stierajú rozdiel medzi svojou vlastnou autenticitou (herca) a autenticitou postavy. V niektorých prípadoch toto „zotretie“ rozdielu môže byť skutočne totožné so skutočným „ja“ hviezdy. V inom prípade však môže byť rozdiel medzi „ja“ a výkonom súčasťou významu hviezdneho obrazu. Podobnou tézou je možnosť kompenzácie – predstava, že hviezdy istým spôsobom kompenzujú vlastnosti, ktoré ľudia vo svojom živote postrádajú. Takáto predstava je blízka opačnému tvrdeniu, že koncept hviezd takéto chýbajúce hodnoty môže naopak stelesňovať. Kompenzácie však nutne nemusia znamenať obnovenú vieru diváka – znovu veriť v ohrozenú hodnotu, ale dochádza skôr k presmerovaniu pozornosti z tejto hodnoty na inú „menej kompenzovateľnú“.¹⁴ Z oblasti politickej teórie preberá a re –definuje pojem charizma¹⁵, a to konkrétne z prístupu Maxa Webera. Podľa Dyera tento pojem spája koncepty sociálnej funkcie s porozumením ideológie.¹⁶ Dyer tvrdí, že napriek tomu, že hviezdny status závisí od absencie politickej moci, existuje nejaké spojenie medzi hviezdou a politickou charizmou. Z čoho vyvstáva otázka ako a prečo sa danému človeku pripisuje „charizma“.¹⁷

¹² Tamže, s. 17 –18.

¹³ Tamže, s. 20.

¹⁴ Tamže, s. 28 –29.

¹⁵ Pojem charizma je tu definovaný ako určitá kvalita individuálnej osobnosti prostredníctvom ktorej, sa takýto človek odlišuje od bežných ľudí.

¹⁶ Tamže, s. 30 –32.

¹⁷ Tamže.

Hviezdy ako obrazy

Ďalší z konceptov metodológie predstavuje hviezdy ako obrazy (stars as images). Dyer pod týmto pojmom nemá na mysli iba vizuálne znaky, ale skôr komplexnú konfiguráciu vizuálnych, verbálnych a aurálnych znakov. Pričom sa tieto zložky podieľajú na vytváraní všeobecného obrazu hviezdnosti alebo hviezdnosti konkrétnej hviezdy. Tieto znaky sa neprejavujú len prostredníctvom samotných filmov, ale naprieč celým spektrom rôznych mediálnych textov.¹⁸ Dyer najskôr charakterizuje „všeobecný obraz o sláve“ (Stars as Stars). Za všeobecný obraz považuje akúsi verziu „amerického sna“ organizovaného okolo tém spotreby, konzumu, úspechu a všednosti, do ktorého preniká po celú dobu spodný prúd, v ktorom spočíva „trpkosť“ tohto sna spojená s neúspechmi.¹⁹

Dôležitejšiu časť predstavuje podkapitola „Stars as Types“ (hviezdy ako typy). To čo vyzdvihuje špecifickosť hviezd (napriek ich často extravagantnému spôsobu života), môže byť ich osobitosť priliehajúca k určitému sociálnemu typu. Tu Dyer preberá koncept O.E. Klappa, ktorý definuje sociálny typ ako kolektívnu normu typového správania sa, ktoré je zdieľané, rozpoznateľné a ľahko uchopiteľné. Tuto typológiu sám autor často aplikuje na príkladoch hviezdnych osobností (napr. Grace Kelly, Elizabeth Taylor a pod.). Hviezda samozrejme môže spadať do niekoľkých rôznych i protichodných kategórií odrážajúc nejednoznačnosť ich obrazu a rozdiely v postojoch publika (napr. Marilyn Monroe). Klappova klasifikácia počíta s tromi základnými sociálnymi typmi *The good Joe* (dobrák), *The tough guy* („tvrďas“) a *The pin up* (tykajúci sa ženského pohlavia predstavujúci vzorový model ženskosti v zmysle krásy).²⁰ Dyer dopĺňa ešte ďalšie dva typy *The Rebel* (rebel, do tohto typu spadal napríklad James Dean) a *The independent woman* (nezávislú ženu, uvádza na príkladoch herečiek z 30. a 40 rokov (Hepburn, Stanwyck, Crawford a i.)).²¹

Ako bolo už vyššie zmienené hviezdy stelesňujú určité sociálne typy, ale hviezdny obraz je otázkou oveľa komplexnejšou ďaleko prekračujúcou tieto typy. Priamo na tvorbe hviezdneho obrazu sa podieľajú zmienené mediálne texty. Tieto

¹⁸ Tamže, s. 34 –35.

¹⁹ Tamže, s. 35.

²⁰ Tamže, s. 47 –50.

²¹ Tamže, s. 52 –54.

mediálne texty tvoria jednu z kľúčových a presnejších analytických metód, s ktorými Dyer operuje.²² Mediálne texty delí do štyroch oblastí – propagácia, publicita, filmy, kritiky a komentáre.²³ Propagácia sa týka textov vytvorených zámerné, to zahŕňa materiál priamo súvisiaci s hviezdou (tlačové správy, biografie, publikácie fanúšikovských klubov, doplnky, reklamy, verejné vystúpenia a iný materiál propagujúci hviezdu v konkrétnom filme). Od propagácie je odlišená publicita, ktorú Dyer opisuje ako „neúmyselne“²⁴ vypustené informácie obvykle vyskytujúce sa v tlači a časopisoch (bulvárny stĺpček), prípadne rozhovory v televízii a pod.²⁵ Na výslednom obraze hviezdy zastáva popredné miesto film. Obzvlášť dôležitý je koncept tzv. „star vehicle“, ktorým sa označuje postup alebo fenomén, kedy je film „ušíť na mieru“ konkrétnej hereckej osobnosti (písanie a výber scenára so zreteľom už na konkrétnu hviezdu).²⁶ Do Kritík a komentárov je zaradené všetko to, čo bolo povedané alebo napísané o samotných hviezdach. Patria sem aj súčasné a následné spisy – vrátane nekrológov alebo iných materiálov napísaných posmrtné. Ďalej sa sem radia filmové recenzie, knihy o filmoch, filmové, rozhlasové, televízne profily hviezd a prakticky každý text zaoberajúci sa nejakým spôsobom súčasným dianím.²⁷

Na prípadovej štúdii herečky Jane Fonda potom rozoberá jej hviezdny obraz a v súvislosti s ňou prichádza s pojmom štruktúrovaná polysémia, čo by sa dalo definovať ako viacnásobné a konečné významy, ktoré hviezda predstavuje. Množstvo produkovaných významov podľa Dyera nie je nekonečné, ale obmedzené tým, čo je nám k dispozícii z hľadiska dostupných textov. Tieto jednotlivé prvky významovosti sa môžu navzájom podporovať a posilňovať alebo si protirečiť.²⁸

²² Tamže, s. 60.

²³ Tamže, s. 60.

²⁴ V praxi je tento „únik“ informácii podľa Dyera často do značnej miery kontrolovaný samotnými štúdiami. Jedinými prípadmi, kedy dochádza k skutočne nechcenej miere publicity sú podľa neho škandály. Dyer, s. 61.

²⁵ Tamže, s. 60–61.

²⁶ Tamže, s. 61–62.

²⁷ Tamže, s. 62–63.

²⁸ Tamže, s. 63–64.

Hviezdy ako znaky

V poslednej časti sa Dyer zaoberá špecifickejšou otázkou fungovania hviezd v samotných filmoch z niekoľkých hľadísk. Asi najdôležitejšou je však časť obsahujúca zložky potrebné k pochopeniu ako hviezdy dokážu konštruovať svoj charakter stváraný v konkrétnom filme.²⁹ Charakter postavy vo filme nie je niečím, čo sa dá vybudovať jediným záberom kamery, ale musí byť postupne budovaný filmovými tvorcami a divákmi. Postava je teda konštruktom zloženým z rôznych znakov, nachádzajúcich sa vo filme i mimo neho (naprieč celou kinematografiou).³⁰ Medzi znaky postavy vo filme Dyer radí: *predchádzajúcu divácku skúsenosť/znalosť* spojenú s určitými očakávaniami v rovine oboznámenia sa s príbehom (film môže byť adaptáciou, remakom), postavami (existencia postáv vo viacerých filmoch), propagáciou (trailery, plagáty reklamy), žánrom/hviezdou (konkrétna hviezda môže byť spojená s konkrétnymi žánrami) a kritikou.³¹ *Meno postavy*, ktoré ju môže osobitne charakterizovať a naznačiť isté osobnostné črty. *Vzhľad* a to ako postava vyzerá, naznačuje jej osobnosť s odlišným stupňom presnosti. Do tejto kategórie spadá fyziognómia, oblečenie, etnicita a pod. Pod *objektívne koreláty* patria predmety, prostredie, s ktorými postava prichádza do kontaktu. Pričom spôsoby akými s nimi interaguje, môžu do určitej miery charakterizovať postavy a jej duševné pochody. *Reč postavy*, podľa toho čo postava hovorí a akým spôsobom to hovorí, môže byť jej charakter naznačený buď priamo (čo postava hovorí sama o sebe) alebo nepriamo (čo o sebe pritom nič nevediac vyvrátdza). *Reč ostatných postáv* zahŕňa to, čo o postave hovoria ďalšie postavy, čo môže naznačovať rysy tejto postavy, ale aj hovoriacich postáv. „Zásoba“ *gest*, ktoré postava používa, môže mať dvojité charakter formálny (založené na konvenčných spoločenských pravidlách), neformálny (neformálne, nedobrovoľné spojené často už s charakterom postavy). *Jednanie* odkazuje na to, čo postava robí v príbehu a určitým spôsobom podporuje aj naratív. Otázka *štruktúry* sa netýka priamo naratívu, ale jej úlohy pri vytváraní charakteru (rozpor medzi tým či je postava funkciou štruktúry alebo či štruktúra vychádza priamo z postavy, ktorá si žije

²⁹ Tamže.

³⁰ Tamže, s. 106.

³¹ Tamže, s. 107–108.

svojím vlastným životom). Do *mizanscény* je radená všetka filmová rétorika vrátane osvetlenia, farieb, rámovania, kompozície a umiestnenie postáv v priestore.³²

Hviezdny obraz je potom podľa Dyera pri konštrukcii postáv vo filmoch použitý tromi spôsobmi: *selektívnym využitím*, *vhodným* alebo naopak *problematickým využitím*. Pod prvým rozumie situáciu, kedy prostredníctvom nasadenia ďalších znakov charakteru a filmovej rétoriky môžu byť vyzdvihnuté určité črty obrazu hviezdy a ignorovať pritom ostatné. Zo štruktúrovanej polysémie obrazu sú teda vybrané len určité významy, ktoré korelujú s koncepciou postavy vo filme. *Vhodné obsadenie* (perfect fit) môže znamenať pomerne dokonalé korešpondovanie znakov postavy s obrazom hviezdy. Zvyčajne sa podľa Dyera jedná o filmy, ktoré nie sú založené na predchádzajúcom „materiály“ (adaptácie), ale sú napísané vyslovene pre konkrétnu hviezdu. Opakom tohto môže byť potom *problematické využitie*, kedy dochádza k najväčším rozdielom medzi obrazom hviezdy a jej postavou.³³

Posledným problémom, ktorý Dyer rieši je otázka autorstva najmä v rovine toho, kto má byť považovaný za autora filmu. Tento problém rieši predovšetkým z dvoch pozícií hviezd ako autorov a spolupráce hviezd a autorov. V otázke hviezdneho autorstva rieši, aké podmienky musí spĺňať hviezda, aby mohla byť označená za prípadného spoluautora filmu. Za určitých okolností môže totiž herec ovplyvniť film rovnako ako scenárista, režisér alebo producent (niektorí aktéri majú väčší vplyv ako iní). V prípade napríklad hercov existujú totiž takí, ktorí sa podieľajú na umeleckých rozhodnutiach (scenár, kasting, réžia) a môžu byť teda oprávnené považovaní za jedného z autorov filmu.³⁴ Druhou otázkou je spolupráca hviezd a autorov respektíve spôsobom akým konkrétnu hviezdu dokáže režisér využiť v prospech filmu. Hviezda alebo herec je vnímaný ako určitý druh materiálu (spoločne napríklad so scenárom), s ktorým môže režisér rozličnými spôsobmi pracovať.³⁵

³² Tamže, s. 109 –117.

³³ Tamže, s. 126 –131.

³⁴ Tamže, s. 151 –154.

³⁵ Tamže, s. 155 –157.

1.2.2. Kultúrno ekonomický prístup Paula McDonalda

Pomerne aktuálnym obdobím (1990–2010) Hollywoodskeho stardomu sa zaoberá kniha Paula McDonalda *Hollywood Stardom*. V súvislosti s jeho prístupom je nutné ozrejiť niekoľko princípov, postupov a pojmov, s ktorými autor pracuje. Na hviezdnosť je v tomto prípade nazerané ako na kultúrny/symbolický (tým, že vo filmoch stvárňujú herci konkrétne postavy, reprezentujú rôzne významy o ľudskej identite) a komerčný/ekonomický fenomén (hviezdy ako znak určitej ekonomickej hodnoty s cieľom zvýšiť možné financovanie filmu a možné zisky). Tieto dve hodnoty sú navzájom nerozlučné. McDonaldov prístup v sebe kombinuje klasické prístupy k star studies (skúmanie významu a zmyslu filmových hviezd) so skúmaním samotného fungovania filmového priemyslu (industry studies).³⁶ Zároveň však polemizuje so spomenutými textuálnymi prístupmi: „Štúdium textov o hviezdach a diskurzy poskytujú cenné poznatky o semiotickej alebo textuálnej zložitosti hviezd, ale bez úplného pochopenia toho ako hviezdy fungujú ako zdroje kapitálu pre filmový biznis. Ak by sme aplikovali iba tento spôsob analýzy sústredujúci sa prevažne na texty alebo diskurzívnu konštrukciu slávy, ponecháme tak star studies s neúplným pochopením hviezd a hviezdnosti.“³⁷

Tento duálny spôsobom nazerania na stardom – hviezdy ako symbolické a ekonomické entity – nepredstavuje podľa autora žiadne nóvum. Naráža pritom na (mimo textové) alternatívne prístupy dvoch autorov Barryho Kinga (hviezdnosť ako forma práce a hviezda ako osobnosť schopná ovplyvniť výsledky tržieb) a Danae Clark kritizujúc ako zameranie na záležitosti spojené s výzorom, krásou a potešením viedlo k vytvoreniu estetickéj tradície v obore star studies.³⁸

„Náprava“ tejto nerovnováhy nad prevažujúcimi textuálnymi prístupmi je jedným z hlavných cieľov McDonaldovej publikácie. Jeho prístup spočíva v nazeraní na hviezdu ako na súčasť komerčnej estetiky v Hollywoode a posúva tým formu svojej analýzy, ktorú označuje ako *symbolické obchodovanie s hviezdou* (symbolic commerce of stardom). Čo považuje iba za jeden z nástrojov používaných Hollywoodom na obchodovanie prostredníctvom symbolických

³⁶ MCDONALD, pozn. 1. s. 1–2.

³⁷ Tamže, s. 4.

³⁸ Tamže, s. 5.

prostriedkov.³⁹ Vo svojom prístupe však nezatraca ani využitie vyššie uvedených „klasických“ prístupov t.j. textuálnej analýzy. Hviezdy cirkulujú vo verejnej sfére prostredníctvom týchto textových foriem a svojmu publiku sú známe práve ako „súbor“ tohto textového materiálu. Uchovanie predstavy o hviezdnom obraze slúži ako prostriedok na analýzu symbolického obsahu slávy a na konceptualizovanie foriem, v ktorých sa hviezdne identity šíria na kultúrnych trhoch.⁴⁰ Tento prístup musí nevyhnutne obsahovať hviezdne obrazy (star images), pretože sú to textové formy, prostredníctvom ktorých sa vytvárajú hviezdne identity kolujúce na filmovom trhu ako symbolická mena.⁴¹

Hviezdny biznis

Prvým pojmom, ktorý McDonald rozvíja a operuje s ním je už zmienené symbolické obchodovanie s hviezdou (symbolic commerce of stardom). Skúmanie tohto obchodu so slávou vyžaduje dôkladne kritické zhodnotenie postupov a procesov, ktoré podporujú Hollywoodsky stardom. V súvislosti s týmto aplikuje na film päť funkcií masovej komunikácie preberaných od Johna Thompsona.⁴² *Priemyslom vyprodukovaná sláva* (industrially produced fame), „filmové hviezdy sa nerodia, filmové hviezdy sa vyrábajú“.⁴³ Filmový stardom nie je nejakou individuálnou kvalitou či vrodenu vlastnosťou, ale vyžaduje organizovanú kooperáciu viacerých premenných (strih, hudba, kamera, svetlo, mix zvuku). Zásadné je pre toto symbolické obchodovanie fakt, že hviezda je produktom industrializovanej kultúrnej výroby, výsledkom mnohých, prísne organizovaných vstupov a akcií generujúcich sa naprieč vývojom filmu (natáčanie, produkcia, marketing, distribúcia, premietanie, ohlasy a pod.).⁴⁴ *Medializovaná sláva* (mediated fame) znamená to ako sa hviezdy objavujú a cirkulujú vo verejnej sfére (kultúre) ako sprostredkované (mediálne) identity. *Rozptýlená sláva* (dispersed fame), kedy sú hviezdy dočasne a „priestorovo“ rozptýlené identity po lokálnych,

³⁹ Tamže, s. 6.

⁴⁰ Tamže.

⁴¹ Tamže.

⁴² Tamže, s. 11–12.

⁴³ Tamže.

⁴⁴ Tamže, s. 13–14.

regionálnych, národných a globálnych trhoch. Reprodukovaná sláva (reproduced fame) označuje hviezdy ako masovo reprodukované identity. *Komodifikovaná sláva* (commodified fame) vníma hviezdy ako oplývajúce určitou symbolickou a ekonomickou hodnotou. Táto hodnota potom predstavuje aj vnímanie rozdielu a podobnosti medzi hviezdami.⁴⁵ Určitá hierarchická hodnota hviezdy je ďalším faktorom, ktorý by mal byť podľa McDonalda zohľadnený pri analýze hviezdnosti. Hviezdnosť je založená na hierarchii talentu, ktorý formuje viditeľné rozdiely medzi jednotlivými hercami vo filme.

Dôležitým prvkom hviezdnosti je tzv. *cirkulácia mena*. Konkrétne toho ako je toto meno zakomponované do filmu (predovšetkým propagácie). Hierarchia hercov sa zreteľne prejavuje napríklad, keď sa mená hviezd objavujú pred alebo nad názvom filmu. Pre túto hierarchiu si berie pojmy od kastigových agentov Janer Hirshenson a Jane Jenkins, ktorí rozdeľujú medzi 4 úrovňami hercov – „*snaživci*“ (wannabes), *pracujúci herci* (working actors), *mená* (names) a *hviezdy* (stars). Pochopiteľne hviezdy stoja na vrchole tejto hierarchie s ďalšími možnosťami deľby na: hercov, ktorí sú najdôležitejším prvkom predaja filmu (napr. Kate Winslet, Owen Wilson), ďalej herci patriacich do tzv. *Ačkového zoznamu* (A –list) do tejto kategórie spadajú herci, ktorých už samotná prítomnosť vie zabezpečiť financovanie filmu (George Clooney, Russell Crowe). Hierarchii dominuje A+ kategória, ktorá nezabezpečí len vznik filmu, ale dokáže garantovať aj jeho profit (Tom Hanks, Brad Pitt).⁴⁶

V súvislosti s dôležitosťou profitu, ktorý môže byť pre hviezdnosť jedným z rozlišujúcich faktorov. McDonald odkazuje na index vypracovaný hollywoodskym reportérom Jamesom Ulmerom tzv. Star Power index. Pre Ulmera je teda profit definovateľný ako miera do akej vie meno herca alebo režiséra samotného zabezpečiť financovanie filmu. Výsledky výskumu vykázali značnú mieru podobnosti s klasifikáciou hercov podľa Hirshenson a Jenkins. Ich klasifikáciu ešte dopĺňa ďalšími možnými kategóriami hviezd B+ (dokážu zabezpečiť distribúciu filmu), *Bčkový zoznam* tvoria herci, ktorí dokážu spustiť priamy a lokálny odbyt filmu, ale dôležitejšími ostávajú iné faktory ako napríklad

⁴⁵ Tamže, s. 15 –19.

⁴⁶ Tamže, s. 19 –23.

žáner, scenár, režisér a ďalší herci vo filme. Do C kategórie spadajú potom herci, ktorí majú malú alebo žiadnu šancu na základe svojho mena „predať“ film.⁴⁷ McDonald ale upozorňuje, že hviezdny status nikdy nie je stabilný. Naopak neustále kolísa a je podmienený. Tento status je teda skôr produktom hierarchického systému než otázkou individuálnej kvality hviezdy:⁴⁸ Hviezdnosť závisí na vyčlenení jedinečnosti filmovej hviezdy spomedzi majority ďalších pracujúcich hercov, ktorí hviezdny statusom nedisponujú.⁴⁹ Do tejto ziskovosti radí faktory, ktoré môžu byť spojené s filmovými žánrami či prestížou hviezdy. Niektorí herci tak nemusia nutne spadať do *Ačkového zoznamu* a napriek tomu sa v spojitosti s určitým typom filmu (žánrom) môžu stať tzv. *žánrovými hviezdami*.⁵⁰ V niektorých prípadoch môže byť hviezdnosť dosiahnutá naopak tým ako herec narušuje kontinuitu medzi svojimi filmovými rolami a žánrami prípadne účinkovaním v menej mainstreamových filmoch. Takýchto hercov označuje za *herecké hviezdy* (actor star), čiže herci, ktorých sláva je založená na umeleckom a nie komerčnom úspechu. Pojem *prestížna hviezda* (prestige star) zase predstavuje kategóriu, do ktorej spadajú herci na základe množstva filmových cien či nominácií. Medzi ďalšie faktory hviezdnosti radí aj napríklad vek, etnicitu či pohlavie herca/herečky.⁵¹

Dôležitý koncept u McDonalda predstavuje aj vytváranie tzv. *star brandu* (star as brand), teda zaobchádzanie s hviezdou ako určitou značkou, produktom. U tohto konceptu sa zamýšľa nad analógiou medzi hviezdnosťou a jej „brandingom“ z troch možných perspektív: *Branding a hviezdnosť* (branding and stardom), *funkciou mena hviezdy* (the functions of star names) a *rozšírením hviezdneho brandu* (extending the star brand). Branding a hviezdnosť popisuje – na základe rozličných marketingových konceptov a rozdielov medzi brandingom produktu a hviezdy (ľudskej osoby). Branding hviezdnosti je vnímaný skrz to ako hviezda vkladá svoj súbor hodnôt a významov do spôsobu nazerania na film a jeho predaja – hviezdna osobnosť môže byť sama o sebe spôsobom ako nazerať na film. Narozdiel

⁴⁷ Tamže, s. 23 –24.

⁴⁸ Tamže, s. 24 –25.

⁴⁹ Tamže, s. 25.

⁵⁰ V 90. rokoch podľa Ulmerovho indexu išlo predovšetkým o hercov spojených so žánrom akčného filmu napr. Tom Cruise.

⁵¹ Tamže, s. 32 –33.

od ostatných produktov sú hviezdy organické a živé značky, ktoré fungujú a žijú, no zároveň (ako každý spotrebný výrobok) majú svoj „životný cyklus“.⁵² Rovnako ako pri diferenciacii výrobkov na vertikálnu a horizontálnu os (s cieľom podporiť odlišné vnímanie výrobku vedúce ku zmenám v nákupnom správaní) McDonald takéto členenie aplikuje aj v rozlišovaní star brandu. Vertikálna os predstavuje filmy obsadené hviezdami, pričom jednotlivé hviezdy vytvárajú horizontálne rozdiely. Ďalej poznamenáva, že napriek tomu, že je možné filmové hviezdy do týchto osí umiestniť, poskytujú iba neistý a nejednoznačný mechanizmus na vertikálnu diferenciaciu. Horizontálna os je založená na tom ako významy, ktoré prinášajú hviezdy, odlišujú rozdiely vo vkuse. Horizontálne rozdiely sú odlišiteľné na dvoch úrovniach. Pri prvej úrovni prináša hviezda do filmu určitú „značkovú“ identitu, ktorú je možné odlíšiť od identity ostatných hviezd. Druhá úroveň predstavuje to ako herecký výkon jednej hviezdy vytvára rozdielnosť (paradoxne pri zachovaní istej kontinuity). Horizontálne rozdiely sa teda dosahujú na úrovni rozdielov medzi hviezdami. Preto musia hviezdy zachovať svoje štandardné identity, i keď dochádza k ich narušeniu. Odkazuje na fakt, že častým terčom kritiky sú obmedzené herecké schopnosti hercov (v každom filme hrajú rovnako). McDonald ale tvrdí, že presne to je jedným zo základných účelov hviezdneho výkonu. Star brand udrží svoju hodnotu len vtedy, ak je do určitej miery hviezda vždy viditeľná.⁵³

Meno hviezdy identifikuje, individualizuje, odlišuje a stáva sa tak základom pre Hollywoodsky stardom. Pri funkcii mena hviezdy treba brať do úvahy niekoľko kľúčových symbolických funkcií mena. Prvou funkciou je, že meno slúži ako označenie jedinečnosti. Hviezdy sú síce vizuálne a hlasovo odlišiteľné, ale je to meno, ktoré je hlavným odlišujúcim faktorom od iných hviezd. Druhou funkciou je zdroj významu. Hviezdy sú verejne známe osobnosti a ich meno zahŕňa všetko to, čo je o nich známe. Treťou funkciou môže byť upevnenie rozptýlenia a opakovania prítomnosti hviezdy. Mená hviezd sú často rozptýlené v rôznych mediálnych textoch a objavujú sa napríklad v upútavkách, na plagátoch, titulkoch, časopisoch a pod. Aj keď je meno hviezdy rozptýlené naprieč textami, symbolicky upevňuje

⁵² Tamže, s. 43–46.

⁵³ Tamže, s. 46–48.

obraz alebo identitu hviezdy vytvorením intertextuálneho odkazu zjednocujúceho tieto texty.⁵⁴

Rozšírenie hviezdneho brandu nastáva vtedy, ak sa hviezda odchýli od typu role alebo aktivít, vďaka ktorým sa stala verejne známou. Tieto aktivity môžu mať odlišný charakter pohybujúci sa medzi obchodným a kreatívnym sektorom. McDonald rozlišuje medzi päťicou takýchto možných rozšírení. *Umelecké rozšírenie* (artistic extension) nastáva vtedy, ak sa hviezda rozhodne rozšíriť svoje spektrum dovedy stvárňovaných postáv (vďaka ktorým bola dovedy známa). *Funkčnými rozšíreniami* (functional extensions) herci rozširujú pole svojej pôsobnosti vo filmovom priemysle (herec ako producent, režisér, scenárista). *Mediálnymi rozšíreniami* (media extensions) je pôsobnosť hviezdy rozšírená do viacerých médií (televízia, divadlo). *Výkonne rozšírenia* (executive extensions) predstavujú v podstate variáciu funkčných rozšírení. Hviezda sa zapája do aktivít mimo herectva – zakladanie vlastných produkčných spoločností (tzv. Syndies). Poslednými sú *komerčné rozšírenia* (commercial extensions), spojené s predajom produktov iných než film pod značkou hviezdy.⁵⁵

Hviezdny systém

V druhej časti McDonald rozoberá historický kontext a súčasnosť hviezdnosti v post – štúdiovej ére. Mimo iného sa pozastavuje nad „*zdrojmi hviezdnosti*“ (sources of stardom) a v skúmaných dvoch dekádach rozlišuje niekoľko možných zdrojov vzostupu hviezdy. *Filmom vytvorená hviezdnosť* (film – generated film stardom) má svoj pôvod spojený s filmom. Na tento pojem nadväzuje *importovaná hviezdnosť* (imported film stardom) označujúca hviezdy, ktoré vystúpili do popredia účinkovaním vo filmoch a televízii mimo Hollywood. Hviezdnosť herca v tomto prípade vychádza v spojitosti predovšetkým s účinkovaním vo filmoch (napr. Angelina Jolie, Matt Damon, Tom Cruise). Druhým trendom je *multimediálna hviezdnosť* (cross – media stardom), kedy je hviezdnosť spojená s viacerými médiami (televíziou, hudbou). Niektorí herci prišli

⁵⁴ Tamže, s. 49 –53.

⁵⁵ Tamže, s. 58 –59.

k svojej hviezdnosti a stali sa známymi aj mimo zábavný priemysel. Príkladom *cross – sector stardom* (cross – sector stardom) je napríklad kariéra Arnolda Schwarzeneggera (pôvodne známy športový kulturista) alebo Cameron Diaz (bývala modelka).⁵⁶ Ďalším tvrdením je, že Hollywoodske hviezdy na svoju existenciu stále potrebujú veľké filmové štúdia (majors). Stále totiž zohrávajú kľúčovú úlohu na poli tejto „hviezdnej zábavy“. Podľa McDonalda post –štúdiová éra hviezdnosti úplne nenahradila vertikálne integrovaný systém, ale skôr uvoľnila a odmokla príležitosti pre kreatívnu a manažérsku samostatnosť. McDonald však tvrdí, že napriek tomuto uvoľneniu v post –štúdiovej ére (narozdiel od štúdiovej éry) existuje istá miera tzv. *závislej nezávislosti* (dependent independence). Tvorivé a pracovné slobody, ktoré majú hviezdy na voľnej nohe, sú často sprevádzané väzbami veľkých štúdií na mediálne a komunikačné spoločnosti s kontrolou nad kanálmi, ktorými sa filmy dostávajú do distribúcie.⁵⁷

Otázkou (finančnej) hodnoty hviezdy sa zaoberá v nasledujúcej kapitole, kde dochádza k neistým záverom, že obsadenie hviezdy alebo hviezd do filmu (predovšetkým hviezdy z A kategórie) nemusí nutne garantovať finančný úspech filmu.⁵⁸ V niektorých prípadoch súčasného stardomu dokáže herecká hviezda film spropagovať a prilákať tak divákov, no nedokáže zaručiť finančný úspech filmu⁵⁹

Hviezdny výkon

V tretej časti s názvom „Spectacular Acts“ sa zaoberá symbolickou konštrukciou hviezdneho výkonu. Ako je hviezdny brand stvárnenny filmovou formou (vo filme). Na hviezdny výkon je nazerané ako na výsledok naratívu a spektaklu produkovaného prostredníctvom filmovej formy usporiadaného hlasom a telom hviezdy.⁶⁰ Tento postup potom demonštruje na kariére Toma Cruisa či v prípadovej štúdii o Julii Roberts. Z tejto kapitoly sú dôležité vybrané pojmy.

Ako bolo už vyššie zmienené, hviezdny výkon je tvorený kombináciou naratívu a spektaklu dosiahnutého vo dvoch úrovniach. Na úrovni *výkonu filmového*

⁵⁶ Tamže, s. 116 –118.

⁵⁷ Tamže, s. 119 –121.

⁵⁸ Tamže, s. 124 –129.

⁵⁹ Tamže, s. 137.

⁶⁰ Tamže, s. 181.

média (performance of the film medium) pomocou rámovania, pohybu kamery, svetla, strihu a zvukového mixu. Tieto formálne elementy filmu zapríčiňujú napríklad aj spomínanú hierarchiu medzi hercami – medzi hviezdou a ostatnými hercami.⁶¹ Druhá úroveň predstavuje už samotný *výkon herca* (the performance of the actor), a to konkrétne v použití svojho hlasu a tela k vykresleniu postavy. Herectvo je vždy vytvárané postavou, ktorá je vo filme reprezentovaná (charakter) a osobou, ktorá tento charakter reprezentuje (herec). Táto dualita je podľa McDonalda najviac zrejماً práve v hereckom výkone hviezdy.⁶² V súvislosti so star brandom spomína pojem Jamesa Naremore *idiolekt* (idiolect) predstavujúci súbor hereckých znakov, ktoré sú zdôrazňované v jednotlivých filmoch (v prípade Toma Cruisa či Julii Roberts sa jedná o ich úsmev). Tieto nuansy v hereckom výkone potom zastupujú dva princípy. Princíp *zosobnenia* (impersonation) konkrétna funkcia v naratíve a *stelesnenia* (personification)⁶³ vybavuje postavu špecifickými charakterovými črtami a zároveň upozorňuje na hviezdnu osobnosť herca prítomnú vo filme.⁶⁴

Poslednou problematikou, ktorú McDonald rozoberá je otázka prestíže, *prestížnej hviezdy* ako novej formy hviezdnosti, ktorá stojí v opozícii *Ačkových hviezd* a tzv. ekonómiou prestíže (spojenou s filmovými oceneniami).⁶⁵ V súvislosti s týmto sa McDonald snaží uplatniť Bourdieov model *pola kultúrnej produkcie* (field of cultural production) a pracuje predovšetkým s jeho identifikáciou anti – ekonomickej logiky určujúcej umelecký status v kultúrnej produkcii. V súvislosti s týmto postupom si kladie dve otázky a to: Kde v tomto poli je umiestnený Hollywoodsky film? A ako rozdelenie ekonomického a symbolického kapitálu vplýva na hierarchické umiestnenie hviezdy?⁶⁶ Znovu odkazuje k svojim pojmom *Ačkových hviezd* a *prestížnej hviezdnosti*. Pričom s prvým pojmom je spojená kumulácia ekonomického kapitálu (tržby filmov, v ktorých hviezdy účinkujú) a s druhým (stojacim v protiklade k prvému) skôr príklon k symbolickému kapitálu

⁶¹ Tamže, s. 191 –194.

⁶² Tamže, s. 194 –196.

⁶³ Tieto pojmy McDonald preberá od Barryho Kinga. McDonald s. 201.

⁶⁴ Tamže, s. 202 –206.

⁶⁵ Tamže, s. 215 –216.

⁶⁶ Tamže, s. 216 –220.

založenom na získavaní ocenení a pozitívnych kritických ohlasov.⁶⁷ Status prestíže súvisí aj s odmietaním komerčnosti. Herci sa tak môžu vyhýbať mainstreamovým filmom zameraným na populárny trh. Ďalším znakom „ekonomického dištancu“ prestížnej hviezdy je zhmotnenie v hereckom výkone, konkrétne pracuje s pojmami *zosobnením* a *stelesnením* (viď. vyššie). Pri *Ačkových hviezdach* musí byť hviezda/herec v postave rozoznateľnou, viditeľnou „obchodnou“ identitou. V protiklade s *prestížnou hviezdou*, ktorá buduje svoju reputáciu na čo najvernejšom stvárnení svojich postáv odmietajú pritom komerčný a ekonomický zreteľ v záujme svojich umeleckých cieľov.⁶⁸ Ani v prípade prestížnej hviezdy (kedy je rozdiel medzi stelesnením a zosobnením menej zreteľný) však nedochádza k úplnému splynutiu hereckej hviezdy s postavou. Hviezda tak ostáva tiež do určitej miery rozpozateľná. Súčasťou symbolickej hodnoty prestížnej hviezdy je aj odhodlanie spojené s transformáciou herca do konkrétnej postavy, ktoré zahŕňa množstvom práce a osobného vkladu (napríklad úplná fyzická premena herca), ktoré majú byť znakom hereckého umenia. Tieto procesy sú často využívané aj na samotnú propagáciu filmu. Napríklad pomocou rozhovorov (vyhlásenie herca o veľkých osobných záväzkoch k pripravovanej roli), prípadne ich odmietaniu (ako príklad takéhoto herca McDonald uvádza napríklad Daniela Day – Lewsia ako príklad anti – hviezdnosti).⁶⁹

Poslednou dôležitou otázkou je symbolická autorita filmových ocenení (predovšetkým Oscarov). Princíp a hodnota cien akadémie spočíva v kolektívnej viere v ich umeleckú hodnotu a svetový ohlas, ktorého princípom je „oslavovať“ umeleckú (nie komerčnú) hodnotu filmu. Táto viera je podporená niekoľkými faktormi: 1) komerčnou a kultúrnou dominanciou Hollywoodskeho filmu na globálnom trhu, 2) samotnou vierou v autoritu akademickej obce hodnotiacej filmy (legitimačná funkcia spočívajúca vo vytváraní viery, že ocenenia naberajú svoju vlastnú hodnotu tým, že oslavujú umenie kinematografie), 3) tradíciou udeľovania cien odohrávajúcou sa vždy v rovnakom období.⁷⁰ Ceny Akadémie však nemusia byť nutne len otázkou prestíže. Ako McDonald poznamenáva, ich symbolická

⁶⁷ Tamže, s. 221 –222.

⁶⁸ Tamže, s. 222 –223.

⁶⁹ Tamže, s. 223 –224.

⁷⁰ Tamže, s. 230 – 232.

hodnota je používaná s cieľom vidiny dodatočného zisku. Symbolický kapitál filmových cien je teda „maskovanou“ formou ekonomického kapitálu. Pričom jeho hodnota môže spočívať práve v odmietaní záujmu o ziskovosť filmu. Odráža sa to napríklad v distribučných praktikách „oscaroviek“. Nominované filmy, ktoré predstavujú potenciál na generovanie zisku, často premierujú práve v tomto období udeľovania cien či bezprostredne po ňom:⁷¹ „Udeľovanie cien sa stalo hnacím motorom propagácie a zviditeľňovania filmov na trhu“.⁷²

1.3. Aplikácia metodológie ako syntéza dvoch prístupov

Metodologicky práca spája oba predstavené prístupy. Pri textovej analýze vychádzam z prístupu Richadra Dyera, teda hviezdnu osobnosť vnímam ako štruktúrovane polysemantickú hodnotu, ktorá sa môže neustále premieňať a nesie v sebe celú radu znakov. Ďalej budú z tohto prístupu implementované postupy a pojmy, ktoré budú potrebné na vysvetlenie javov, ktoré mohli nastať naprieč Phoenixovou kariérou. McDonaldov prístup potom zohľadní niektoré ekonomicko – marketingovo – kultúrne atribúty chýbajúce v Dyerovom prístupe – vytváranie a premena star brandu, star power a pod. Pri práci s Dyerovou a McDonaldovou kategorizáciou však nemusí práca striktne uplatňovať všetky tieto delenia a kategorizácie. Problémom pri takejto aplikácii je samotná Phoenixova hviezdna osobnosť, ktorá často pevne nespadá do jednotlivých kategórií. Pri McDonaldovom členení hviezd podľa komerčných úspechov filmov, v ktorých účinkujú (A – C) by Phoenix v kontexte celej svojej kariéry spadol pravdepodobne postupne do všetkých troch kategórií. Narozdiel od Dyera však McDonald poskytuje presnejší a jemnejší systém zaraďovania hviezd do jednotlivých typov, kategórií a pod. Týmito pojmami sa tak dajú aspoň pomenovať a obsiahnuť zmeny, ktoré hviezdny obraz postupom času podstupuje. Tieto dva prístupy k analýze hviezdnosti – textuálny a tzv. symbolicko komerčný sa navzájom dobre dopĺňujú v jednotlivých rovinách analýzy hviezdneho obrazu a v atribútoch, ktoré by samostatne nezohľadňovali.

⁷¹ Tamže, s. 239.

⁷² Tamže, s. 251.

2. Joaquin Phoenix – prípadová štúdia hviezdneho obrazu

„Dvakrát na Oskara nominovaný Joaquin Phoenix ukončuje svoju hereckú kariéru“, ⁷³ tak znel titulok článku pochádzajúceho z denníku *The Guardian* publikovaného v roku 2008. Phoenix svojím oznámením spôsobil značný rozruch vo vodách hollywoodskeho showbiznisu. Tu treba podotknúť, že sa nejednalo o prvú „hereckú pauzu“. Phoenix sa rovnako nakrátko vytratil na začiatku 90. rokov, herecká odmlka bola spojená s viacerými faktormi. Ani tieto prerušenia však nespôsobili závažnejšiu ujmu jeho stále napredujúcej kariéry. Phoenix je jedným z mála (takmer) dokonalých príkladov, na ktorom je možné vypozerovať chronologický a kontinuálny vývoj jeho hviezdneho obrazu a kariéry od podoby detského herca – prechádzajúceho z nenápadných epizódnych rolí v televíznych seriáloch – až po cenami ovenčené výkony počas dospelosti. Táto najrozsiahlejšia kapitola práce sa zameriava práve na vývoj hviezdneho obrazu a kariéry Joaquina Phoenixa. Pričom dôraz je kladený práve na jeho filmové role a konštrukciu hviezdneho obrazu na základe zvolenej metodológie práce. Text tejto časti práce je rozdelený chronologicky a tematicky na deväť podkapitol, z ktorých sú niektoré delené na niekoľko menších častí.

2.1. Rodinný klan Phoenixových

Rodičia Joaquina Phoenixa Arlyn Dunetz a John Bottom nemali v úmysle angažovať svojich šesť detí v hollywoodskej mašinérii. Ich zámerom bolo vytvoriť samostatný rodinný klan ďaleko od skorumpovaného a materialistického sveta, v ktorom sami vyrastali. Arlyn vyrastala v pomerne štandardných pomeroch ako židovka zo stredostavovskej rodiny. V krátkodobom dysfunkčnom manželstve so svojím prvým manželom nezotrvala dlho a začala nový život v Kalifornii, kde stretla Johna. Onedlho skončili v manželskom zväzku kočujúc od jednej hippie

⁷³ CHILD, Ben. Two –time Oscar nominee Joaquin Phoenix quits acting. In: *theguardian.com* [online]. 29.10.2008 [cit. 6. 12. 2020]. Dostupné z: In: <https://www.theguardian.com/film/2008/oct/29/joaquin-phoenix-quits-acting>

komúny k druhej vykonávajúc rozličné druhy dočasných prác. Na jednej z fariem nazwanej Nance Farm sa im narodilo prvé z detí River.⁷⁴

Po presťahovaní do Texasu sa v roku 1973 pridali k náboženskej skupine zvanej Children of God.⁷⁵ Bottomovci podľahli vplyvu sekty natoľko, že často zverovali mladého Rivera do rúk starších členov kultu. River bol na spoločných stretnutiach vystavovaný rôznym nezmyselným príbehom o záhube ľudstva, varovaniami predtým, čo by sa mohlo prihodiť človeku, ak by zhrešil a podobne. Všetky tieto nátlakové „prednášky“ mali viesť k vytvoreniu strachu a vytvoreniu trvalého puta jednotlivca na skupinu Children of God. Počas tohto obdobia sa narodila aj Joaquinova sestra Rain.⁷⁶

Pred vyvrcholením polemík o sexuálnych škandáloch, ktorým čelila skupina Children of God, sa rodina rozhodla opustiť skupinu v Spojených štátoch a pokračovať v šírení ich učenia inde. V Portoriku sa v roku 1974 narodil Joaquin. Ako medzinárodní členovia kultu boli však odrezaní od akéhokoľvek zdroja príjmu.⁷⁷ Jednou z praktík kultu bola určitá forma využívania detí na zárobkovú činnosť. Hnutie si veľmi skoro uvedomilo, že deti môžu byť lepším zdrojom na získanie príjmu, jedla a pozornosti ľudí. Najstaršie z detí River a Rain sa tak stali značným zdrojom rodinného príjmu (neskôr aj ostatní súrodenci). Každý piatok večer súrodenci spievali na promenáde v plaza Candelaria.⁷⁸ Joaquin rozhodnutia svojich rodičov spätne vníma pomerne kladne: „Myslím, že boli z generácie, ktorá hľadala a bola nespokojná. Boli veľmi odhodlaní ísť do toho, čo chceli robiť. Dúfali, že to bude mať dopad na spoločnosť a nato ako sa na veci pozeráme. [...] Dopad, ktorý na mňa mali moji rodičia, nebol nikdy vynútený. Nikdy som nemal pocit, že ku mne niekto prehovára. Mali sme vytvorené prostredie rovnosti.“⁷⁹

⁷⁴ HOWDEN, pozn. 1. s. 5–10.

⁷⁵ Jednalo sa o kontroverznú náboženskú skupinu, ktorú založil v roku 1968 kazateľ David Brandt Berg. Skupina tvorená prevažne mladými príslušníkmi hnutia hippies. Vo svojej vrcholnej ére mala táto skupina údajne až 15 000 členov po celom svete. Kontroverzia sa spustila po sexuálnych škandáloch a nekalých praktikách vo vnútri skupiny. Tieto praktiky sa týkali sexuálneho zneužívania praktikovaného aj na deťoch.

⁷⁶ HOWDEN, pozn. 2. s. 10–12.

⁷⁷ Tamže. s. 10–14.

⁷⁸ Tamže.

⁷⁹ Tamže. s. 15.

Úplne odrezanie rodiny od kultu Children of God nastalo až začiatkom druhej polovice 70. rokov. Jednom z rozhovorov pre magazín Uncut z roku 2001 Phoenix znovu na margo svojich rodičov hovorí: „Možno sa z toho stal nakoniec kult, ale keď sme tam boli, bolo to skutočne náboženské spoločenstvo [...]. Moji rodičia iba hľadali alternatívny spôsob výchovy svojich detí, nechceli nás vychovávať v Bronxe. Nikdy neboli slepými nasledovníkmi. [...] Keď uznali, že sa situácia mení a myšlienky za tým neboli také, aké by chceli, odišli sme.“⁸⁰ Po krátkom pobyte u misionára otca Wooda v nevyhovujúcich podmienkach sa rodina rozhodla vrátiť späť do USA. Po príchode na Floridu v roku 1978 sa usadili o Arlynych rodičov a John si našiel zamestnanie. Zakrátko na to sa však Johnovi vrátili staré zdravotné problémy a nemohol pokračovať v práci.

Arlyn a John sa tak znovu museli spoľahnúť na talentový (a finančný) potenciál svojich piatich detí a aby „zväčšili“ ich šance na úspech, presťahovali sa do Hollywoodu.⁸¹ S novou životnou etapou si rodina zmenila priezvisko z Bottom na Phoenix, čo malo odkazovať k vidine nového, lepšieho začiatku. Po príchode do Los Angeles znovu čelili rovnakým problémom spojeným s nedostatkom financií či častou zmenou bydliska. Známosť s Penny Marshall, ktorú mala Arlyn, nepomohla. Podarilo sa jej dostať miesto sekretárky v jednom z veľkých filmových štúdií.⁸² Pracovala u kastingového režiséra Joela Thurma, cez ktorého sa dostala k známej detskej agentke Iris Burton.⁸³ Okrem toho bola Iris jedinou agentkou, ktorá kývla na požiadavku Arlyn zobrať všetkých súrodencov naraz. „[...] Bola jediným agentom, ktorý nás všetkých vzal. Išli sme k niekoľkým agentom, ktorí povedali: Dobre, vezmeme Rain a Summer, ale nezoberieme Liberty, River ani Joaquina. Nechceli sme byť rozdelení. Rodičia nás chceli mať všetkých pohromade [...]“.⁸⁴ Aj napriek veľkému menu za svojím chrbtom sa darilo obsadzovať deti iba do reklám (predovšetkým však najstaršieho Rivera). Výber reklám, v ktorých sa mohli deti objaviť, bol taktiež zúžený len úzky okruh. Veľkú rolu v tom zohrávalo morálne a životné presvedčenie (vegánstvo) celej rodiny. „Phoenixovci“ teda nemohli robiť

⁸⁰ Tamže. s. 16.

⁸¹ Tamže. s. 21–25.

⁸² Tamže. s. 27.

⁸³ Okrem detí z rodiny Phoenixových, Burton naštartovala kariéru napríklad dvojčiek Olsenových, Josha Hartnetta, Drew Barrymore, Kirsten Dunst.

⁸⁴ HOWDEN. pozn. 3. s. 29–30.

reklamu napríklad pre McDonald, Coca Colu, žiadne reklamy propagujúce mäso alebo živočíšne výrobky. Prvú významnejšiu rolu v televíznom seriály *Sedem neviest pre sedem bratov* (Seven Brides for Seven Brothers, CBS, 1982 – 1983) sa podarilo však získať najprv najstaršiemu Riverovi. Séria sa ale nedočkala veľkého úspechu a po prvej sérii (22 epizódach) bola zrušená. Hneď za túto rolu získal River ocenenie Young Artist Award za najlepšie mužský herecký výkon v kategórii mladých herec.⁸⁵

2.2. Herecké počiatky alebo Joaquin ako detská televízna a filmová hviezda?

Trend úpadku kariér detských hviezd popisuje vo svojej štúdiu Timothy Shary „Oppositions of Aging: Stories About Children in Movies.“ Shary vysledoval trend ako sa Hollywoodu v mnohých prípadoch nedarí „pretaviť“ kariéru detských hereckých hviezd do úspešnej kariéry dospelého herca. Mnohí z detských hercov tak končia kariéru už v problematickom období dospievania. Tento trend pretrváva (až na výnimky) v Hollywoode prakticky od počiatkov filmu. Prisudzuje to možnosti, že diváci môžu mať problém s prijímaním fyzických a duševných zmien detských hviezd pri ich prechode do dospelosti. Z novších výnimiek, z ktorých sa stali aj úspešní dospelí herci uvádza napr. Jodie Foster či Drew Barrymore. Ako príklad úpadku kariéry zase uvádza ukázkový príklad prominentnej detskej hviezdy 90. rokov Macaulaya Culkina. Ďalší z dôvodov, ktorý v Shary v štúdiu uvádza, je ten, že detskí herci v súčasnej americkej kinematografii stoja až na druhom mieste. V propagácii detských filmových hviezd sa tak americký filmový priemysel spolieha na ich schopnosť „hrať“ v kontexte dospelých hviezd. Detskí herci často ostávajú „závislí“ na propagačnej hodnote dospeléj hereckej hviezdy, s cieľom poháňať práve ich kariéru. Shary sa tiež domnieva, že takmer všetky detské hviezdy skôr či neskôr čelia celej rade prekážok spojených s dospievaním a udržiavaním ich

⁸⁵ In: *wikivisually* [online]. [cit. 8. 12. 2020]. Dostupné z: [https://wikivisually.com/wiki/Seven Brides for Seven Brothers \(TV series\)](https://wikivisually.com/wiki/Seven_Brides_for_Seven_Brothers_(TV_series))

hodnoty.⁸⁶ Niektoré z týchto tendencií sa dajú vypozerovať aj na začiatku kariéry Joaquina Phoenixa.

Po prvých hereckých príležitostiach staršieho brata Rivera v krátkotrvajúcej rodinnej televíznej sérii *Sedem neviest pre sedem bratov* (1982 – 1983) sa vo svojej prvej úlohe objavil aj Joaquin spolu so sestrou Liberty. Producenti programu sa ich rozhodli obsadiť do trinástej epizódy s názvom *Christmas Song*.⁸⁷ Narozdiel od postavy najmladšieho z bratov, ktorú stvárňoval v seriály *River* (objavil sa vo všetkých dieloch), bola postava Joaquina iba epizódna. Svojim charakterom (takmer bez replík) by sa mohla zaradiť aj do komparznej role. Nasledujúce televízne príležitosti boli obdobného charakteru. Phoenix sa tu objavuje buď ako vedľajšia postava v jednej z epizód krátko vysielaného seriálu *Mr. Smith* (NBC, 1983 – 1983)⁸⁸ alebo v pilotnom dieli nezrealizovaného seriálu *Príležitosť pre šesť* (CBS, *Six Pack*, 1983).⁸⁹ Prelomovým z tejto televíznej bolo účinkovanie v jednom z dielov edukačnej série *ABC Afterschool Specials* (ABC, 1972 – 1997). V časti s názvom *Backwards: The Story of Dyslexia*, v ktorom sa znovu objavil po boku brata Rivera Phoenixa. Pre oboch to bola zároveň prvá väčšia herecká príležitosť, kde sa brat River objavil v hlavnej úlohe a Joaquin vo vedľajšej úlohe jeho mladšieho brata. Oba však boli nominovaní na Young Artist Award za najlepší herecký výkon.⁹⁰ Joaquin stvárňuje postavu mladšieho brata Robbyho Ellswortha, ktorý pomáha svojmu bratovi Brianovi (River Phoenix) riešiť školské problémy spojené s jeho dyslexiou. Už táto prvá postava mladšieho brata vystupujúceho v mierne autoritatívnej roli mentora predznamenala charakter niektorých z jeho nasledujúcich postáv. Nasledovali ďalšie epizódne úlohy v televíznych seriáloch a filmoch *The Fall Guy* (ABC, 1981–1986), kriminálnych sériách *Policajti z Hill street Blues* (*Hill Street Blues*, NBC, 1981–1987) a *To je vražda, napísala* (*Murder, She Wrote*, CBS,

⁸⁶ SHARY, Timothy. *Oppositions of Aging: Stories About Children in Movies. Interdisciplinary Humanities*. roč. 29. č. 1. s. 7 –20.

⁸⁷ HOWDEN. pozn. 4. s. 31 –36.

⁸⁸ Jednalo sa o komediálny sci –fi seriál o geniálnom orangutanovi riešiacom politické problémy. Znovu sa však jednalo o divácky aj kriticky neúspešnú sériu, ktorá bola po prvej sérii (13. epizódach) zrušená.

⁸⁹ Jednalo sa iba o pilotný diel k pôvodne zamýšľanej sérii, ktorú nakoniec televízia NBC nikdy nezrealizovala.

⁹⁰ HOWDEN. pozn. 5. s. 36 –38.

1984–1996), televíznom filme *Kids Don't Tell* (CBS, 1985).⁹¹ a v pilotnom diele nezrealizovaného sitcomu *Anything For Love* (NBC, 1985).⁹²

Filmový debut na veľkom plátne prišiel v roku 1986 s rodinnou vesmírnou fantasy *Vesmírny tábor* (SpaceCamp, Harry Winer, 1986). Phoenix bol obsadený do vedľajšej úlohy 12 ročného geniálneho a trochu dotieravého Maxa, najmladšieho z pomedzi rekrutov do letného tábora SpaceCamp, kde teenageri absolvovali fiktívny astronautický výcvik. Postava Maxa sa spriatelí s robotom, ktorý po sérii spletitých nedorozumení splní Maxove želanie a vyšle ich omylom spolu so skupinou priateľov do vesmíru. Režisér filmu Harry Winer dodal k obsadeniu Joaquina: „On mal veľmi zaujímavú spoločenskú povahu, bol veľmi vrelý a mal také nadšenie, ktoré sme hľadali. Myslím, že Iris priniesla Leafa práve kvôli tomu, že bol tomu vystavený, pretože to robili aj jeho súrodenci a on sa toho celkom ľahko zhostil. Hľadali sme nevinnosť, nadšenie a živú predstavivosť – niekoho, komu by ste uverili. Iris určite dodala ten správny tovar.“⁹³ Pamätnými scénami z tohto filmu sú najmä rozhovory postavy Maxa s robotom Jinxom a ich vzájomná interakcia. Film v kinách komerčne prepadol a pri rozpočte približne 20 miliónov dolárov utŕžil 9.6 milióna dolárov. Okrem negatívnych recenzií filmu nepriala ani pomerne nedávna tragédia – výbuch raketoplánu Challenger krátko po štarte. Štúdio Fox však počítalo s tým, že Vesmírny tábor bude po filme Top Gun ďalším z ich letných hitov, no nestalo sa tak. Vo filme sa rovnako neobjavila žiadna veľká herecká hviezda, hoci Phoenixovy starší kolegovia boli v tom čase oveľa známejší ako on. Napr. Kate Capshaw, ktorá stvárnila hlavnú ženskú postavu vo filme *Indiana Jones a Chrám skazy* (*Indiana Jones and the Temple of Doom*, Steven Spielberg, 1984) alebo Lea Thompson, ktorá v tom období dokončila natáčanie *Návratu do budúcnosti* (*Back to the Future*, Robert Zemeckis, 1985). Phoenixova postava zohráva v závere filmu veľmi dôležitú úlohu. Pri pokuse o získanie náhradných nádob s kyslíkom dochádza k nehode, kedy je postava učiteľky Andy (Kate Capshaw) omráčená a Max musí zobrať celú situáciu do vlastných rúk. Maxovi sa nakoniec podarí tesne pred vyčerpaním kyslíka, náhradne nádoby zapojiť

⁹¹ Tamže.

⁹² In: *nbc.fandom* [online]. [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: https://nbc.fandom.com/wiki/Anything_For_Love

⁹³ HOWDEN. pozn. 6. s. 36–38.

a Andy zachrániť. Znovu teda ide o prípad, kedy Phoenix stvárňuje postavu nadaného chlapca, na ktorého je znovu „hodená“ veľká zodpovednosť.

Na jednom z oficiálnych plagátov k filmu sa objavuje iba ústredná štvorica najstarších detí. Ostatní predstavitelia spolu s autormi filmu sú iba vymenovaní klasicky v spodnej časti plagátu vrátane Phoenixa (Obr. 1). V pôvodných upútavkách na film sa objavuje iba v zábere po boku jednej z postáv a jeho meno je uvedené spolu s ostatnými hercami v záverečných titulkoch ako jedno z posledných.⁹⁴ Spomínané negatívne kritiky taktiež filmu nepridávali na sláve.⁹⁵ Známý filmový kritik Roger Ebert priamo odvodzuje neúspech filmu od vtedajšej tragédie *Challengeru* a dodáva: „Na komediálny thriller, ktorý náhodne vystrelí deti na obežnú dráhu so svojou učiteľkou, nie je vhodný čas. Možno už ani nikdy nebude.“⁹⁶ Ďalej je kritizovaná napríklad celková naivita filmu, pomalý strih, banálne dialógy a špeciálne efekty. K filmu sa rozpačito stavia pravdepodobne aj samotný herec. V rozhovore pre americkú hudobnú stanicu MTV z roku 2007 k filmu *Reservation Road* (Terry George, 2007) reportér načal aj otázku o filme *Vesmírny tábor*, kedy sa herca spýtal ako si spomína práve na tento film. Phoenix sa rozpačito vyjadril na adresu filmu: „V skutočnosti si vážim každú sekundu zo všetkého, čo som urobil, pretože ma to doviedlo k tomu, kde som dnes. Nerozmýšľam o tom, nerozmýšľal som nad tým, kým ste sa na to nespýtali, vďaka (ironicky). Nasledovala otázka, čo sa stalo s tým robotom vo filme? Na ktorú Phoenix zase len odvrkol: „Dost', už viem, že sa chcete dobre pobaviť, ale už stačilo.“⁹⁷

⁹⁴ Space Camp (1986) ORIGINAL TRAILER. In: *YouTube* [online]. 11.12.2017 [cit. 8. 12. 2020].

Dostupné z: In: <https://www.youtube.com/watch?v=ISPHII9F1nQ>

⁹⁵ WAKE, Matt. Secrets of the '80s 'SpaceCamp' movie, revealed. In: *Al.com* [online]. 3.6.2019 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: In: <https://www.al.com/life/2019/07/secrets-of-the-80s-spacecamp-movie-revealed.html>

⁹⁶ EBERT, Roger. Spacecamp. In: *rogerebert.com* [online]. 6.6.1986 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/spacecamp-1986>

⁹⁷ JP spacecamp. In: *YouTube* [online]. 30.8.2008 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=sbR0MFdOWfk>

Obr. 1 Oficiálny plagát k filmu *SpaceCamp*

Z pohľadu kritiky dopadol o niečo lepšie druhý celovečerný film *Rusi* (Russkies, Rick Rosenthal, 1987). Film založený na komiksovej predlohe o skupine chlapcov, ktorá sa počas studenej vojny spriatelí so stroskotaným ruským vojakom. Liberálne ladený pacifistický rodinný film sa nevyhol porovnávaniu s opozičným vojnovým filmom *Červená smršť* (Red Dawn, John Millius, 1984) kvôli tematike studenej vojny. Rusi však znamenali určitú formu prelomu v doterajšej Phoenixovej kariére. Jednalo sa o prvú väčšiu filmovú rolu. V niektorých recenziách je tiež kladne hodnotený Phoenixov herecký výkon, no zároveň je stále porovnávaný so starším bratom Riverom. Po celkovej negatívnej kritike filmu Roger Ebert odkazuje na dobrý kasting detských hercov na čele s ich „veliteľom“ (Phoenix) a celkovo film tematicky pripodobuje k filmu *Pri mne stoj!* (Stand by Me, Rob Reiner, 1986) v hlavnej úlohe s Riverom Phoenixom.⁹⁸ Oba filmy sa totiž vyznačujú dobrodružnou zápletkou a kolektívnym hrdinom (skupina chlapcov). Ďalšie z recenzií tiež pozitívne hodnotia z detského ansámbľu najmä herecký výkon mladého Phoenixa: „Správnosť uvoľneného ducha filmu vás núti nenávidieť, že sa vám film nepáčil. Herectvo to čiastočne zachraňuje predovšetkým výkon Leafa

⁹⁸ EBERT, Roger. Russkies. In: *rogerebert.com* [online]. 6.11. 1987 [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/russkies-1987>

Phoenixa“.⁹⁹ V ďalšom texte denníku *Latimes* nájdeme opätovné pripodobovanie bratovi a pozitívne hodnotenie hereckého výkonu označeného za najlepšie z ústrednej trojice chlapcov: „Peter Billingsley predstavuje zdravý rozum celej trojice, ale najsilnejší dojem zanecháva Leaf Phoenix, ktorý zdieľa so svojim starším bratom schopnosť vykresliť mladíka reagujúceho na celú radu udalostí, ktoré spochybňujú jeho hodnoty a viery“.¹⁰⁰ Propagačné materiály k filmu rovnako nezviditeľňujú žiadne herecké meno. Hoci oficiálne trailery obsahujú značné množstvo sekvencií s Leafom Phoenixom, jeho meno sa objaví až v doplnkových titulkoch na konci spolu s ostatnými hercami na druhom mieste dokonca pred spomínanou detskou hviezdou Petrom Billingsleym.¹⁰¹ Leaf sa ale objavuje ako prvý v úvodnej scéne filmu v podobne voice – overu. Plagáty k filmu tiež uvádzajú mená hercov malými písmenami pod názvom filmu.¹⁰²

Prienik do sveta filmu je teda spojený s dvoma z komerčného a kritického pohľadu nie tak úspešnými filmami a to filmy *Vesmírny tábor* a *Rusi*. Narozdiel od brata Rivera, ktorý mal za sebou prvý kritický a komerčný úspech s filmom *Pri mne stoj!*¹⁰³ nominovaným za najlepšie adaptovaný scenár na cenu akadémie. A ďalší hviezdne obsadený film kde sa objavil po boku Harrisona Forda *Pobrežie moskytov* (1986). Obdobie, ktoré po dvoch celovečerných filmoch pre Joaquina nasledovalo, by sa dalo označiť za obdobie stagnácie. Ako detský herec sa opätovne navrátil do niekoľkých televíznych seriálov (tentokrát o niečo úspešnejších). Hostoval v jednej z epizód štvrtej série rodinného seriálu *Still the Beaver* (CBS, 1983–1989), jeho postava Kyle Clevara prichádzajúca z budúcnosti však v epizóde dostáva absolútne marginálny priestor a Joaquin tak často postáva v zadnej časti záberu navyše bez

⁹⁹ WINNERT, Derek. In: *derekwinnert.com* [online]. [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.derekwinnert.com/russkies-1987-whip-hubley-joaquin-phoenix-peter-billingsley-classic-movie-review-7619/>

¹⁰⁰ THOMAS, Kevin. Looking at Russkies Without Seeing Red Dawn. In: *latimes.com* [online]. 7.11. 1987 [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1987-11-07-ca-4742-story.html>

¹⁰¹ Russkies Trailer 1987. In: *YouTube* [online]. 9.10. 2014 [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AhGe8z7IU7I&t=3s>

¹⁰² V nadväznosti na kritické ohlasy a prirovnávanie Leafa Phoenixa a jeho Brata a celkovo podobu s filmom *Pri mne stoj!* je toto prirovnanie využité aj k propagácii filmu, kedy sa na jednom z plagátov objavila citácia z recenzie: „Pokiaľ sa vám páčil film *Pri mne stoj!* budete milovať aj *Rusov*.“

¹⁰³ Film pri rozpočte niečo okolo 8 miliónov dolárov zarobil 52 miliónov, čo je neporovnateľne viac ako filmy, v ktorých sa dovtedy objavil Joaquin.

replík.¹⁰⁴ V edukatívnom seriáli o príhodách supermana zvanom *Superboy* (1988 – 1992) produkovanom stanicou CBS a Warner Brothers znovu stvárnil úlohu nadpriemerne inteligentného chlapca.¹⁰⁵ V jednej zo scén sa mu potom zdá ako vystupuje v kostýme supermana a super schopnosťami zneškodní svojich „šikanátorov“.¹⁰⁶

Prvým významným filmom po ďalšej televíznej etape bola známa rodinná dramédia režiséra Rona Howarda *Rodičovstvo* (Parenthood, Ron Howard, 1989) film o štyroch generáciách nachádzajúcich sa v rámci jednej rodiny a ich každodenných rodinných a manželských problémoch. Jednalo sa o prvý komerčne a kriticky úspešný film, v ktorom sa Joaquin Phoenix objavil vo vedľajšej roli plachého a utiahnutého Garryho, jedného z detí slobodnej matky Helen (Diane Weist). Hoci sa pravdepodobne menšej roli a relatívne hviezdnomu obsadeniu filmu neobjavuje jeho meno či postava na oficiálnom plagáte k filmu. V oficiálnom trailery je spolu s ostatnými hercami už vymenovaný.¹⁰⁷ Film bol tentokrát kritickou obcou prijatý pomerne pozitívne. Priestor v recenziách a propagačných materiáloch bol však obvykle venovaný starším hereckým kolegom, ktorí stvárňovali kľúčovejšie postavy t.j. Steven Martin, Nick Moranis a na Oscara nominovaná Diane Weist. Pozornosť bola venovaná napríklad tomu ako je Steven Martin obsadený proti svojmu typu do serióznejšej úlohy otca a hlavy rodiny.¹⁰⁸ Často sa však v recenziách objavovali pochvalné slová aj na celé obsadenie filmu.¹⁰⁹ Príkladom môže byť napríklad recenzia z *The Wall street Journal*, ktorá o filme tvrdí, že vzbudzoval veľké očakávania kvôli skvelému kastingu a že

¹⁰⁴ New Lit Beaver Ep 85, Joaquin/Leaf Phoenix, future Mayfield. In: *YouTube* [online]. 25.4.2020 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=0Y3OxKaK3Tw&list=WL&index=7>

¹⁰⁵ Znovu sa tak jednalo o rolu spoločenského outsidera, ktorá v jeho filmografii už vtedy výrazne prevažovala

¹⁰⁶ V súvislosti s touto rolou sa v roku 2013 objavilo množstvo článkov, ktoré sa zaoberali potenciálnym obsadením Joaquina Phoenixa do nového filmu o supermanovi *Man of Steel* do role supermanovho úhlavného nepriateľa Lexa Luthora. Články odkazovali predovšetkým na fakt, že Joaquin ako dieťa stvárnil postavu supermana v spomínanej sérii. Ďalšia séria článkov sa objavila v tomto roku potom, čo sa objavil v roli Jokera v *ronovemoon* filme Todda Philipsa. Pozornosť bola tentokrát venovaná, že Joaquin už si raz zahral postavu z univerza Dc Comics.

¹⁰⁷ Parenthood Official Trailer #1 – Steve Martin Movie (1989). In: *YouTube* [online]. 10.1.2012 [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2H25Fx7weFQ>

¹⁰⁸ TRAVERS, Peter. Parenthood. In: *rollingstone.com* [online]. 2.8.1989 [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/movies/movie-reviews/parenthood-99572/>

¹⁰⁹ Režisér filmu Ron Howard, zabezpečil, aby sa všetci hlavní členovia hereckého obsadenia vrátane Joaquina zúčastňovali spoločných dvojtýždňových skúšok.

obsadenie nakoniec nesklamalo.¹¹⁰ Recenzia *Los Angeles Times* dáva v predposlednom odstavci aj minimalistický priestor vedľajším hercom a medzi tých, ktorí spomedzi nich „vyčnievajú“ radí výkon Keanu Reevesa, Harley Kozak a Leafa Phoenixa.¹¹¹ V tomto filme sa Phoenix fyzicky podobal najviac svojmu bratovi. Vo filme má totiž jeho postava pomerne dlhé vlasy a štýl účesu je až nápadne podobný Riverovi, ktorého nasledujúce role boli rozpoznateľné vďaka charakteristickému objemnému účesu.

Po úspechu filmu *Rodičovstvo* sa Phoenixovi nepodarilo dostať k vhodnejšiemu scenáru, ktorý by ho obsadil do hlavnej úlohy, čo by predstavovalo zásadnejší zlom. Chris Snyder, asistent Joaquinovej kastingovej agentky (stále) Iris Burton uviedol niekoľko dôvodov. V prvom rade bol Joaquin ešte stále detským hercom a pracovné ponuky pre detských hercov boli limitované požiadavkami rodičov a ďalšími faktormi.¹¹² Ďalším faktorom mohlo byť podľa neho určitá nedostupnosť Joaquina absolvovať kastingy.¹¹³ Zaťažujúcim faktorom bolo aj to, že všetci súrodenci vrátane Joaquina nechodili do školy, ale boli učení doma. S tým boli spojené aj problémy týkajúce sa získania pracovného povolenia, ktoré bolo potrebné na to, aby mohli točiť filmy v Los Angeles. Podľa Snydera sa mohlo jednať aj o problémový vek herca (vtedy dovŕšil vek 15 rokov), ktorý predstavoval prechodné obdobie medzi detstvom a dospelosťou.¹¹⁴

Do istej miery *Rodičovstvo* Joaquinovi spôsobilo aj jeho „zaškatuľkovanie“ do podobných typov úloh, ktoré odmietal, čo mohlo spolu s tragickými udalosťami spojenými so smrťou jeho brata prispieť k jeho prvej „hereckej prestávke“, kedy sa medzi rokmi 1989 až 1994 neobjavil už v žiadnom filme. Phoenix tvrdí, že po tomto filme nedostával žiadne „kvalitné“ filmové ponuky.¹¹⁵ V žiadnom z rozhovorov sa však o tomto období samotný herec veľmi nezmieňuje. Ak by aj tieto tvrdenia boli pravdivé, zaujímavým ostáva fakt, že sa herec stiahol do úzadia

¹¹⁰ Urývok sumarizujúceho vyjadrenia recenzetky Julie Salamon na margo filmu z denníku *The Wall Street Journal* v dobovej recenzii uvedenej k filmu na stránke *metacritic.com*. [cit. 12. 12. 2020].

¹¹¹ BENSON. Sheila. Ahhhh! The Joys of Parenthood. In: *latimes.com* [online]. 2.8. 1989 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1989-08-02-ca-483-story.html>

¹¹² HOWDEN. pozn. 7. s. 54–56.

¹¹³ Rodina vtedy bývala stále na Floride spolu s Joaquinom.

¹¹⁴ HOWDEN. pozn. 8. s. 54–56.

¹¹⁵ HOWDEN. pozn. 9. s. 55–56.

práve vtedy, kedy jeho starší brat napredoval. Šesťročnou pauzou a prerušením kariérnej kontinuity si tiež zabezpečil preskočenie teenagerskeho veku a možných rolí (a prekážok) s ním spojených. Medzi ďalšie dôvody by sa dalo zaradiť aj spomenuté osobné rozhodnutie herca (spojené s nedostatkom kvalitných úloh, či ich malou diverzitou), pretrvávajúca sláva jeho staršieho brata Rivera či problematické medzi – obdobie pre mladých/detských hercov.¹¹⁶ Stále sa však mohlo jednať o dobre premyslený ťah, ktorým by preskočil problematické obdobie a reštartoval svoju kariéru, čo by vysvetľovala aj zmena mena z Leaf späť na rodné meno Joaquin. Svoju kariéru znovu obnovil až ako dvadsaťjeden ročný. Znovu sa objavil v celovečernom filme až dva roky po tragických rodinných udalostiach ovenčených škandalom (smrť brata Rivera).

Navzdory úspechu posledného filmu, v ktorom sa Phoenix objavil, sa z neho nikdy nestala veľká detská herecká hviezda. V žiadnom z uvedených filmov nestvárnil hlavnú postavu a filmy neboli propagované prostredníctvom jeho mena. Nedostalo sa ani na výrazný kritický či komerčný úspech týchto filmov. Vo vedľajších úlohách si ho samostatne všimli kritici iba raz (vo filme *Rusovia*), ktorý tiež predstavoval najväčšiu hereckú príležitosť (keďže sa objavil po boku menej známych hercov, vo vedľajšej postave, ktorej bola vo filme venovaná aj väčšia pozornosť). V prípade jeho posledného filmu *Rodičovstvo* pred jeho prvou hereckou prestávkou sa síce jednalo o pomerne dobre kriticky hodnotený a komerčne úspešný film. No detskí a dospelujúci herci (napr. Keanu Reeves) boli výrazne upozadení veľkými hereckými menami 80. rokov na čele s populárnym komikom a hercom Stevnom Martinom. Prvá väčšia rola v televíznom sériáli *Sedem neviest pre sedem bratov* je tiež úzko spojená s jeho bratom Riverom, po boku ktorého sa objavil.

¹¹⁶ Joaquin sa však aj v tomto období neúspešne zúčastnil niekoľkých kastingov v New Yorku a Los Angeles napr. do filmov ako *Nezvaný host* (1994), *Pán Prílivu* (1991), *Billy Bathgate* (1991), *Scent of a Woman* (1992). Taktiež sa spolu s bratom uchádzali o rolu Gilberta Grapea vo filme *Čo žerie Gilberta Grapea* (1993), ktorú nakoniec dostal Johnny Depp.

2.3. 90. roky v znamení typecastingu, hlavnej role a odmietaní príležitostí?

Hneď v prvom filme *Zomrieť pre* (To Die For, Gus Van Sant, 1995) stvárnil úlohu stredoškolského delikventa Jimmyho, ktorý sa nechá zmanipulovať ambicióznou reportérkou Suzanne (Nicole Kidman), ochotnou obetovať pre slávu všetko. Napriek pomernému kritickému úspechu film komerčne prepadol. Všetka propagácia filmu bola výrazne orientovaná na propagáciu hlavnej úlohy, do ktorej bola obsadená Nicole Kidman (jednalo sa o jej prvý americký film). Pomerne odvážnemu plagátu dominuje len herečkin odhalený hrudník. Oficiálne upútavky k filmu doplnené voiceoverom dávajú v jednotlivých sekvenciách Joaquinovi len minimálny priestor a na konci traileru je komentárom vyslovené len meno Nicole Kidman.¹¹⁷ Rovnako sú na tom aj recenzie k filmu, prevažná väčšina sa z kastingu orientuje na skvelý herecký výkon Nicol Kidman, ktorá za neho bola nominovaná na Zlatý glóbus či cenu BAFTA. Režisér filmu Gus Van Sant (ktorý predtým spolupracoval s Riverom vo filme *Moje súkromné Idaho*) chcel najprv do role Jimmyho obsadiť Matta Damona, no rolu dostal Joaquin. Svoj podiel v tom zohrala pravdepodobne aj predchádzajúca spolupráca s jeho bratom.¹¹⁸ Posmrtnému prirovnávaniu k bratovi sa nevyhla ani jedna z recenzii *Los Angeles Times*, Kenneth Turan chváli „citlivý výkon Joaquina Phoenixa, Riverovho mladšieho brata.“¹¹⁹

Dvojiročná prestávka medzi ďalším filmom sa niesla v znamení ponúk na postavy veľmi podobných Jimmymu z práve dokončeného filmu. Jednalo sa o podobný príklad typecastingu, aký nasledoval po filme *Rodičovstvo*. Okrem podobných úloh však zavrhol z rôznych príčin aj iné. Medzi nimi bol napríklad horor Wesa Cravena *Vreskot* (Scream, Wes Craven, 1996), kde mu bola ponúknutá vedľajšia postava Billyho Loomisa. S hororovým žánrom mala problém

¹¹⁷ Trailer for To Die For. In: *imdb.com* [online]. [cit. 9. 1. 2021]. Dostupné z: https://www.imdb.com/video/vi3919222809?playlistId=tt0114681&ref=tt_pr_ov_vi

¹¹⁸ HUNT, Stacey. 'To Die For' at 25: An Oral History of the Risky Indie –Meets –Studio Triumph. In: *indiewire.com* [online]. 16.7.2020 [cit. 10. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.indiewire.com/2020/07/to-die-for-oral-history-1234572460/>

¹¹⁹ TURAN, Kenneth. When a Spouse Intrudes : Nicole Kidman Pursues Celebrity, at All Costs, in 'To Die For'. In: *latimes.com* [online]. 27.9.1995 [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1995-09-27-ca-50416-story.html>

predovšetkým jeho agentka Iris Burton a jej kastingová agentúra.¹²⁰ Oveľa zaujímavejšie mohla dopadnúť úloha budúcej porno hviezdy Dirka Digglera vo filme Paula Thomasa Andersona *Hriešné noci* (Boogie Nights, Paul T. Anderson, 1997), ktorú nakoniec dostal Mark Wahlberg. K prvej spolupráci medzi hercom a cenami ovenčeným režisérom mohlo tak dôjsť oveľa skôr. Rola bola pôvodne Andersonom ponúknutá najprv Leonardovi DiCapriovi. Joaquin bol druhý v poradí a rolu odmietol kvôli kontroverznej porno tematike.¹²¹ Ďalšiu oskarovú hlavnú rolu neonacistu Dereka Vinyard z filmu *Kult hákového križa* (American History X, Tony Kaye, 1998) práve prepusteného z väzenia taktiež odmietol. Edward Norton za stvárnenie hlavnej úlohy nakoniec dostal niekoľko ocenení vrátane Oscara.

Nasledujúcim filmom sa Joaquin snaží vymaniť z dovtedajších repetitívnych ponúk, ktoré odmietal. V romantickej teenagerskej dráme *Rande* (Inventing the Abbotts, Pat O'Connot, 1997) stvárňuje opäť vedľajšiu úlohu mladšieho z bratov Douga uchádzajúcich sa o pozornosť sestier Abbotových. Joaquin sa tu tak znova ocitá v postave mladšieho brata žijúceho v tieni svojho staršieho a úspešnejšieho brata. Plagát obsahuje mená všetkých štyroch hlavných hviezd v tradičnom poradí od hlavnej postavy k vedľajším, zobrazuje celú ústrednú trojicu (Obr. 2). Prevažnú časť traileru k filmu tvoria sekvencie ústrednej dvojice v spoločných záberoch.¹²² Priamo vo filme je však druhej dvojici a súrodeneckej rivalite ponechaný pomerne veľký priestor. Trailer tak inklinuje k tomu, že film mohol byť propagovaný skrz vtedajší vzťah Liv Tyler a Joaquina Phoenixa spojený práve s týmto filmom.

Dôležitejšie filmy z tohto obdobia predstavujú dva v rovnakom roku natočené filmy *Niet úniku* (Clay Pigeons, David Dobkin, 1998) a *Poprava* (Return to Paradise, Joseph Ruben, 1998). V prvom zmienenom filme sa Phoenix objavuje prakticky vo svojej prvej hlavnej úlohe po boku Vincenta Vaughna. V kriminálnej čiernej komédii pripodobovanej známemu filmu *Fargo* (Joel Coen, Ethan Coen,

¹²⁰ HOWDEN. pozn. 10. s. 83 –84.

¹²¹ WAKEMAN, Gregory. Why Mark Wahlberg Almost Said No To Boogie Nights. In: *cinemablend.com* [online]. 3.5.2017 [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.cinemablend.com/news/1654689/why-mark-wahlberg-almost-said-no-to-boogie-nights>

¹²² Inventing the Abbotts (1997) Trailer. In: *YouTube* [online]. 11.1.2008 [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0ThSqKNO-zQ>

1996) stvárňuje postavu malomestského „kovboja“ Claya, ktorý má pomer s manželkou svojho najlepšieho priateľa. Ten sa v úvodnej scéne sám zastrelí a celá udalosť tak vyzerá, že za to môže práve Clay a ocitá sa v roli hlavného podozrivého (neskôr spojeného s ďalšou vraždou). Phoenix sa tak po romantickej dráme znovu ocitá v roli miestneho čudáka podozrivého z vraždy.

V traileri filmu však jednoznačne prevládajú sekvencie s Vincentom Vaughnom¹²³. V závere je potom meno Joaquina uvedené až ako tretie. Na plagáte k filmu sa jeho meno objavuje ako druhé z ľava (Obr. 3) a v úvodných titulkoch je naopak uvedené ako prvé. Počiatočná a koncová scéna filmu však patrí práve postave, ktorú stvárňuje Phoenix a sú nasnímané takmer identicky v detaile prechádzajúcim v celok na hercovu tvár.

Obr. 2 Oficiálny plagát k filmu *Rande* Obr. 3 Oficiálny plagát k filmu *Niet úniku*

Znovu sa však jednalo o kriticky a komerčne neúspešný film. Okrem slabého scenára a jeho početných dier (spojených najmä s nerealistickým vykreslením postavy Claya ako dobráka)¹²⁴ je kritizovaný aj nepravdepodobný záver a celkové vyznenie filmu.¹²⁵ V názoroch na herecké výkony recenzie reagujú

¹²³ Vince Vaughn mal za sebou niekoľko komerčne úspešných filmov a len za rok 1998 účinkoval v troch filmoch. V dvoch sa objavil spolu s Joaquinom.

¹²⁴ HARVEY, Dennis. Clay Pigeons. In: *variety.com* [online]. 16.9.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/1998/film/reviews/clay-pigeons-1200455169/>

¹²⁵ EBERT, Roger. Clay Pigeons. In: *rogerebert.com* [online]. 25.9.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/clay-pigeons-1998>

prevažne polaritne. Niektoré kritizujú výkony oboch hlavných predstaviteľov. Napríklad recenzentka *CNN* Paula Tatarová dodáva k hereckým výkonom, že Phoenixova „záľuba v zmätenom dýchaní ústami unavuje“.¹²⁶ V iných sú vnímané prevažne kladne, prípadne prevyšujú samotné kvality filmu. Podľa recenzie z magazínu *Variety* Phoenix prináša do role viac „vážnosti“ než dokáže samotný film využiť.¹²⁷

Aj napriek marginálnej úlohe v nasledujúcom thrilleri *Poprava* v hlavnej úlohe s Vincentom Vaughnom a Anne Heche, kde sa Phoenix objaví len celkovo v štyroch scénach, dokázal v niektorých emocionálne vypätých scénach upútať pozornosť kritikov. Phoenix sa objavuje v postave nespravodlivo odsúdeného Američana Lewisa v Malajzii na trest smrti. Jedná sa o prvú takúto osudom drasticky skúšanú postavu, do ktorej bol Phoenix obsadený. Pri záverečnej scéne, kedy Lewisa vedie väzenská stráž na popravu sa podľa režiséra filmu do stavu, ktorý jeho postava prežívala, dostával tak, že si údajne búchal hlavu o stenu.¹²⁸ Phoenixovým scénam sa rozhodli v značnej miere venovať aj niektoré recenzie a dali mu tak prednosť pred ostatnými hercami. Paula Tatarová, ktorá Phoenixa kritizovala za jeho posledný film, tu nešetrí chválou a vyzdvihuje stvárnenie fyzickej premeny jeho charakteru: „Phoenix je naozaj skvelý, vyzerá, akoby už dva roky každý deň prechádzal „žmýkačom“ a nekonečne brble o neprítomnosti boha vo svojej väzenskej cele“.¹²⁹ Kritik Roger Ebert zase vyzdvihuje jeho prirodzenosť a realističnosť pri stvárnení tejto postavy.¹³⁰ Kľúčovými a často spomínanými scénami sú posledné dve scény z väzenia charakteristické dôrazom na fyzickú akciu Phoenixa. Sheriff (Vince Vaughn) prichádza na poslednú návštevu Louisa (Joaquina Phoenixa). Scéna sníma postavu Louisa prevažne od chrbta či z boku. Phoenix teda zúfalosť svojej postavy musí v tejto scéne vyjadrovať iba

¹²⁶ TATAROVA, Paul. Review: Make –believe mayhem in 'Clay Pigeons'. In: *edition.cnn.com* [online]. 5.10.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z

<http://edition.cnn.com/SHOWBIZ/Movies/9810/05/review.clay.pigeons/index.html>

¹²⁷ HARVEY, Dennis. Clay Pigeons. In: *variety.com* [online]. 16.9.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/1998/film/reviews/clay-pigeons-1200455169/>

¹²⁸ HOWDEN. pozn. 11. s. 102 –104.

¹²⁹ TATAROVA, Paul. Review: 'Return to Paradise' a repeat offender. In: *edition.cnn.com* [online]. 24.8.1998 [cit. 13. 1. 2021]. Dostupné z:

<http://edition.cnn.com/SHOWBIZ/Movies/9808/24/review.paradise/index.html>

¹³⁰ EBERT, Roger. Return to Paradise. In: *rogerebert.com* [online]. 14.8.1998 [cit. 13. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/return-to-paradise-1998>

prostredníctvom hlasu. Typickým je pre neho práve zajakávanie a dýchanie cez ústa, kedy mu doslova dochádza dych a pre uvedenie ďalšej repliky sa musí znova nadýchnuť. V skľúčenom pohybe sa presúva k nádobe s vodou, aby Sheriffovi ponúkol čaj. V tejto krátkej sekvencii, kde sa Phoenix pohybuje po cele jemne prikrčený a krívajúci, pripomínajú pohyby tejto postavy jeho postavu Arthura Flecka z filmu *Joker*. Fyzicky najnáročnejšou je však posledná scéna – odvedenia na popravu. Nakoľko je scéna natáčaná v rôznych veľkostiach a druhoch záberov (predovšetkým však bez detailu na tvár). Phoenix sa pri zobrazení človeka tesne pred smrťou musel znova spoľahnúť na svoju výraznú prácu s hlasom či fyzicky náročnú prácu s celým telom. Nejedná sa tak o typicky znázornenú postavu. Phoenix ju odbremenil od filozofického stanoviska (v zmysle zmierenia sa so smrťou, čo býva v podobných filmoch časté), ale zobrazil tento charakter ako reálneho zlomeného človeka s obrovskou vôľou k životu.

V tomto období sa objavil aj vo vedľajších postavách v troch filmoch. V marginálnej postave vo filme *Ešte sa môžeš vrátiť* (U-turn, Oliver Stone, 1997), a vo vedľajších postavách v *8 MM*¹³¹ (Joel Schumacher, 1999) a odloženom projekte *Temné zákutia* (The Yards, James Gray, 2000) všetky v žánri kriminálneho thrilleru. Prvé dva filmy však nepredstavujú žiadnu výraznejšiu zmenu v kariére. Druhému zmienenému filmu sa dostalo zmiešaných hodnotení a bol výrazne propagovaný skrz autorov filmu. Režiséra Joela Schumachera, ktorý mal za sebou dve komerčné úspešné komiksové adaptácie *Batman navždy* (Batman Forever, 1995) a *Batman a Robin* (Batman & Robin, 1997) a v trailery aj skrz zvučné meno scenáristu filmu *Sedem* (Seven, David Fincher, 1995) Andrewa Kevina Walkera a herca Nicolasa Cagea.¹³² Na druhej strane sa jedná o dovtedy najdrahší a zároveň najziskovejší film, v ktorom sa Joaquin Phoenix objavil.¹³³ Druhú hlavnú postavu z tohto obdobia mal pôvodne stvárniť v preloženom projekte z roku 1997 *Temné zákutia*, no kvôli problémami s financovaním filmu bol projekt preložený o niekoľko rokov neskôr.

¹³¹ V tomto filme hrá postavu Maxa, predavača v obchode s pornografiou.

¹³² 8MM (1999) – Official Trailer. In: *YouTube* [online]. 21. 12. 2018 [cit. 14. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mjIGbTTw3i8>

¹³³ Film pri rozpočte 40. miliónov dolárov zarobil takmer sto.

Pre obdobie druhej polovice 90. rokov je pre hviezdny obraz Joaquina Phoenixa charakteristických niekoľko tendencií. Phoenixovi sa počas tohto obdobia podarilo etablovať ako plnohodnotnému dospelému hercovi. Jeho meno sa však nestalo tak silnou značkou, aby bola propagácia filmu postavená na jeho účinkovaní vo filme. Zaujímavé by bolo sledovať, kam by smerovala jeho kariéra, ak by neodmietol dve hlavné postavy v Oscarových a komerčne úspešnejších filmoch *Hriešne noci* či *Kult hákového kríža*. Herec sa tak k Oscarovej nominácii mohol priblížiť oveľa skôr. Kritická obec si ho však všimla už vo výraznejších vedľajších úlohách. Menej úspechu zožala jeho prvá hlavná postava vo filme *Niet úniku*, ktorá ostala pomerne nepovšimnutá.

Napriek tomu, že Phoenix sa v počiatkoch svojej kariéry dospelého herca snažil vyhnúť tzv. typecastingu a mnoho rolí z tohto obdobia odmietal, nie celkom sa mu to podarilo. Objavuje sa v žánrovo podobnom type filmov (kriminálneho thrilleru s prvkami čierneho humoru). Výnimku tvorí romantická coming of age dráma *Rande* a čiastočne film *Poprava*. Jeho vedľajšie a jedna hlavná postava sa vyznačujú značnou mierou podobnosti charakteru. Obvykle sa jedná o ambivalentné charaktery mladých, neistých mužov stojacich na prahu zákona, morálky či spoločnosti. Čo dokazuje aj fakt, že v poslednom filme z tohto obdobia *Temné zákutia* Lea Handlera nezískal rolu „napraveného“ charakteru mladého zločinca vracajúceho sa z väzenia. Táto postava má vo filme napriek svojmu kriminálnemu pozadiu prevažne kladné vyznenie. Rolu však nakoniec získal Mark Wahlberg a Phoenix sa opätovne objavil vo vedľajšej postave prchkého zločinca Willieho.¹³⁴

2.3.1. Funkcia „nového“ mena

Pred začiatkom novej etapy vo svojej kariére sa Phoenix navrátil k svojmu rodnému menu Joaquin. Ako detská hviezda sa vo filmoch objavoval pod menom Leaf. Ako jeden z dôvodov zmeny mena uviedol, že sa chcel čo najviac priblížiť originálnym (často s prírodou spojeným) menám svojich súrodencov (River,

¹³⁴ Podľa asistenta Phoenixovej agentky Iris Burtion Chrisa Snydera mohol v tom zohrať rolu aj fakt, že Wahlberg bol v tom čase väčšia hviezda zastupovaná vplyvnejšími agentami.

Summer, Liberty a pod.).¹³⁵ Trend premenovávania bol spojený predovšetkým s minulými obdobiami Hollywoodu (najmä obdobie klasického). Obdobie kedy Phoenix začínal a predovšetkým potom obdobie 90. rokov a obdobie nového tisícročia je však charakteristické práve opačným trendom. Mnohí z hercov si svoje rodné mená a priezviská ponechávali v pôvodnom tvare (Adam Sandler, Sandra Bullock). Niektoré z mužských hereckých hviezd si zase skracovalo, upravovalo krstné meno (William Bradley Pitt – Brad Pitt).¹³⁶ U Joaquina došlo k opačnému trendu. Z nového vymysleného mena sa pred ďalšou etapou svojej kariéry, vrátil k svojmu pôvodnému menu. Jeden z dôvodov v tomto prípade mohol byť úplne opačný než ten, pre ktorý si meno zmenil – vymanenie sa so spojitosti so svojimi súrodencami, ktorí tiež hrávali vo filmoch (predovšetkým spojitosti s bratom Riverom). Okrem krstného mena si rodina po príchode do USA zmenila aj priezvisko ako z Bottoms na Phoenix ako symbol nového začiatku.

McDonald tvrdí, že k označeniu rozdielu a kontinuity hviezd sú používané dva kľúčové znaky *telo* a *meno*. Meno identifikuje, individualizuje a odlišuje hercov vo filme a ostáva teda základom Hollywoodského stardomu. Meno hviezd má podľa McDonalda niekoľko symbolických funkcií. V prvom rade je ukazovateľom jedinečnosti. Jednotliví herci si totiž medzi sebou môžu byť podobní v niekoľkých úrovniach (podobný výzor, hlas). Meno je však najväčším možným rozlíšením od druhých hercov. Meno Joaquin sa nevyskytuje medzi známymi hercami a vyznačuje sa takouto jedinečnosťou. V prípade, že by došlo k zhode krstného mena, pri spojení s priezviskom predstavuje úplne unikum na poli známejších hollywoodskych hercov (narozdiel od hercov ako Tom Cruise, Tom Hanks, ktorí sú rozlíšiteľní len na základe priezviska či na základe konkrétnych filmov, s ktorými sú spojení). Ponechané priezvisko Phoenix navyše stále odkazuje k zosnulému bratovi, prípadne ostatným súrodencom.

Meno má tiež za cieľ generovať význam na úrovni deskripcie (meno zahŕňa všetko to, čo je o konkrétnej osobe známe).¹³⁷ V prípade Joaquina však nemusí záležať na dištinkcii od ostatných hercov, pretože jeho meno je natoľko unikátne, že je nepravdepodobné, že by prišlo k jeho zámene len na základe mena ako v príklade

¹³⁵ HOWDEN. pozn. 12. s. 24 –26.

¹³⁶ MCDONALD. pozn. 2 s. 49 –53.

¹³⁷ MCDONALD. pozn. 3 s. 50.

vyššie. Ak by však Phoenix stále používal svoje „zmenené“ meno z detských čias Leaf, mohlo by tak dochádzať k jeho identifikácii – detského herca. V prípade mena Joaquin sa však v žiadnom z uvedených detských filmov (ne)objavil a diváci ho tak môžu rozpoznať až vďaka jeho neskorším filmom, na margo ktorých sa herec už nevyjadruje tak negatívne. Phoenixov návrat k svojmu originálnemu menu môže tak symbolizovať pomyselnú deliacu čiaru za kariérou detského herca.

2.4. Od nominácii k nominácii

2.4.1. Commodus ako vstupenka do Hollywoodu?

Problémy s obsadením Joaquina Phoenixa sa neobišli ani pri jeho nasledujúcej vedľajšej úlohy cézara Commodusa v historickom cenami ovenčenom veľkofilme Ridleyho Scotta *Gladiátor* (2000). Niekoľko faktorov zavážilo pri konečnom rozhodnutí obsadiť ho do tejto role tyranského a arogantného syna Marca Aurélia, ktorého sám zavraždil. Do role bol ako prvý zvažovaný pôvodne oscarový Edward Norton a neskôr aj Jude Law – v tom čase preslávený vďaka svojej nominácii na Oscara za vedľajšiu postavu vo filme *Talentovaný pán Ripley* (*The Talented Mr. Ripley*, Anthony Minghella, 1999). Phoenixovy pomohla dostať rolu jeho predošlá známosť s režisérom filmu Ridleyom Scottom. Ridley bol výkonným producentom filmu *Niet Úniku*, v ktorom Phoenix stvárnil svoju prvú hlavnú filmovú rolu.¹³⁸ Phoenix však musel absolvovať niekoľko kamerových skúšok, ktoré sa ani po niekoľkonásobnom opakovaní vedeniu štúdia nepozdávali. Jedným z kľúčových faktorov bolo podľa agenta Snydera aj to, že agenti herca Juda Lawa nechceli, aby Law do filmu robil kasting a vyžadovali hneď ponuku na rolu od štúdia. Ďalším rozhodujúcim faktorom mohol byť fakt, že film produkovalo okrem iných aj Spielbergovo štúdio DreamWorks.¹³⁹ Rolu s vopred daným Oscarovým

¹³⁸ RAW, Lawrence. *The Ridley Scott Encyclopedia*. Plymouth: Scarecrow Press. 2009, 337 s. ISBN 978-0-8108-6951-6.

¹³⁹ Spielberg mal totiž niekoľkonásobné skúsenosti s obsadzovaním detských hercov práve z agentúry Iris Burton, pod ktorú, v tom čase Phoenix stále patrilo. Jeho zosnulý brat River sa tiež objavil ako postava mladého Indiana Jonesa vo filme *Indiana Jones: Posledná krížová výprava* (1989).

potenciálom dostal nakoniec Joaquin Phoenix. *Gladiátor* predstavoval aj výraznú žánrovú obmenu v jeho doterajšej filmografii, zloženej prevažne z filmov v žánri kriminálneho thrilleru. Žánrová novinka však neobmenila typ postavy, ktorý Phoenix stvárňuje.

Znovu sa objavuje v ambivalentnej roli nevyrovnaného, psychicky labilného a zakomplexovaného mladého muža (hoci tentokrát je jeho postava silne naklonená k zápornému vyzneniu – „zloducha vo filme“). Na tento fakt vtipne upozorňuje aj jeden zo série tzv. „úprimných trailerov“ youtube kanálu Screen Junkies, ktorý opisuje Phoenixa slovami: „Sledujte ako nie príliš atraktívny čudák Joaquin Phoenix, hrá nie príliš atraktívneho čudáka Comodusa.“¹⁴⁰ Čo ale s predchádzajúcimi postavami nekorešponduje, je kostým herca. Phoenix je samozrejme vzhľadom na charakter postavy naprieč filmom oblečený v rôznych slušivých kráľovských róbach doplnených šperkami a korunou. Diváci ho tak po prvý krát vidia v honosnom oblečení na míle vzdialenom excentrickým, voľnočasovým či secondhandovým outfitom známym z jeho predchádzajúcich rolí.

O kľúčovosti a dôležitosti tejto role napovedajú aj viaceré dobové články či rozhovory s hercom. V súvislosti so slávou spojenou s uvedeným filmom a udelením niekoľkých Cien Akadémie sa vyjadril aj Russel Crowe k masívnemu vzostupu jeho slávy po tomto filme v interview s Larrym Kingom.¹⁴¹ V článku „Joaquin Phoenix: Back in Business“ sa hovorí o tom, že dlhá prestávka od svetiel Hollywoodu (autorka pravdepodobne naráža na jeho posledný komerčne známejší a úspešnejší film z detských čias *Rodičovstvo*) urobila z Phoenixa jednu z „najhorúcejších“ vychádzajúcich hviezd.¹⁴² V ďalšom článku „Phoenix Rising“ herec zase spomína náročnosť prípravy a nedostatok sebavedomia spojený s prípravou na najväčšiu filmovú rolu jeho kariéry: „Nervami sklúčený Joaquin Phoenix na začiatku najväčšej role jeho filmovej kariéry. Mladý herec nebol

¹⁴⁰ Honest Trailers – Gladiator. In: *YouTube* [online]. 16. 8. 2016 [cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mv-cj6mBkPk>

¹⁴¹ Russell Crowe On Fame: People "Filled In" The Gaps In Information. In: *YouTube* [online]. 17. 4. 2015 [cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hkSufCGETw>

¹⁴² Emperor Interruptus. In: *oocities.org* [online]. 19. 5. 2000 [cit. 16. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.oocities.org/hollywood/theater/9413/articleIF00.html>

presvedčený, že bude dôveryhodný ako rímsky cisár Commodus.“¹⁴³ Zbabelosť spojená s nedostatkom sebavedomia je pritom jednou z kľúčových osobnostných črt aj jeho postavy vo filme.

Komerčne aj kriticky úspešný film bol výrazne propagovaný predovšetkým cez hlavnú postavu filmu Maximusa stvárnenú na Oscara nominovaným Russelom Croweom za jeho predošlý film. Plagátu dominuje jeho postava v rímskom brnení a hercovým menom umiestneným dokonca nad názvom samotného filmu. Hoci v traileri dominujú sekvencie s Croweom, jedna z prvých sekvencií patrí práve postave Commodusa, ktorý sa objavuje hneď v úvode v detailnom zábere na tvár a ešte predtým v krátkom voiceovery hneď na začiatku traileru.¹⁴⁴ Prevažná časť recenzií je venovaná obvykle Scottovej réžii či detailnejšie rozoberá herecký výkon Russela Crowa a jeho stvárnenie Maximusa. Ostatní členovia hereckého ansámblu sú zmienení sporadicky a v skratke. Ohlasy na herecký výkon Joaquina Phoenixa sú zmiešané a tiež sa prevažne orientujú na reprezentáciu jeho postavy Commodusa či zvláštne porovnávanie s rovnakou postavou Christophera Plummera z takmer polstoročia starého filmu *Pád rímskej ríše* (*The Fall of the Roman Empire*, Anthony Mann, 1964). V rámci propagačného turné však Phoenix na seba strhol pozornosť svojím prvým výstupom v talkshow *The Tonight Show with Jay Leno*, kde sa pri rozhovore zdal byť zaneprázdnený hocičím len nie rozhovorom, na čo moderátor ku koncu interview reagoval slovami: „Nabudúce, tu buď osobne.“¹⁴⁵ Jednalo sa o prvý známejší televízny výstup, ktorým herec dal najavo svoj postoj k médiám a poskytovaniu rozhovorov ako takých. Svojrázny postoj k médiám sa stal počas hercovej kariéry jedným z jeho charakteristických črtov (súčasťou hviezdneho brandu).

U vyjadrení k reprezentácii postavy prevažuje kladný dojem s niekoľkonásobným opisom vlastností. Spojenia v recenziách ako: „skazený

¹⁴³ Phoenix Rising. In: *oocities.org* [online]. 25. 5. 2000 [cit. 17. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.oocities.org/hollywood/theater/9413/articleIn2Film00.html>

¹⁴⁴ Official Trailer – Gladiator. In: *imdb.com* [online]. [cit. 17. 1. 2021]. Dostupné z: https://www.imdb.com/video/vi2628367897?playlistId=tt0172495&ref=tt_ov_vi

¹⁴⁵ O'BRIEN, John. 10 Times Joaquin Phoenix Made A Controversial Tv Appearance. In: *nickiswift.com* [online]. 12.8.2020 [cit. 18. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.nickiswift.com/236036/10-times-joaquin-phoenix-made-a-controversial-tv-appearance/>

zvrhlík so zženštilými maniermi a obrovským apetítom“¹⁴⁶ alebo označenie, že Phoenix nehrá túto postavu ako typického rímskeho dekadenta, ale skôr ako amorálneho, neistého mladého muža, ktorý takmer zošalie pod vplyvom moci a vrodenu osamelosťou¹⁴⁷, tak podtrhujú hĺbku akú Phoenix postave dodal. Dve recenzie potom priamo porovnávajú postavu Commodusa stvárnenú Christopherom Plummerom s Phoenixovou reprezentáciou postavy. Phoenix podľa recenzenta hrá rovnako „zženštilého diabla ako christopher Plummer, ale Phoenix vo verzii pre súčasnú dobu“¹⁴⁸ či recenzia z *Variety*: Phoenix je neurotickejším než škodoradostný maniak stvárnený Christopherom Plummerom.¹⁴⁹ Kritik Roger Ebert z vedľajších postáv vyzdvihuje najmä herečku Connie Nielsen stvárňujúcu ovdovelú sestru Commodusa ako charakter s „najväčšou hĺbkou.“ Na adresu Phoenixa sa vyjadruje pomerne negatívne slovami: „Phoenix je prijateľný ako Commodus, no podivnejší herec by sa v roli mohol viac zabaviť.“¹⁵⁰

Zvyšná pozornosť bola venovaná réžii, scenáru a najmä technickým stránkam filmu. Nad Phoenixom sa tak pozastavili iba niektoré z recenzií, ktorých popis stvárnenia postavy Phoenixom by sa dal možno započítať k celkovo kladnému hodnoteniu. Nikde však nie sú spomenuté vyslovene kladné hodnotenia na adresu hereckého výkonu či oscarový potenciál role. Cenu za vedľajšiu rolu nakoniec dostal Benicio Del Toro za film *Traffic – Nadvláda gangov* (Traffic, Steven Soderbergh, 2000).¹⁵¹ Hneď v prvom komentári pod videom z prenosu Oscarov z roku 2001, kde je cena udelená Croweovi za najlepší mužský herecký výkon, sa objavujú komentáre na adresu Phoenixa, že by si za túto vedľajšiu rolu rovnako zaslúžil Oscara. Komentár má takmer 170 odpovedí, z toho väčšina súhlasí

¹⁴⁶ BERARDINELLI, James. *Gladiator*. In: *reelviews* [online]. [cit. 18. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.reelviews.net/reelviews/gladiator>

¹⁴⁷ LASALLE, Mick. 'Gladiator' Triumphant / Crowe in command in gritty update of the Roman epic. In: *sfgate.com* [online]. 5.5.2000 [cit. 19. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.sfgate.com/movies/article/Gladiator-Triumphant-Crowe-in-command-in-2761294.php>

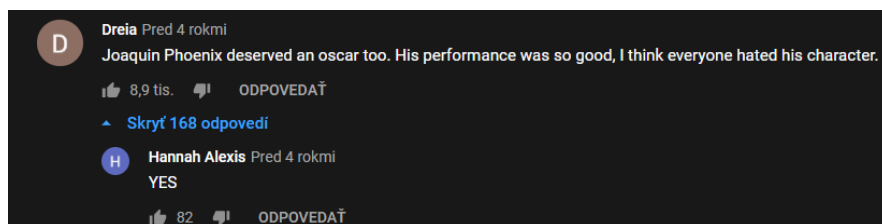
¹⁴⁸ MORRIS, Wesley. *Circus Maximus*. In: *sfgate.com* [online]. 5.5.2000 [cit. 19. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.sfgate.com/news/article/Circus-Maximus-3062482.php>

¹⁴⁹ MCCARTHY, Todd. *Gladiator*. In: *variety.com* [online]. 24.4.2000 [cit. 20. 1. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2000/film/reviews/gladiator-3-1200461595/>

¹⁵⁰ EBERT, Roger. *Gladiator*. In: *rogerebert.com* [online]. 5.5.2000 [cit. 20. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/gladiator-2000>

¹⁵¹ Del Toro bol v tom čase podľa viacerých článkov týkajúcich sa predikcii označovaný za jasného favorita. Za film *Traffic – Nadvláda gangov* mal totiž na konte už Zlatý glóbus aj cenu BAFTA.

s názorom pôvodného komentára (Obr. 4). Silnú obľubu tohto filmu dokladá aj obrovské množstvo fanúšikovského materiálu k filmu ako trailery a veľké množstvo video esejí, z ktorých sú niektoré venované postave Commodusa ako napríklad esej s názvom *Gladiator: The Tragedy of Commodus* komplexne rozoberajúca motiváciu a charakter postavy.¹⁵²

Obr. 4 Komentáre k videu *Russell Crowe winning Best Actor*

V tomto roku sa však postava Coulmiera, ktorú Phoenix stvárnil v ďalšej na Oscara nominovanej snímke *Quills – Perom markíza de Sade* (Quills, Phillip Kaufman, 2000) objavuje hneď po boku Geoffreyho Rusha vo fotografii z filmu pri dokrútkke k nomináciám za najlepšie mužský herecký výkon. Všetci ostatní nominanti z tejto kategórie majú ako hlavné postavy solitérne fotografie.¹⁵³ Akcentované môže byť v tomto prípade povedomie o tom, že Phoenix sa v jednom roku objavil vo vedľajších postavách hneď v dvoch Oscarových filmoch, pričom mohol byť nominovaný iba za jeden z nich.

2.4.2. Jazva ako súčasť etablovania tzv. Branded Performance?

Richard Dyer vidí spojitosť medzi hviezdou a rolou v úspešnosti toho ako jej ďalšia postava a jej stvárnenie zapadá (Dyer to označuje termínom „fit“) medzi tie predošlé.¹⁵⁴ Joaquin Phoenix vo filme hrá postavu ambivalentného neurotického, neistého a zakomplexovaného mladého muža, ktorý si vraždou svojho otca zabezpečí expresný nástup na rímsky trón a pod tlakom moci a v neúprosnej snahe

¹⁵²Gladiator: The Tragedy of Commodus | Video Essay. In: *YouTube* [online]. 14.9.2019 [cit. 21. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=bntuSRLn6PY>

¹⁵³ Russell Crowe winning Best Actor. In: *YouTube* [online]. 27.10.2010 [cit. 22. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hwjqlN3jueg&t=108s>

¹⁵⁴ MCDONALD. pozn. 4 s. 201.

urobiť čokoľvek, aby sa stal obľúbeným, takmer zošalie. V niektorých črtách tak charakter zodpovedá takmer všetkým doteraz stvárneným charakterom vo filmoch ako *Zomrieť pre*, *Niet úniku* či v jeho nasledujúcich filmových rolách. Všetky charaktery, či už v nich prevažuje kladná alebo záporná kvalita, sa vyznačujú určitou dávkou zraniteľnosti. Charakter do istej miery koreluje aj s postavou Arthura Flecka z filmu *Joker*. Commodus je rovnako ako Arthur Fleck obeťou svojho sociálneho prostredia – ako matkou odvrhnuté dieťa s absenciou otca vo svojom živote. Rovnako dôležitá je podľa McDonalda aj identita hviezdnej značky spojená a vytvorená z časti hereckou zložkou (hlasom a telom), ktorou sa dosahuje takejto zhody. Hviezdne herectvo je tiež umiestnené v koexistencii dvoch zmienených protichodných princípov *stelesnenia* (personification) a *zosobnenia* (impersonation). Pričom *stelesnenie* sa často prispôsobuje potrebám *zosobnenia* t.j. stelesnenie dosahuje opakovanými prípadmi zosobnenia. K integrácii medzi týmito dvoma princípmi dochádza pomocou tzv. *idioletku*. (viď. kapitola 1.2.2.).

V prípade Joaquina Phoenixa vo filme *Gladiátor* do popredia vystupujú práve idiolektické črty hviezdneho výkonu. Medzi takéto črty hercovho hviezdneho obrazu patria jeho charakteristická jazva, uhrančivý pohľad a špecifický sfarbený, mierne chrapľavý hlas. Hneď v prvej scéne, v ktorej vidíme Commodusa cestovať spolu s jeho sestrou za otcom v koči, je Phoenix predstavený prostredníctvom svojho hlasu. Ako prvý je ustávajúci záber na oboch hercov (pričom je Phoenix snímaný od zadu) s prestrihom na polodetail tváre jeho sestry. Prvé repliky tejto scény však hovorí práve Phoenix. K rozpoznaní herca tak slúži v úvode filmu najmä jeho charakteristický hlasový prejav. Prevažná väčšina záberov s postavou Commodusa je snímaná v polodetailoch a detailoch práve na hercovu tvár (Obr. 5 a 6). V niektorých záberoch jej zvýrazneniu dopomáha aj špecifické nasvietenie scény, kde má Phoenix výrazne osvetlenú ľavú stranu tváre, kde sa jazva nachádza. Idiolektické črty v podobe jazvy a špecifickému pohľadu, podporenému výraznými kruhmi pod očami slúži obom princípom. Dodáva charakteru Commodusa špecifickú „zápornú“ kvalitu. Zároveň priťahujú pozornosť na Joaquina Phoenixa ako herca. Na túto kozmetickú vadu upozornil aj pomerne nedávny škandál moderátorky dennej show stanice CNN Wendy Williams, kde si moderátorka nechtiac utáhovala z hercovho rázštetu hornej pery napodobňovaním a slovami, že

jej to príde „podivne príťažlivé“. Na moderátorkino zosmiešňovanie tohto problému sa strhla vlna kritiky najmä zo strany ľudí trpiacim týmto problémom.¹⁵⁵

Obr. 5 Screenshot z filmu *Gladiátor* (1:19:16)

Obr. 6 Screenshot z filmu *Gladiátor* (1:21:44)

¹⁵⁵ FRANC, Lisa. Wendy Williams apologizes for Joaquin Phoenix 'cleft lip' comments. In: *edition.cnn.com* [online]. 16.1.2020 [cit. 22. 1. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/01/16/entertainment/wendy-williams-joaquin-phoenix-cleft-lip/index.html>

2.4.3. Joaquin Phoenix ako Johnny Cash

Životopisná dráma o veľkej a tajomnej osobnosti speváka Johnnyho Casha *Walk the Line* (2005) bola už niekoľko rokov odkladaná a odmietaná rôznymi štúdiami.¹⁵⁶ Príbeh sleduje zrod legendy a imidžu slávneho speváka Johnnyho Casha (Joaquin Phoenixa) od ranného detstva, cez všetky problematické fázy jeho života a vzťahové peripetie so speváčkou a budúcou manželkou June Carter Cash (Reese Witherspoon). Režisér filmu James Mangold údajne od začiatku počítal s obsadením Joaquina Phoenixa do hlavnej role (režisér uviedol mimo iných dôvodov aj Phoenixovu schopnosť, kompletne sa „ponoriť do postavy“ či znovu odkazoval k hercovému „neustále hľadajúcemu“ pohľadu). O Phoenixa prejavil záujem aj samotný Johnny Cash, ktorý mal údajne veľmi v obľube film *Gladiátor*. Sám herec sa v jednom z rozhovorov vyjadril, že mu je Cash schopný na natáčacom place odcitovať celé repliky postavy Commodusa.¹⁵⁷ Film bol nominovaný na piatich Oscarov (vrátane kategórie za najlepší mužský herecký výkon v hlavnej roli a najlepší ženský herecký výkon v hlavnej roli) a niekoľko ďalších filmových ocenení (Zlatý Glóbus, BAFTA, SAGA). Jednalo sa tiež o kriticky kladne prijatý film a jeden z komerčne úspešnejších filmov v hercovej dovtedajšej kariére.¹⁵⁸ Phoenix nakoniec získal len jedno z významnejších a to Zlatý Glóbus v kategórii najlepší mužský herecký výkon v komédii alebo muzikáli. Na získané ocenenie, ktoré je tak trochu v rozpore z jeho doterajším obrazom a stvárňovanou rolou vo filme herec vo svojom príhovore vtipne reagoval: Kto by si kedy pomyslel, že vyhrám v kategórii komédie či muzikálu.¹⁵⁹

Na oficiálnom plagáte k filmu sa v spodnej časti objavuje jeho názov *Walk the Line* (Obr. 7), nad ktorým sú zobrazené mená ústrednej dvojice filmu. Jediným čo odkazuje na žáner filmu, je Phoenixova gitara cez rameno a názov filmu odvodený

¹⁵⁶ BALFOUR, Brad. James Mangold a Director Walks the Fine Line Towards the Oscars. In: *popentertainment.com* [online]. 27.10.2005 [cit. 23. 1. 2021]. Dostupné z:

<http://www.popentertainment.com/mangold.htm>

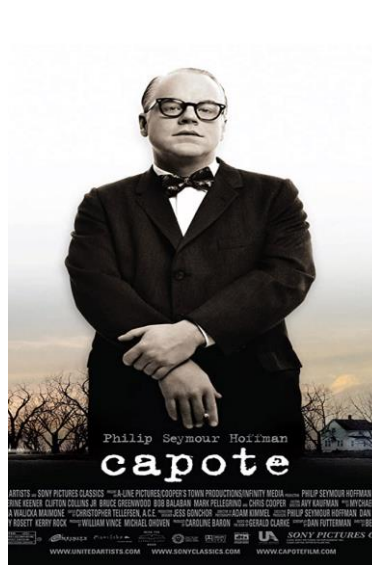
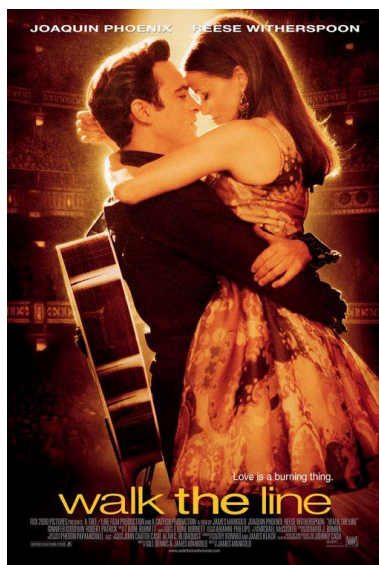
¹⁵⁷ Joaquin Phoenix On Meeting Johnny Cash – "Late Night With Conan O'Brien". In: *YouTube* [online]. 17.5.2005 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KkmzBirjwol>

¹⁵⁸ Odhadovaný rozpočet filmu bol približne 28 miliónov dolárov. Pričom jeho tržby dosiahli necelých 190 miliónov.

¹⁵⁹ Joaquin Phoenix Wins Best Actor Motion Picture Musical or Comedy – Golden Globes 2006. In: *YouTube* [online]. 9.12.2010 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=NuJJQARa-Ag>

od jednej z piesní Johnyho Casha. Z plagátu je teda zrejme, že postava, ktorú bude vo filme stvárňovať Reese Witherspoon je pokladaná za dôležitú súčasť filmu. Phoenix sa tak ani vo svojej prvej hlavnej úlohe s Oscarovým potenciálom neocitá na plagáte sám a nemusí byť tak považovaný za „soliternú“ hviezdu filmu alebo jeho hlavné lákadlo. Pre filmový žánr biografie alebo biografickej drámy býva obvyklé, že na propagačnom materiáli k filmu sa objavuje hlavná hviezda filmu ako „solitér“. V porovnaní napríklad s plagátom k filmu z rovnakého roku a v obdobnom žánri *Capote* (Bennett Miller, 2005) o osobnosti spisovateľa Trumana Capoteho, kde sa v titulnej roli spisovateľa objavuje Philip S. Hoffman a celému plagátu dominuje len jeho postava (Obr. 8). Rovnako to bolo aj v prípade propagácie predchádzajúcej biografickej hudobnej drámy *Ray* (Taylor Hackford, 2004).

Obr. 7 Oficiálny plagát k *Walk the Line* Obr. 8 Oficiálny plagát k filmu *Capote*

Ďalšie plagáty k filmu *Walk the Line* sa nesú v podobnom duchu propagácie oboch hercov. Výnimku tvorí iba jeden plagát, kde sa Phoenix objavuje sám. Na plagáte je však ako Johny Cash, vyobrazený v grafike zo zadu, s názvom filmu bez hercovho mena. Plagát tak odkazuje k obalom albumov kultového speváka a nie je možné rozpoznať, či sa jedná o skutočného speváka Johnyho Casha alebo osobu herca Joaquina Phoenixa (Obr. 9).

Obr. 9 Oficiálny plagát k *Walk the Line*

Opačne pôsobí trailer k filmu, ktorý dáva viac priestoru Joaquinovi Phoenixovi a výrazne tak oddeľuje hlavnú postavu filmu od postavy June Carter stvárnenej Reese Whitterspoon. Phoenix je tiež na konci traileru uvedený pred Whitterspoon a po celý čas traileru znie pieseň *Ring of fire* naspievaná Phoenixom.¹⁶⁰ V rámci propagačného turné sa obaja herci samostatne objavili vo večernej show *Late Night With Conan O'Brien*. Whitterspoon sa v show objavila o niekoľko dní skôr. Obaja herci propagovali film v rozhovore cez veľmi intenzívnu osobnú prípravu na natáčanie, kedy sa v krátkom čase museli naučiť spievať a hrať na hudobné nástroje.¹⁶¹ Tiež sa objavili v spoločnom rozhovore v známej *The Oprah Winfrey show*, kde moderátorka narazila aj na fakt, že Phoenix mal obrovské problémy s trémou pri ich poslednom rozhovore pri propagácii filmu *Posádka 49* (Ladder 49. Jay Russell, 2004).¹⁶²

Výraznejší podiel na propagácii filmu mala však Reese Whitterspoon, ktorá sa objavila v niekoľkých ďalších talkshow narozdiel od Joaquina Phoenixa. Herečka na seba v rozhovoroch strhla pozornosť vďaka svojej otvorenosti

¹⁶⁰ Walk the Line (2005) Trailer #1 | Movieclips Classic Trailers. ". In: *YouTube* [online]. 10 .9.2019 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=6-oNSs_XMxl

¹⁶¹ Joaquin Phoenix On Meeting Johnny Cash – "Late Night With Conan O'Brien". In: *YouTube* [online]. 17.5.2011 [cit. 25. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KkmzbiRjwol>

¹⁶² What's the Buzz? In: *oprah.com* [online]. 10.10. 2005 [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.oprah.com/oprahshow/whats-the-buzz/all>

a žoviálnemu charakteru a obyčajnosti.¹⁶³ Napríklad pri vystúpení v známej show moderátorky Ellen DeGeneres spočiatku vedú rozhovor o zďalšie obyčajnej veci, akou je varenie. Filmu je venovaná až druhá polovica interview. Krátka pozornosť je venovaná aj Joaquinovi Phoenixovi, kedy herečka vyzdvihuje jeho výkon vo filme nad ten svoj.¹⁶⁴ Je tak pravdepodobné, že Phoenix známy svojím postojom k médiám a „obľubou“ poskytovať interview, mohol účinkovanie v show Ellen DeGeneres odmietnuť a herečka tak musela spropagovať film za oboch hercov sama.¹⁶⁵ Witherspoon tak znovu učinila pri svojej ďakovnej reči pri udeľovaní cien akadémie, kde znovu vyzdvihla Phoenixovu „odhodlanosť a vášeň“ pri príprave filmu. Pri rozhovore vo vyššie uvedenej show *Conana O'Briena* prechádzajú k téme filmu až v závere rozhovoru po ich vzájomnom rozhovore o svojich deťoch. Narozdiel od Phoenixa, ktorý sa v rozhovore venuje filmu takmer po celý čas. Jednou z ústredných tém rozhovoru v talkshow je aj hercova neochota poskytovať interview súvisiacich s propagáciou filmu a otrávenosť herca s odpovedaním na stále rovnaké otázky.¹⁶⁶ Užívatelia v komentároch pod videom popisujú tento rozhovor za jeden z najuľavnejších, aké Phoenix kedy poskytol. Herec podľa nich nevyzerá v prítomnosti Conana vôbec nervózne a otrávene (ako tomu býva v prípade mnohých iných).¹⁶⁷

Film bol ovenčený pozitívnymi ohlasmi, v ktorých sa samozrejme najčastejšie objavovali pochvalné slová týkajúce sa hereckých výkonov. Niektoré z recenzií sa nevyhli porovnávaniu filmu s ďalšou životopisnou drámou z predchádzajúceho roku *Ray* (2004) o jazzovom spevákovi Rayovi Charlesovi, kde hlavnú úlohu stvárnil Jamie Foxx. Na to nadväzuje aj fakt, že sa v mnohých recenziách skloňuje oskarový potenciál oboch hercov. Ohlasy na samotný herecký výkon Joaquina Phoenixa herca nijako výrazne nedorujú. V niektorých z nich dávajú recenzenti dokonca explicitne najavo svojho favorita. Na vrch má v tomto prípade znova Reese

¹⁶³ Užívatelia na YouTube ju často v komentároch pod týmto videom ovenčujú herečkinu osobnosť prívlastkami ako „skromná“, „zábavná“ či „rozkošná“

¹⁶⁴ Reese Witherspoon on Ellen Degeneres 2005. In: *YouTube* [online]. 14.4.2008 [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=93TNUZGnc50>

¹⁶⁵ Môže tomu nasvedčovať aj fakt, že Phoenix sa v talkshow známej moderátorky objavil iba raz v súvislosti s propagáciou filmu *Skrytá vada* (2014).

¹⁶⁶ Joaquin Phoenix On Meeting Johnny Cash – "Late Night With Conan O'Brien". In: *YouTube* [online]. 17.5.2011 [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KkmzbiwJw0I>

¹⁶⁷ Tamže.

Whiterspoon. Valná časť recenzentov sa zhoduje, že jej výkon vo filme prevyšuje hlavnú rolu Phoenixa. Recenzia serveru *Reelviews* napríklad uvádza: „Whiterspoon podáva jeden zo svojich najlepších výkonov. [...] Phoenix uchvacuje. Jeho fyzická podoba s Cashom je povrchná, ale zapracoval na hlase.“¹⁶⁸ Kritik Roger Ebert píše že: „To, čo Walk the Line dodáva neobmedzenú energiu je herecký výkon Reese Witherspoon ako June Carter Cash.“ Ebert Phoenixovi vo svojom texte nevenuje takmer žiadnu pozornosť, aj keď ku koncu chváli jeho spevácky výkon (najmä v súvislosti s presnosťou, akou dokázal napodobniť hlas Johnyho Casha).¹⁶⁹ Podľa recenzií denníka *The Guardian* film „patrí“ predovšetkým herečke Reese Witherspoon. A Phoenix je o niečo „menej pôsobivý i keď stále veľmi dobrý.“¹⁷⁰ Ďalej recenzia výrazne nadrzuje Whiterspoon k udeleniu Oscara. V recenzii z *Empireonline* je zase Phoenix porovnávaný z minuloročným vyššie uvedeným Jamiem Foxxom zo snímku *Ray*: „Zádumčivý herec (Phoenix) je tu veľmi dobrý – dokonca skvelý, ale narozdiel od Foxxa nie ohromujúci.“¹⁷¹ Aj navzdory hlavnej úlohe vo filme a Oscarovej nominácii sa Phoenix ocitá na vedľajšej koľaji. Napriek pozitívnym či relatívne neutrálnym ohlasom na jeho výkon dávali recenzie a propagácia oveľa väčší priestor a kredit herečke Reese Witherspoon.

2.4.4. Súčasti a rozšírenia star brandu

2.4.4.1. Kladný hrdina a zachovanie typu v animovanom filme

Star brand musí predstavovať silný a stabilný význam no napriek tomu nikdy nie je statická a neustále podlieha transformácii.¹⁷² K tzv. rozšíreniu hviezdnej značky (v tomto prípade star brandu) dochádza vždy, keď je zavedená značka pre iné kategórie produktov. McDonald rozlišuje niekoľko takýchto rozšírení. *Umelecké rozšírenie* predstavuje typ rozšírenia brandu, ku ktorému dochádza vtedy,

¹⁶⁸ BERARDINELLI, James. *Walk the Line*. In: *reelviews.net* [online]. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.reelviews.net/reelviews/walk-the-line>

¹⁶⁹ EBERT, Roger. The Man in Black is Back. In: *rogerebert.com* [online]. 17.11.2005 [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/walk-the-line-2005>

¹⁷⁰ BRADSHAW, Peter. *Walk the Line*. In: *theguardian.com* [online]. 3. 2. 2006 [cit. 28. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/culture/2006/feb/03/2>

¹⁷¹ KENNEDY, Colin. *Walk the Line Review*. In: *empireonline.com* [online]. 27. 1. 2006 [cit. 28. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.empireonline.com/movies/reviews/walk-line-review/>

¹⁷² MCDONALD. pozn. 5 s. 81.

ak sa hviezda odchyli od prevažujúceho typu žánru filmov prípadne role, s ktorými býva najčastejšie spojovaná.¹⁷³ Pri filmografii a typoch rolí, ktoré naprieč svojou kariérou stvárnil Joaquin Phoenix, môže byť takéto rozšírenie pomerne komplikované presne určiť.

Herec bol počas 90. rokov výraznejšie spätý so žánrom thrilleru a postavami podivných mužov. Aj v tomto období sa ale dajú nájsť výnimky (napr. postava mladšieho brata v romantickej dráme *Rande*). Na začiatku nového milénia sa mu podarilo rozšíriť žánrové pôsobenie filmom *Gladiátor*, ale typ postavy ostal v zásade rovnaký. V prípade rozšírenia typu stvárňovaných postáv došlo v rozoberanom biografickom filme *Walk the Line*, ktorý však predstavuje viac rozšírenie v oblasti žánru než v type postavy. K zásadnému obratu v type postavy došlo o rok skôr s drámou *Posádka 49* (2004). Film o príbehu baltimorského požiarnika Jacka Morrisona (Joaquin Phoenix) sleduje v retrospektíve jeho vývoj od neskúseného nováčika k hrdinskému bojovníkovi s ohňom. Phoenixova postava hasiča nováčika predstavuje modelový príklad amerického hrdinu. Za azda jedinou jeho negatívnu vlastnosť by sa dala označiť jeho oddanosť službe, kvôli ktorej začne zanedbávať rodinu. Prílišná obyčajnosť a rozpoznateľnosť typu tohto charakteru nekorešponduje ani s dovtedajším brandom Joaquina Phoenixa. Kritický kredit získaný za ambivalentné či temné a komplexné postavy sa v prípade tohto filmu nekonal a recenzie nevenovali hereckému obsadeniu zvýšenú pozornosť. O čom hovorí aj nadpis jednej z recenzií: „Average Joes put to the test“.¹⁷⁴ Nebola vyzdvihovaná ani náročná fyzická príprava, ktorú musel herec absolvovať (ako v prípade *Walk the Line*).

Po filme *Znamená* (2002), predstavoval zásadnejší spôsob obmeny film animovaného štúdia Disney *Medvedí Bratia* (*Brother Bear*, Robert Walker, Aaron Blaise, 2003). Phoenix nahovoril hlas k postave Kenaia, jedného z bratov z indiánskeho kmeňa. Potom, čo najstarší z bratov zahynie pri záchrane ostatných pred medveďom. Kenai sa medveďa rozhodne prenasledovať a zabiť. Nespokojného s touto pomstou ho prírodný duchovia premenia na jedného z nich.

¹⁷³ MCDONALD. pozn. 6 s. 58.

¹⁷⁴ LASALLE, Mick. Average Joes put to the test. In: *sfgate.com* [online]. 1. 10. 2004 [cit. 29. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.sfgate.com/movies/article/Average-Joes-put-to-the-test-2720914.php>

Kenai predstavuje jeden z najzaujímavejších charaktarov pretože združuje pestrú paletu významov, ktoré prispievajú k vytváraniu Phoenixovmu star brandu. Intenzívna rola rozpolteného Kenia ako charakteru naplneného vnútorným konfliktom a vinou, ktorý v ňom pretrváva akonáhle si uvedomí, že zabil matku malého Kodu – tak aj v prípade animovaného filmu pripomína mnohovrstevnaté ľudské charaktery Phoenixovej filmografie. Vyznenie rozprávky a morálne napravenie ústredného hrdinu (jedným z nich je aj to, že človek má žiť v symbióze s prírodou) podporuje aj ďalšiu súčasť Phoenixovho hviezdneho obrazu. Phoenix je dlhodobo známy tým, že je vegán a bojovník za práva zvierat.

2.4.4.2. Vegánstvo a aktivizmus

Za ďalšie rozšírenie hviezdneho brandu Joaquina Phoenixa sa dá považovať hercov životný štýl či filozofia – vegánstvo a aktivizmus v oblasti boja za práva zvierat. McDondald pracuje s celkovo štyrmi možnými typmi rozšírenia star brandu. Tieto rozšírenia sa pohybujú najmä v oblasti ekonomického a marketingového zreteľu konkrétnej hviezdy. Niektoré s Phoenixových aktivít súvisiacich s aktivizmom sa však dajú priradiť k niekoľkým možným rozšíreniam brandu. Opätovne tak dochádza k *umeleckému rozšíreniu* značky. Phoenix sa objavuje ako rozprávač v niekoľkých dokumentárnych filmoch. V dvojici dokumentov režiséra a aktivistu Shauna Monsona. *Pozemšťania* (Earthlings, 2005) a *Jednota* (Unity, 2015) či dokumente *Nadvláda* (Dominion, 2018) režiséra Chrisa Delforca. Všetky tri snímky otvárajú environmentálne témy ľudskej závislosti na živočíšnych produktoch, zneužívania zvierat a ďalších ekologických problémov. Tieto filmy tak Phoenixov brand rozšírili najmä z hľadiska žánru dokumentárneho filmu, ktorý nebol v jeho filmografii dovtedy zastúpený a rovnako podtrhli jeho životnú filozofiu. Najznámejším však ostáva prvý z trojice filmov *Pozemšťania*, ktorý získal niekoľko medzinárodných ocenení a Phoenixovi bola za film udelená humanitárna cena. Film sa znovu pripomenul v minulom roku, kedy sa film stal predmetom ozbrojeného prepadnutia autobusu na Ukrajine. Jednou z požiadaviek únoscu bola netradičná podmienka schválenia filmu *Pozemšťania* do distribúcie

v tejto krajine.¹⁷⁵ Následne sa v médiách objavila vlna článkov odkazujúca na film ako na „dokument Joaquina Phoenixa“¹⁷⁶ ,čo mohol spôsobiť aj fakt, že film bol veľmi silne propagovaný práve skrz hercovo zvučné meno. Napriek tomu, že Phoenix prepožičal filmu iba svoj hlas, jeho tvár aj meno dominujú oficiálnym plagátom k filmu.

Do vlny aktivistu sa tiež zapojil *funkčným* rozšírením brandu a ako výkonný producent stál za niekoľkými hranými, no predovšetkým dokumentárnymi filmami zaoberajúcimi sa práve environmentálnou alebo obdobnou problematikou. Producentský trend herca je spojený najmä s poslednými piatimi rokmi jeho kariéry po roku 2015, kedy produkoval hneď niekoľko dokumentárnych filmov ako rozpačito prijatý dokument o dopadoch výroby, spotreby a konzumácie predpripravených mäsových jedál na zdravie človeka *What the Health* (Kip Andersen, Keegan Kuhn, 2017), investigatívny dokument o skupine aktivistov *The Animal People* (Denis Hennesly, Casey Suchan, 2019), ktorí boli v svojej angažovanosti v protestnej kampani proti krutosti páchanej za zvieratá označení za teroristickú skupinu. Film vo svojej propagácii silne odkazuje práve k označeniu Joaquina Phoenixa ako výkonného producenta filmu. Jedným z najdiskutovanejších dokumentov bol však umelecký spracovaný snímok *Gunda* (2020) ruského režiséra Viktora Kossakovskeho o „bežných“ dňoch slobodných zvierat na prasacej farme. V tomto roku však najviac zarezonovala správa, že nasledujúci dokument bude produkovať so svojou manželkou taktiež vegánkou Rooney Mara. Zaujímavé je, že táto správa sa objavila najmä v článkoch webov súvisiacich priamo s vegánstvom, aktivizmom, zdravým životným štýlom či environmentálnou problematikou napríklad na portáloch *VegNews*: „Vegánsky pár Joaquin Phoenix a Rooney Mara budú producentami filmu, ktorý odhaľuje spojitosti medzi živočíšnymi farmami a pandémiou,“¹⁷⁷ či vegánsky server *The Beet*¹⁷⁸ alebo stránka *Greenqueen*.¹⁷⁹ Mara

¹⁷⁵ KIRKPATRICK, Emily. Hostages Set Free After the Ukrainian President Endorsed a Joaquin Phoenix Film. In: *vanityfair.com* [online]. 22. 7. 2020 [cit. 5. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/style/2020/07/joaquin-phoenix-earthlings-ukraine-hostage-situation-volodymyr-zelensky>

¹⁷⁶ Napríklad článok serveru *Thewrap.com* s názvom: „A Joaquin Phoenix Animal Rights Documentary Helped Defuse a Ukraine Hostage Crisis“ alebo článok z *Metro.uk*: „What is Earthlings, the Joaquin Phoenix film brought up in the Lutsk hostage crisis?“

¹⁷⁷ STAROSTINETSAYA, Anna. Vegan Couple Joaquin Phoenix and Rooney Mara to Produce Film Exposing Link Between Factory Farms and Pandemics. In: *vegnews.com* [online]. 1. 8. 2020 [cit. 6. 2.

a Phoenix tiež spoločne spolupracovali už predtým na vyššie uvedenom dokumente *Nadvláda* z roku 2018 o krutosti páchanej na zvieratách. Okrem dokumentárnych filmov je herec známy aj svojimi „vegánskymi“ požiadavkami pri účinkovaní v hraných filmoch napr. vo filmoch ako *Gladiátor*, *Quills – Perom markíza de Sade* či *Walk the Line* herec odmietal nosiť kostýmy vyrobené z kože či iných živočíšnych materiálov.¹⁸⁰ Komerčné/reklamné presahy hercovho brandu v tejto problematike sa dajú vysledovať v mnohých spoluprákach a účinkovaní v reklamných (či propagačných kampaniach) a článkoch. Phoenix je aktívnym podporovateľom a spolupracovníkom rôznych charitatívnych či iných organizácií v boji za práva zvierat ako In Defense of Animals, Clothes Off Our Back, 4REAL Foundation, Animal Defenders International a i.¹⁸¹

Medzi najznámejšie a dlhoročne spolupráce patrí účasť Phoenixa v kampaniach organizácie PETA (People for the Ethical Treatment of Animals) najväčšou svetovou organizáciou v boji za práva zvierat, ktorej známou tvárou sa stal už počas 90. rokov aj s jeho starším bratom Riverom. Prvou známejšou kampaňou pre PETA sa stala reklama, v ktorej Phoenix vystupuje v roli „obyčajného človeka“ nakupujúceho potraviny na deň vďakyvzdania v supermarkete, pričom vkladá do nákupného košíka výhradne zeleninu a zhrozí sa pri pohľade na chladiacu vitrínu plnú mäsa. V závere reklamy herec vola linku PETA a sloganom „Let’s Make This One For The Birds“ vyzýva ľudí, aby počas sviatkov nejedli mäso.¹⁸² V ďalšej kampani topiaci sa herec upozornil na to, ako veľmi trpia ryby v dôsledku rybolovu, kedy sa kvôli dlhému často strávenému času

2021]. Dostupné z: <https://vegnews.com/2020/8/vegan-couple-joaquin-phoenix-and-rooney-mara-to-produce-film-exposing-link-between-factory-farms-and-pandemics>

¹⁷⁸ MCCLAIN, Stephanie. Joaquin Phoenix and Rooney Mara to Produce Docu on Factory Farming . In: *TheBeet* [online]. 31. 7. 2020 [cit. 6. 2. 2021]. Dostupné z: <https://thebeet.com/joaquin-phoenix-and-rooney-mara-to-produce-documentary-on-factory-farming/>

¹⁷⁹ HO, Sally. Joaquin Phoenix and Rooney Mara to Produce Film on Animal Ag and Zoonotic Pandemics. In: *greenqueen.com* [online]. 10. 8. 2020 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.greenqueen.com.hk/joaquin-phoenix-rooney-mara-produce-film-on-animal-agriculture-zoonotic-diseases/>

¹⁸⁰ Vegan Joaquin Phoenix Refuses to Wear Wool. In: *hollywood.com* [online]. 2. 5. 2017 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.hollywood.com/general/joaquin-phoenix-refuses-to-wear-wool-60686803/>

¹⁸¹ In: *looktothestars.org* [online]. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.looktothestars.org/celebrity/joaquin-phoenix>

¹⁸² Joaquin Phoenix Doesn't Eat Turkey On Thanksgiving – PETA. In: *YouTube* [online]. 25. 11. 2007 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=DTwkQ-l0Hmo>

na suchu pomaly udusia. V anti – kampani proti noseniu a používaniu kožených odevov vystúpil niekoľkokrát. V kampani pre PETU propaguje značku Brave GentleMan, ktorých oblečenie je vyrobené z „vegánskych materiálov“, kde okrem propagácie takéhoto oblečenia Phoenix v komentári uvádza presvedčivé dôvody, prečo nenosí „zvieracie materiály“.¹⁸³ Táto reklamná kampaň tiež dokladuje hercovu informovanosť a zainteresovanosť k danej problematike.

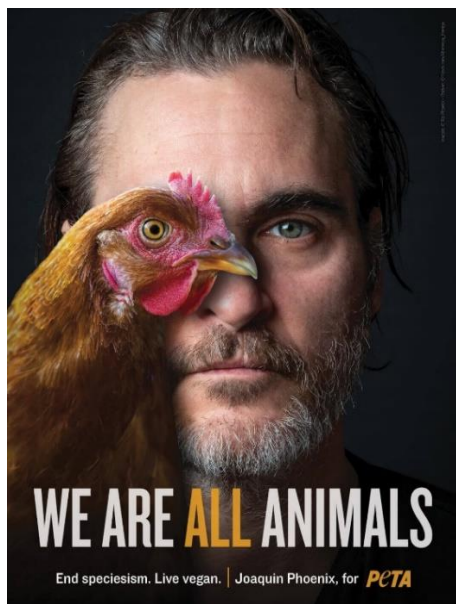
Účasti na reklamných kampaniach, protestoch či iných ekologických a environmentálnych eventoch sa stávajú neraz súčasťou hercovho hviezdneho obrazu a súvisia alebo dopomáhajú aj propagácii samotných filmov. Ako napríklad v prípade jeho posledného filmu *Joker* (2019), kedy sa Phoenix po ceste na Torontský filmový festival – ktorého sa mal zúčastniť v rámci propagačného turné filmu a prebratiu ceny – nakrátko zúčastnil protestu organizácie Be Fair Be Vegan. Akcia sa odohrávala v Torontskom metre, kde sa herec náhodne objavil, aby podporil kampaň proti krutému zaobchádzaniu so zvieratami na farmách, pričom bol herec nasledovaný asi dvoma stovkami ľudí.¹⁸⁴ Protest v podzemnom metre, ktorého sa herec zúčastnil tak môže z časti priťahovať pozornosť na jeho posledný film, kde sa v rovnakom prostredí odohráva niekoľko ikonických scén z filmu. Rovnako sú sekvencie z týchto scén použité v traileri k filmu. Celá udalosť sa odohrala len niekoľko týždňov pred premiérou filmu. V roku 2019 mu bola udelená cena osobnosť roka organizácie PETA za jeho celoživotný aktivizmus. V najaktuálnejšej kampani „We are All Animals“, ktorá bola zverejnená taktiež pred premiérou Jokera, sa hercova tvár objavila na obrovskom billboarde inštalovanom na Time Square.¹⁸⁵ Tvár herca z veľkej časti prekrýva hlava sliepky a nápisom vyzýva k ukončeniu tzv. „druhizmu“, ktorý podporuje myšlienku, že všetky ostatné živočíšne druhy sú nižšie ako ľudia a vyzýva ľudí, aby začali žiť vegánsky. Princíp plagátu použitého k tejto kampani (Obr. 10), môže znovu odkazovať na jeden z oficiálnych plagátov k filmu *Joker* (Obr. 11), kde Phoenixovi

¹⁸³ Joaquin Phoenix Brings Anti –Wool Message to Columbus. In: *peta.org* [online]. [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.peta.org/features/joaquin-phoenix-is-beautifully-suited/>

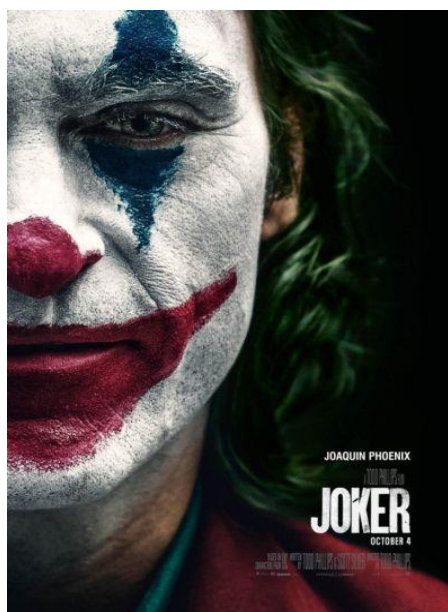
¹⁸⁴ SZKLARSKI, Cassandra. „Joker“ star Joaquin Phoenix supports vegan campaign during Toronto subway visit. In: *globalnews.ca* [online]. 9. 9. 2019 [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://globalnews.ca/news/5880660/joaquin-phoenix-joker-vegan-toronto-subway/>

¹⁸⁵ Kind and Committed: Joaquin Phoenix Is PETA’s Person of the Year. In: *peta.org* [online]. [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.peta.org/features/joaquin-phoenix-petas-2019-person-of-the-year/>

chýba druhá polovica tváre, ktorá je na plagáte ku kampani PETA rovnako prekrytá hlavou sliepky.

Obr. 10 Plagát ku kampani *We are All Animals*

Obr. 11 Oficiálny plagát k filmu *Joker*

Reprezentácia Phoenixa ako aktivistu sa plne etablovala aj vďaka minuloročným Cenám Akadémie. Phoenix vyhral cenu za najlepší mužský herecký výkon za postavu Arthura Flecka vo filme *Joker* a rovnako aj Zlatý Glóbus. Pri preberaní oboch cien premenil svoju ďakovnú reč na krátku prednášku o nespravodlivosti, privilegovanosti a ekologických problémoch sveta, ktoré vzbudili nemalý ohlas. Okrem silne medializovaných prejavov boli sprevádzané aj pragmatickými gestami zo strany herca. Po udelení ceny Screen Actors Guild Awards herec opustil ceremoniál, aby sa okamžite zúčastnil protestnej akcie proti spoločnosti John Clougherty Packing Co, továrne na balenie mäsa v Los Angeles.¹⁸⁶ Ďalšie pragmatické gesto nasledovalo hneď na druhý deň po hercovej slávnej oscarovej reči a spolu s už spomenutým režisérom a aktivistom Shaunom Monsonom natočili krátke video, v ktorom Phoenix navštevuje jatky v Los Angeles a po krátkej konfrontácii s majiteľom dostane herec príležitosť zachrániť malé teľa spolu s jeho matkou a darovať ho organizácii LA Animal Save.¹⁸⁷ V súvislosti s týmto sa Phoenixovi podarilo presadiť aj vegánsky jedálniček na všetkých slávnostných ceremoniáloch, na ktorých sa herec objavil, počnúc Asociáciou zahraničných novinárov v Hollywoode až po udeľovanie Cien Akadémie.¹⁸⁸ Joaquin Phoenix využil svoj hviezdny obraz a status najmä v súvislosti s nomináciami a ohlasmi na film *Joker*. Vďaka veľkej pozornosti, ktorú na seba strhol film, Phoenix využil svoj brand, aby poukázal na dôležité spoločenské otázky. Táto reprezentácia hviezdy ako aktivistu mohla však poslúžiť aj samotnej propagácii jeho posledného filmu.

¹⁸⁶ WILLEN, Claudia. Joaquin Phoenix joined animal activists to comfort pigs at a slaughterhouse after the SAG Awards: „People need to know the truth“. In: *insider.com* [online]. 21. 1. 2020 [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.insider.com/joaquin-phoenix-sag-awards-2020-animal-activist-pig-vigil-joker-2020-1>

¹⁸⁷ SARKISIAN, Jacob. Joaquin Phoenix saved a baby calf from a slaughterhouse the day after winning his Oscar. In: *businessinsider.com* [online]. 21. 2. 2020 [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/joaquin-phoenix-saved-baby-calf-slaughterhouse-day-after-winning-oscar-2020-2>

¹⁸⁸ BAUM, Gary. How Joaquin Phoenix Vegan-ized Awards Season Behind the Scenes. In: *hollywoodreporter.com* [online]. 2. 4. 2020 [cit. 10. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/news/how-joaquin-phoenix-vegan-ized-awards-season-1275760>

2.5. Transgresia hviezdneho obrazu?

Vo svojej štúdií „He’s Still Here Joaquin Phoenix as Transgressive Hollywood Star“¹⁸⁹ sa Penny Spirou zaoberá kontroverzným obdobím herca (2008 –2010), počas ktorého herec verejne oznámil koniec svojej hereckej kariéry, aby si splnil svoj životný sen, stať sa raperom. Toto obdobie je spojované s kontroverzným dokumentárnym (alebo skôr mockumentárnym) filmom *I’m Still Here*, ktorý mal za cieľ zmapovať život Joaquina Phoenixa potom, ako oznámil koniec svojej hereckej kariéry. Spirou sa zameriava na jeho prechod od hviezdy k „celebrité“ a späť, k opätovnému hviezdnemu návratu na filmové plátno. Spirou tvrdí, že séria mediálnych udalostí vytvorených Phoenixom a Affleckom (režisérom dokumentu *I’m Still Here*), poskytuje vhl'ad do súčasného pojatia hollywoodskej hviezdnosti.¹⁹⁰ Posledným hraným filmom pred touto udalosťou bola vzťahová dráma Jamesa Graya *Milenci* (*Two Lovers*, 2008),¹⁹¹ v poradí tretí film, na ktorom režisér filmu s Phoenixom spolupracoval. Phoenix sa počas premiéry aj v rámci propagačného turné filmu objavil s výrazne zmenenou vizážou nepripomínajúcou jeho osobu. Toto gesto malo odkazovať už ku charakteru „J.P.“, ktorý stvárnil práve v nasledujúcom mockumente. Vlnu pozornosti na seba strhol najmä jeho kontroverzný výstup v show Davida Lettermana, kde herec vystúpil v už spomínanej roli a so zanedbaným vzhľadom nereagoval alebo odbácal od otázok a akýchkoľvek snáh moderátora viesť s ním rozhovor. V závere show takmer pri záverečných titulkoch si však Phoenix zloží okuliare a poďakuje Lettermanovi za rozhovor tentokrát už sám za seba.¹⁹²

Phoenix si podľa Spirou zachoval svoju hviezdny obraz aj po jeho dočasnej fyzickej premene vo (a pred) filmom *I’m Still Here*, kde sa na krátko stal „celebritou“. Rozdiel medzi hviezdou a celebritou Spirou vidí v tom, že celebrita sa nemusí správať rovnako alebo dokonca „vhodne“ a často sa chová práve obecn

¹⁸⁹ SPIROU, Penny. He’s Still Here: Joaquin Phoenix as Transgressive Hollywood Star. *Academic Quarter (Akademisk Kvarter)*. roč. 10. s. 175 –185.

¹⁹⁰ SPIROU, pozn. 1, s. 175.

¹⁹¹ Oba filmy boli produkované rovnakou spoločnosťou Magnolia Pictures.

¹⁹² Joaquin Phoenix on Letterman. In: *YouTube* [online]. 11. 2. 2009 [cit. 13. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=RRb_3hCa72Y

neprijateľným spôsobom.¹⁹³ Celebrity sú preto podľa nej spojené so zábavou (ako ich hlavnou funkciou), celebrita je teda dočasná entita, ktorá pretrváva v pozornosti verejnosti iba dočasne. Naproti tomu hviezda má výrazný talent v určitej oblasti a vďaka tomu jej osobnosť pretrváva dlhodobo (aj po jej smrti).¹⁹⁴ Počas tohto obdobia Phoenix tak predstavoval modelový príklad prechodu medzi hviezdou a celebritou (a späť), pomocou kontroverzie, sporej so spomenutým dokumentom, mediálnymi výstupmi a jeho „návratom“ k herectvu spojeným s filmom *Majster* (2012).

Všetky tieto kroky herca ako vytváranie falošného obrazu o sebe (koniec kariéry), ktoré mali viesť k jeho „celebritizácii“ žiadnym výrazným spôsobom nenarušili jeho kariéru v nasledujúcej dekáde. Jeho „herecký“ výkon v mockumente mohol dokonca prispieť niektorými aspektmi k posilneniu časti jeho hviezdneho obrazu, keďže bol herec známy kvôli svojmu hereckému odhodlaniu a precíznej príprave, s ktorou pristupoval k stvárneniu svojich postáv (často označovaný za herca, ktorý využíva tzv. Metódu).¹⁹⁵ Mockument, vzbudil veľkú mieru kontroverzie najmä vďaka dohadom o tom, či sa jedná o pravdivý obraz herca alebo nie, či Phoenix skutočne ukončuje kariéru alebo nie. Dohady posilnilo napríklad aj udeľovanie Oscarov v roku 2009, kedy pri udeľovaní ceny za najlepší film herec Ben Stiller parodoval Phoenixove vtedajšie vystupovanie a parodovaniu sa nevyhol ani na ďalších ceremonióch či talkshows, následne bol tento materiál použitý aj v samotnom filme.

Výrazná medializácia a rozruch okolo tohto hercovho aktu a pokus o dočasný „prerod“ v celebritu tak mohol prispieť k posilneniu atribútu veľkého osobného vkladu a odhodlania pri stvárnení postáv a to aj na úkor krátkodobej „straty“ svojej hviezdnosti. Krátko po premiére režisér filmu dlhoročný priateľ herca Casey Affleck priznal, že sa jednalo o vopred dohodnuté hrané scény a dokument nebol pravdivý a Phoenix nikdy neuvažoval nad ukončením svojej kariéry.¹⁹⁶

¹⁹³ SPIROU, pozn. 2, s. 176.

¹⁹⁴ Tamže.

¹⁹⁵ ROEBUCK, Mark. Method Actor Joaquin Phoenix Rumored to Have Developed Sense of Humor in Preparation for Joker Role. In: *thehardtimes.net* [online]. 7. 10. 2019 [cit. 13. 2. 2021]. Dostupné z: <https://thehardtimes.net/harddrive/method-actor-joaquin-phoenix-rumored-to-have-developed-sense-of-humor-in-preparation-for-joker-role/>

¹⁹⁶ CIEPLY, Michael. Documentary? Better Call It Performance Art. In: *nytimes.com* [online]. 16. 9. 2010 [cit. 14. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2010/09/17/movies/17affleck.html>

O tom, že životný cyklus celebrity je dočasný a spojený s výraznou vlnou medializácie prešľapu svedčí aj fakt, že Phoenix sa len niekoľko mesiacov po uvedení dokumentu objavil znova ako hosť u Davida Lettermana tentokrát vo svojej „pôvodnej“ identite filmovej hviezdy. Rozhovor sa odohral pred premiérou filmu a herec spolu s odôvodneniami priznal, že sa jednalo o hraný dokument: „Chceli sme natočiť film, ktorý by preskúmal celebrity, vzťah medzi nimi a vzťah medzi konzumentom a médiami.“¹⁹⁷ Rozhovor sa odohral týždeň po premiére filmu a okrem opätovného zaradenia Phoenixa do pozície filmovej hviezdy slúžil nepochybne aj k propagácii filmu. Phoenixova kariéra kontinuálne pokračovala ďalšími filmami. Ihneď za prvý snímok po týchto udalostiach bol nominovaný na ďalšieho Oscara za najlepší mužský herecký výkon. Phoenixov hviezdny obraz sa však pravdepodobne na pomedzí celebritného vyznenia mohol objaviť dávno predtým. Herec bol už pred dokumentom známy svojským vystupovaním na tlačových konferenciách, talkshows, interviewoch či iných eventoch súvisiacich s propagáciou filmov. Taktiež bol už dávno spojený s aktivizmom v oblasti boja za práva zvierat, ktorý ešte zosilnil práve v posledných rokoch. Napriek tomu, že tento kontroverzný mockument a s ním spojená reprezentácia herca nespôsobili jeho kariére výraznejšiu ujmu, sa tieto udalosti mohli výrazným spôsobom podieľať na smerovaní jeho nasledujúcej filmovej kariéry. Preto môže byť na mieste rozdeliť hercovu kariéru na etapu pred dokumentom *I'm Still Here* a po ňom. V prvej dekáde medzi rokmi 2000 –2010 sa Phoenixovi podarilo plne etablovať do pozície kriticky aj divácky uznávaného herca. Niektoré s filmov, v ktorých sa herec objavil, by sa dali označiť aj za komerčne úspešné filmy (*Gladiátor* alebo spolupráce na dvoch filmoch M.N. Shyamalana *Znamená* a *Osada*). Phoenix v tomto období rovnako vyhral niekoľko ocenení a bol nominovaný na Oscara za najlepšiu vedľajšiu a neskôr aj hlavnú rolu vo filmoch *Gladiátor* či *Walk the Line*. Tiež sa hercovi podarilo udržať žánrovú pestrosť vo svojej filmografii.

Pravdepodobne významnejšie obdobie v jeho kariére však nastáva práve po spomenutom „škandále“. Späťne to vníma pozitívne aj samotný Phoenix: „Hral som už príliš dlho a tým sa mi to aj sprotivilo. Chcel som sa dostať do situácie, ktorá by

¹⁹⁷ Joaquin Phoenix Return visit on David Letterman show (sept 22 – 2010). In: *YouTube* [online]. 22. 10. 2010 [cit. 14. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=97pPMzESi6s>

bola úplne iná, nová a inšpirovala ma k novému spôsobu ako pristupovať k herectvu a to sa aj stalo“.¹⁹⁸ Novú dekádu započal znova nomináciou na Oscara za film *Majster* a pokračovala veľkým množstvom ďalších nominovaných filmov, v ktorých sa herec objavil (napr. *Ona*, *Skrytá vada*), čo napokon vyústilo v zavŕšenie úspešnej dekády aj jeho výhrou za film *Joker*. Rovnako ako aj v predchádzajúcom období sa objavujú podobné črty, ktoré sa v nasledujúcom období stávajú automatickou súčasťou jeho brandu. Medzi tieto opakujúce sa znaky patrí jeho vernosť a viacnásobná spolupráca s rovnakými režisérmi ako James Gray, M. N. Shyamalan v novej dekáde potom Paul T. Anderson, Gus Van Sant, žánrová rôznorodosť či obľuba v nejednoznačných, zložitých a podivných charakteroch. Taktiež sa toto obdobie vyznačuje filmami, v ktorých si pri stvárnení postáv Phoenix musel prejsť výraznejšou hereckou prípravou – fyzickou a vizuálnou premenou. Rovnako sa tiež jeho herectvo stalo založené viac na fyzickej akcii napr. vo filmoch *Majster*, *Nikdy si tu nebol* (*You Were Never Really Here*, Lynne Ramsay, 2017) či *Joker*.

2.6. The Master – Znova som tu!

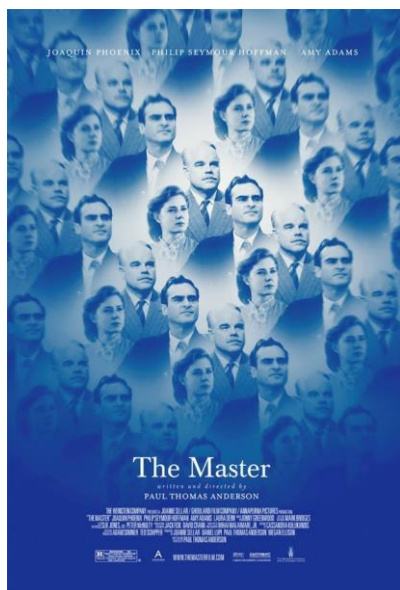
Novú dekádu svojej kariéry Phoenix začína úspešnou spoluprácou s režisérom Paulom T. Andersenom na filme *Majster* (2012) dva roky po vyhlásení konca hereckej dráhy. Film bol nominovaný na významné ceny (viacerých Oscarov či BAFTU) vo všetkých hereckých kategóriách, komerčne však prepadol. Takisto sa zaradil medzi jeden z najočakávanejších festivalových filmov roku 2012, samotná premiéra filmu prebehla na filmovom festivale v Benátkach. Phoenix sa o svoju prvú spoluprácu s Andersenom (takisto na Oscarovom filme) pripravil ešte koncom 90. rokov, kedy herec odmietol hlavnú úlohu pornohviezdy vo filme *Hriešne noci* (1997). S Andersonom sa však počas poslednej dekády spojil hneď dvakrát. Prvýkrát pri filme *Majster* a o dva roky neskôr pri filme *Skrytá vada* (2016). Anderson

¹⁹⁸ WINTER, Jessica. The Master's Joaquin Phoenix on Animal Inspirations, *Curb Your Enthusiasm* and the Pleasures of Discomfort. In: *entertainment.time.com* [online]. 13. 9. 2012 [cit. 15. 2. 2021]. Dostupné z: <https://entertainment.time.com/2012/09/13/the-masters-joaquin-phoenix-on-animal-inspirations-curb-your-enthusiasm-and-the-pleasures-of-discomfort/#ixzz26MWC7hFC>

v rámci propagačného turné filmu *Majster* v jednom z rozhovorov priznáva, že sa snažil Phoenixa obsadiť dokonca aj do svojho vtedy posledného filmu *Čierna Krv* (*There Will Be Blood*, 2007), pričom odkazoval na hercov nesporný herecký talent a určitú dávku nevyspytateľnosti, ktorá ho na ňom najviac zaujala.¹⁹⁹ Phoenix nadväzuje na opakovanú tendenciu z predchádzajúceho obdobia, kedy sa opakovane počas svojej kariéry spája s rovnakými režisérskymi osobnosťami ako M.N. Shyamalan, James Gray, Terry George a v nasledujúcej dekáde znovu s Gusom Van Santom. Anderson však znovu obsadil Phoenixa do (pre neho typickej) škály „pokrivených“ a nekonvenčných charakterov.

V prvom zo zmienených filmov v žánri psychologickkej drámy Phoenix stvárnil postavu Freddieho Quella, narušeného vojnového veterána vracajúceho sa z vojny zmietaného vnútornými „démonmi“ a kladným vzťahom k alkoholu, ktorý sa ocitne v područí podivného kultu vedeného Lancasterom Doddom (Philip Seymour Hoffman). Medzi mužmi sa následne vyvinie podivné závisle puto. Obdobnú postavu nájdeme o niekoľko rokov neskôr vo filme *Nikdy si tu nebol* čiastočne charakter Freddieho môže pripomínať aj postavu Arthura Flecka z filmu *Joker*. V druhom filme *Skrytá vada* stvárnil postavu súkromného vyhoreného detektíva Larryho „Doc“ Sportella silne inklinujúcemu k hnutiu Hippie, postava svojím vyznením spadá skôr do typu antihrdiny. Ani jedna z postáv v Andersonových filmov neprechádza zásadným vývojom či zmenou k lepšiemu, obe sa na konci filmov nachádzajú späť na začiatku. Oba charaktery sú tiež špecifické svojím nevšedným vzhľadom, kvôli ktorým musel Phoenix prejsť výraznou fyzickou premenou (typický spoločný menovateľ takmer všetkých postáv, ktoré v tejto dekáde stvárnil) či výraznou zmenou vizáže (v postave Larryho Sportella). Film nebol silne propagovaný ani skrz jednu z hereckých hviezd vo filme. Plagát filmu síce pracuje s niekoľkonásobnou kolážou troch ústredných hviezd (Phoenix, Hoffman, Adams). Ich mená sa však nachádzajú malým a pomerne neviditeľným písmom v hornej časti plagátu (Obr. 12). Tieto koláže známych tvári hercov sú navyše zobrazené z diaľky a pri okrajoch rozmazané.

¹⁹⁹ BROOKS, Xan. Joaquin Phoenix set to star in Paul Thomas Anderson's *Inherent Vice*. In: *theguardian.com* [online]. 25. 1. 2013 [cit. 14. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2013/jan/25/joaquin-phoenix-paul-thomas-anderson>

Obr. 12 Oficiálny plagát k filmu *Majster*

Pri trailery filmu je potom venovaná pozornosť najmä Phoenixovej postave, kde sa striedajú sólové zábery z filmu so zábermi scén, kde sa nachádza v sekvenciách spolu s ďalšími hereckými menami vo filme,²⁰⁰ čo mohlo byť čiastočne spôsobené aj dlhšou odmlkou herca, (keďže naposledy sa v hranom filme objavil v roku 2008 vo filme *Milenci* Jamesa Graya) a neskôr až v roku 2010 v spojitosti s fiktívnym dokumentom *I'm Still Here*. Tu treba poukázať aj na fakt, že Hoffman a Adams boli v tej dobe oveľa „väčšími menami“ ako „znovu“ začínajúci Phoenix. Napriek tomu, že vo filme Phoenix predstavuje hlavnú postavu, film nie je propagovaný striktne cez jeho meno ako bolo uvedené vyššie. Podobná situácia nastala aj pri poslednom filme, za ktorý bol nominovaný na cenu akadémie. *Walk the Line* ako hudobná dráma o živote country legendy Johnnyho Casha bola tiež propagovaná prostredníctvom ústrednej hviezdnej dvojice filmu Joaquina Phoenixa a Reese Whitespace, pričom Whitespace strhla na seba viac pozornosti pri propagačnom turné filmu a dosahovala lepšej spätnej väzby od kritikov aj divákov. Narozdiel od vláčnych reakcií kritikov za stvárnenie Johnnyho Casha, recenzie k filmu *Majster* nešetřili chválou. Veľkú časť pozornosti sústredili práve na komentovanie hereckých výkonov oboch ústredných postáv filmu. Mnohé z recenzií zachytávajú práve výraznú fyzickú premenu herca a na nej založený

²⁰⁰ The Master | trailer #1 US (2012) Paul Thomas Anderson Joaquin Phoenix. In: *YouTube* [online]. 26. 7. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-EGSWpBDbho&t=23s>

dôraz na fyzické herectvo vo filme. Recenzent denníku *The Guardian* opisuje Phoenixov výkon ako „neuveriteľne intenzívny a opičí“ s podrobným rozborom jeho charakteru.²⁰¹ Taktiež sa často oceňovala náročná príprava (súvisiaca s radikálnou stratou hmotnosti, ktorú herec znova podstupuje napríklad pri jeho poslednom filme *Joker*) a intenzita s akou Phoenix v tomto filme hrá. Peter Travers napríklad Phoenixove herectvo komentuje slovným spojením, že túto postavu hrá, akoby nosil „druhú kožu.“²⁰² Na hercovo odhodlanie a vklad do role odkazuje aj producentka filmu Joanne Sellar, hovorí o Phoenixovi, že do role išiel na „sto percent“ alebo samotný režisér filmu Anderson, ktorý tvrdí, že sa Phoenix roli absolútne oddal a počas nakrúcania z nej nikdy nevyšiel, pričom sa nevyhol porovnávaní Phoenixa a Hoffmana: „Obaja sú to veľmi vynaliezaví herci, ale Joaquin je vynaliezavejší ako Phil.“²⁰³ Ku zmene prístupu k herectvu sa v rámci propagácie v jednom z článkov Phoenix vyjadril na margo jeho posledného filmu (*I'm Still Here*) tak, že film údajne zmenil jeho celý postoj k herectvu.²⁰⁴ Hoci je Phoenix hlavnou a výraznou postavou filmu, značná časť pozornosti je venovaná aj postave Lancastera Dodda, ktorú stvárňuje už spomínaný Philip S. Hoffman. Počas celého filmu tak jeho postava dostáva veľké množstvo priestoru prostredníctvom kamery. V niektorých spoločných scénach s Phoenixom kamera často venuje viac pozornosti jeho charakteru. Príkladom môže byť posledná spoločná scéna Freddieho príchodu do Lancasterovej pracovne. V približne osem minút trvajúcej spoločnej scéne sa nachádzajú tri hlavné hviezdy filmu Phoenix, Adams, Hoffman. Scéna prechádza od snímania cez veľký celok na všetky tri charaktery k tradičnému záberu/protizáberu na dialógy medzi Phoenixom a Adams, ktorá po chvíli zo scény odchádza a kamera sa sústreďuje len na posledný rozhovor medzi dvoma ústrednými postavami. V tejto sekvencii (trvajúcej až do konca scény) je venovaný väčší časový úsek detailom na tvár a reakciám Hoffmana.

²⁰¹ BROOKS, Xan. The Master – review. In: *theguardian.com* [online]. 1. 9. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2012/sep/01/the-master-review>

²⁰² TRAVERS, Peter. The Master. In: *rollingstone.com* [online]. 10. 9. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/movies/movie-reviews/the-master-96954/>

²⁰³ VENTRE, Michael. Joaquin Phoenix in 'The Master'. In: *variety.com* [online]. 1. 12. 2012 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2012/film/news/joaquin-phoenix-in-the-master-1118062642/>

²⁰⁴ LIM, Denis. A Star Swerves a Bit; He's Fine With That. In: *nytimes.com* [online]. 4. 9. 2012 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2012/09/05/movies/joaquin-phoenix-bounces-back-in-the-master.html>

Majster tiež predstavuje jeden z ďalších prelomových filmov Phoenixovej kariéry, a to hneď z niekoľkých hľadísk. Stojí na počiatku novej dekády hercovej kariéry, ktorá sa nesie v znamení väčšieho umeleckého uznania a zvýšením prestíže hviezdy. Táto dekáda je potom uzatvorená výhrou Oscara a nárastom komerčnej (ekonomickej) hodnoty hviezdy najmä v súvislosti s filmom *Joker*, za ktorú Phoenix napokon získal aj Oscara a film dosiahol vysoké tržby. Rovnako sa prostredníctvom tohto filmu po hereckej „prestávke“ a rozruchu v súvislosti s posledným filmom znova (re)etabloval späť do pozície uznávaného herca kvôli nomináciám na viacero ocenení za svoj herecký výkon. Hoci sa mu nepodarilo získať ani jednu z nich, došlo k tiež k premene vnímania jeho hereckých schopností, a to najmä práve v súvislosti s postavou Freddieho Quilla, po ktorej nasledovali ďalšie postavy vyznačujúce sa obrovskou mierou osobného a hereckého vkladu, ktorý súvisel s výraznou fyzickou premenou hviezdy.

Oscarový potenciál role však zmieňujú recenzie či články len málo, a to aj napriek tomu, že mnohé z nich sa podrobne venovali opisu či rozboru jeho postavy alebo ju označovali ako za najlepšiu počas jeho kariéry. Medzi „tipovacími“ článkami o favoritoch na víťaza sa v tom roku suverénne skloňovalo meno Daniela Day Lewisa za stvárnenie historickej postavy amerického prezidenta Abrahama Lincolna v rovnomennom filme *Lincoln* (Steven Spielberg, 2012). Podľa McDonalda udeľovanie Cien Akadémie je podmienené dlhoročnou tradíciou historicky daného vkusu, preferencií akadémie, trendov a budúcich presvedčení o tom, či je konkrétny herecký výkon alebo samotný film hodný nominácie alebo víťazstva. Emanuel Levy identifikoval tieto opakujúce sa trendy, preferencie (medzi rokmi 1994–2009). Podľa neho dáva akadémia prednosť a odmeňuje predovšetkým hercov, ktorí stvárňujú významné, historické alebo súčasné osobnosti svetových dejín (pri mužskej kategórii je tento trend ešte silnejší),²⁰⁵ čo dokladá aj dominantná favorizácia a výhra Daniela Day Lewisa pred ostatnými nominovanými filmami v rovnakom roku. Pri rovnakom type filmu, za ktorý sa dá považovať *Walk the Line* Phoenix prehral napríklad voči inému životopisnému „výkonu“ Philipa S. Hoffmana a jeho stvárneniu spisovateľa Trumanna Capoteho. Na servere GoldDerby.com, ktorý každoročne sleduje a detailne analyzuje „hollywoodske

²⁰⁵ MCDONALD. pozn. 7 s. 236–238.

závody“ o takmer všetky prestížne ocenenia vrátane filmového a hudobného priemyslu sa všetky predpovede redaktorov, expertov a analytikov vzťahovali takisto k výhre Daniela D. Lewisa, pričom bol Phoenix u všetkých respondentov uvádzaný na spodnejších miestach (obvykle 3. až 5. miesto), na druhom a treťom mieste sa striedavo nachádzali tipy na víťazstvo Bradleyho Coopera alebo Hughu Jackmana.²⁰⁶

Súčasťou Phoenixovho brandu aj v tejto dekáde ostáva jeho nevalný vzťah k médiám. V prípade tohto filmu sa však Phoenix obrátil prostredníctvom „antikampane“ aj k samotným Oscarom či celému ošialu spojenému s udeľovaním filmových cien. Už pri samotnom propagačnom turné sa herec znova tváril otrávene počas tlačových konferencií. Napríklad počas tlačovej konferencie priamo po premiére filmu sa Phoenix neustále ošiva, smeje a dáva najavo svoje otrávenie a nudu. Spomedzi ostatných hereckých kolegov a režiséra filmu za celú dobu nič nehovorí. Na jedinú z otázok reportéra potom reaguje tak, že svoju odpoveď podáva len veľmi neochotne a mimo mikrofón, takže hercovi nie je vôbec rozumieť.²⁰⁷ Najväčší rozruch spustila ale hercova „antikampaň“ voči Cenám Akadémie. Na jednu z otázok týkajúcu sa nominácií na filmové ceny, herec označil tieto ceremoniály za „hlúpe“ a rovnako sa vyjadril, že nechce byť ich súčasťou. Ošial spojený s cenami prirovnal „vegánsky“ k „najhoršie chutiacej mrkve.“ Odkazoval pritom na pozornosť a nominácie na viacero filmových cien k filmu *Walk the Line* (2005) a tvrdil, že to pre neho predstavovalo jedno z najnepríjemnejších období jeho života.²⁰⁸ Odpoveď v rozhovore vyvolala reakcie v podobe sérií článkov rôzneho charakteru. Niektoré články tvrdili, že si Phoenix týmto vyjadrením zmaril šance na udelenie nominácie a potenciálnu výhru (keďže sa rozhovor odohral niekoľko mesiacov pred oznámením nominácií). Iné naopak tvrdili, že išlo o premyslený ťah herca, ktorým si mohol šance na nomináciu a výhru len

²⁰⁶ In: *goldderby.com* [online]. 21. 2. 2013 [cit. 17. 3. 2021]. Dostupné z:

<https://www.goldderby.com/awardshows/expert-predictions/oscars-2012/actor/sort/recent/>

²⁰⁷ Paul Thomas Anderson on The Master (69th Venice International Film Festival). In: *YouTube* [online]. 1. 9. 2012 [cit. 17. 3. 2021]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=kr7NnYjWL_g&t=48s

²⁰⁸ MITCHELL, Elvis. Joaquin Phoenix. In: *interviewmagazine.com* [online]. 10. 10. 2012 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.interviewmagazine.com/film/joaquin-phoenix#>

posilniť.²⁰⁹ Prirovnávali to k revoltovaniu podobnému škandalom okolo Marlona Branda či Georga C. Scotta, (ktorí zvolili podobnú taktiku a ocenenie nakoniec aj tak dostali.²¹⁰ Nakoniec svoju „nevôľu“ voči Oscarom herec zavŕšil aj pri predávaní cien. Pri vyhlasovaní nominovaných v kategórii najlepší mužský herecký výkon v hlavnej úlohe bola počas hľadiskových záberov jeho reakcia pomerne nezvyklá. Pri niekoľkokosekundovom zábere na jeho reakciu sa Phoenix pozeral celý čas uprene na zem a pri tom akoby niečo prežúval, ku koncu záberu si zhlboka povzdychne a nesúhlasne krúti hlavou.²¹¹ Znova tak potvrdzuje, že ani po „reštarte“ kariéry nevypadol z jednej zo svojich pevných súčastí hviezdneho brandu.

2.6.1. Phoenix ako Freddie Quell

Napriek tomu, že nová dekáda Phoenixovej kariéry sa nesie v znamení premeny herectva, jeho hviezdny obraz a reprezentácia ostáva v určitých znakoch naďalej zachovaná. Jednou z vecí, na ktorej spočíva je aj odmietanie vytvárania jednotnej hviezdnej identity, čo neznamená, že by Phoenixov brand buď neexistoval alebo práve naopak by staval na takejto nejedznoznačnosti medzi prestížou (nominácia na niekoľko filmových cien) a komerčnou stránkou (účinkovanie v niekoľkých komerčne úspešných filmov (*Gladiátor*, *Znamená*, *Osada* z časti aj film *Walk the Line* a v neposlednom rade *Joker*), ďalším z paradoxov pokračujúceho hviezdneho brandu je hercove odmietanie „škatulkovania“ (napriek tomu, že sa dá vysledovať podobnosť medzi jeho postavami takmer v každom filme). A v neposlednom rade jeho lavírovanie medzi „strácaním“ (fyzická premena, výrazne maskovanie, typické pre poslednú dekádu) sa v charaktere a viditeľnosti (filmovej či mediálnej). Takáto viditeľnosť zase odkazuje k základným atribútom tzv. A-čkovej hviezdy (A-list stardom), ktorá je podľa McDonalda založená práve na zviditeľnení prítomnosti hviezdy vo filme

²⁰⁹ BREZNICAN, Anthony. Joaquin Phoenix calls Oscar season "total, utter bulls – –t". In: *ew.com* [online]. 18. 10. 2012 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ew.com/article/2012/10/18/joaquin-phoenix-oscar-season-total-utter-bullshit/>

²¹⁰ CHILD, Ben. Joaquin Phoenix: 'I don't want this Oscars carrot'. In: *theguardian.com* [online]. 19. 10. 2012 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2012/oct/19/joaquin-phoenix-oscars-carrot>

²¹¹ Daniel Day –Lewis winning Best Actor for "Lincoln". In: *YouTube* [online]. 5. 3. 2013 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=yKh_XFJ9TWc&t=188s

a viditeľnosti prostredníctvom mediálnych správ o jeho živote a aktivitách mimo obrazovku.²¹² Phoenixova hviezdnosť sa však vymyká takémuto jednoznačnému kategorizovaniu. V jednotlivých časových obdobiach jeho kariéry by bolo možné jeho hviezdny obraz len „posunúť“ k tendencii, ku ktorej ma aktuálne bližšie. Nikdy sa však nedá pevne priradiť k jedinej prevládajúcej a stálej tendencii. Prvú nomináciu na Cenu Akadémie si však vyslúžil práve vďaka postave, ktorá sa vyznačuje takýmito paradoxami. Postava Freddieho Quella napriek výraznej fyzickej premene herca najmenej maskuje jeho hviezdny brand a naopak môže zdôrazňovať jeho prítomnosť vo filme. Rovnako ako pri filme *Gladiátor* či *Walk the Line*. Zatiaľ čo posledný film, za ktorý bol herec nominovaný, predstavoval relatívny komerčný úspech, film *Majster* komerčne prepadol, kriticky bol však film vnímaný oveľa lepšie a Phoenix si vyslúžil veľkú časť priestoru venovanú v recenziách narozdiel od stvárnenia postavy Johnyho Casha. Pri Oskarových tipoch a preferenciách to bolo zasa naopak. Postava Freddieho Quella zapadala do vzorcov Phoenixových opakujúcich sa mužských postáv (čo sa deje aj počas celej „novej etapy“), no vymyká sa novým prístupom herca k postave – herectvu. Ako herec bol Phoenix s týmto trendom – maximálnym sa vcitovaním do postavy a veľkou mierou hereckého vkladu – spojovaný už v predchádzajúcej dekáde či v súvislosti s mockumentom *I'm Still Here*, kedy mnohých zmiatol tým, že nebolo možné rozlíšiť či sa jednalo o skutočnosť alebo len hraný „žart“.

Pri tomto filme však jeho herectvo dostalo aj istú dávku nevyspytateľnosti a nejednoznačnosti (čo potvrdzuje aj jeho formovanie nejednoznačného hviezdneho brandu mimo filmové plátno) a takisto sa mu dostalo oveľa väčšej pozornosti. Okrem recenzií vzniklo k rozboru a interpretácii filmu a samotnej postave Freddieho Quella veľké množstvo fanúšikovských alebo poloprofesionálnych video esejí a článkov. Napríklad esej serveru *Sensesofcinema.com*, ktorá interpretuje Phoenixovu postavu skrz jej „animálne“, „zoomorfne“ kvality herectva a prirovnáva jeho charakter ku strážnemu psovi, ktorý slúži svojmu majiteľovi.²¹³ Toho sa Phoenixovi podarilo dosiahnuť predovšetkým dôrazom na fyzickú stránku svojho

²¹² MCDONALD. pozn. 8 s. 226 –227.

²¹³ FAIRFAX, Daniel. A Zoomorphic Performance: Joaquin Phoenix in P.T. Anderson's *The Master*. In: *sensesofcinema.com* [online]. [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.sensesofcinema.com/2015/feature-articles/a-zoomorphic-performance-joaquin-phoenix-in-p-t-andersons-the-master/>

hereckého výkonu. Už v úvodných scénach filmu je Phoenixov charakter predstavovaný skrz niekoľko „pudových“ úkonov (zaobstarávanie potravy, jedenie, sexuálna túžba, masturbácia) odhalený do polovice tela. Ďalšou takouto hĺbkovou štúdiou je napríklad video esej „The Master The Sweetness of Freddie“²¹⁴ zaoberajúca sa rôznymi kvalitami a stránkami tejto postavy, či mnohé ďalšie venované Phoenixovmu charakteru, nejednoznačnosti filmu, scientológii vo filme a podobne. Niektoré aspekty filmu *Majster* tak dovtedajšiemu formovaniu hviezdneho obrazu môžu odporovať, no prevažná väčšina potvrdzuje skôr jeho kontinuitu len s miernymi alebo žiadnymi zmenami.

2.7. Romantickým hrdinom proti svojmu typu?

Po pozitívnych kritických ohlasoch a nominácii na Oscara za film *Majster* Paula T. Andersona, ktorou Phoenix započal novú dekádu svojej „obnovenej“ kariéry, nadviazal na spoluprácu s režisérom Spikeom Jonzeom vo filme *Ona* (Her, 2013). Film je vo Phoenixovej kariére jedinečným z viacerých dôvodov. V otázke žánru sa Phoenix v podobnom filme, ktorý predstavuje žánrový mix romantického filmu s prvkami žánru sci-fi, doposiaľ neobjavil. Z časti sa dá tento film pripodobiť možno k psychologickému drámu režiséra Jamesa Graya *Milenci* či romantickej coming of age snímke *Rande*, ktorú ale herec natočil ešte v 90. rokoch. Ako uvádza vo svojej práci autorka Natalie Březinová v prípade filmu *Ona*, dokážeme určiť prvky typické pre žánr science-fiction (dej odohrávajúci sa v budúcnosti, nové vyspelé technológie, či počítačové systémy s vlastným vedomím a svedomím), s ktorými je však zachádzané odlišne. Rovnako je to podľa autorky aj pri druhom žánri pripisovanom filmu v rovine ústredného romantického vzťahu, ktorý neprebíha medzi dvoma ľuďmi s fyzickým telom, ale medzi ústredným hrdinom filmu Theodorom a vyspelým operačným systémom Samanthou.²¹⁵

²¹⁴ The Master | The Sweetness of Freddie. In: *YouTube* [online]. 6. 1. 2017 [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=d3GnzCPIQJ4&t=280s>

²¹⁵ BŘEZINOVÁ, Natálie. *Nostalgická budúcnosť: Neoformalistická analýza filmu Her (2013)*. Olomouc: 2019. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra divadelných a filmových štúdií. s. 27.

Ani nový žáner však pravdepodobne úplne nepomohol hercovi vzdialiť sa od podobného typu postavy. Vo filme stvárňuje postavu Theodora Twomblyho korporátneho spisovateľa, ktorý píše zamilované listy na zákazku s nedávno skrachovaným manželstvom. Theodor sa v dôsledku svojej izolácie a pocitu osamelosti rozhodne jedného dňa si zaobstará nový operačný systém Samantha (Scarlett Johansson), do ktorého sa postupne zamiluje. Obmene žánru v hercovej filmografii nevenujú pozornosť ani recenzie a články k filmu napriek tomu, že Phoenixov výkon je znovu vo filme hodnotený jednoznačne kladne spojeniami ako „Phoenix je úžasný ako Theodor“²¹⁶, či v kontraste k jeho predchádzajúcej roli filmu *Majster* ako „očarujúco otvoreného, zraniteľného, milého muža.“²¹⁷ Jednou z vlastností tzv. *hviezdneho výkonu* (branded performance) je podľa McDonalda jej mnohonásobná „*generická konštrukcia*“, ktorá je vytvorená medzi filmami a vo filmoch, kde môže hviezda prestupovať viacerými žánrami, ale známou sa stáva iba vďaka jednému alebo dvom a takisto so všetkými kombináciami prvkov z rôznych žánrov poskytuje hviezdna značka prostriedky na vzájomné spájanie jej odlišných tendencií.²¹⁸

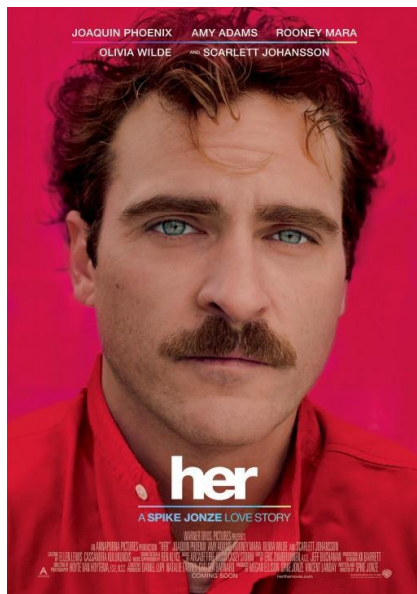
V prípade Phoenixa sa nedá s určitosťou tvrdiť, že sa jedná o filmovú hviezdu, ktorá by sa dala spojiť iba s jedným, dvoma či dokonca viacerými žánrami. Phoenixovi sa počas celej doterajšej kariéry podarilo udržať dostatočnú diverzitu na to, aby nebol takto ľahko zaraditeľný. Z časti sa však dá tvrdiť, že jeho meno je asi najviac spájané so žánrom kriminálneho thrilleru, či psychologickú drámy. V prípade filmu *Ona* dochádza tak k spájaniu Joaquina Phoenixa a jeho *hviezdneho brandu* s úplne novými žánrami romantickej drámy a sci-fi filmu dovtedy nezastúpených v jeho filmografii. K romantickému žánru sa v spojitosti s hercom odkazuje aj v propagácii filmu. Oficiálne plagáty filmu zobrazujú celú tvár herca Joaquina Phoenixa v postave Theodora (Obr. 13). Herca prezrádza jeho uhrančivý

²¹⁶ MURPHY, Sue. REVIEW – Her, Another Brilliant Performance From Joaquin Phoenix In A Very Modern Film. In: *her.ie* [online]. [cit. 17. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.her.ie/entertainment/review-her-another-brilliant-performance-from-joaquin-phoenix-in-a-very-modern-film-104210>

²¹⁷ MCCARTHY, Todd. Spike Jonze’s drama, starring Joaquin Phoenix and Scarlett Johansson, ponders the nature of love in the encroaching virtual world. In: *hollywoodreporter.com* [online]. 10. 12. 2013 [cit. 18. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/review/her-film-review-648073>

²¹⁸ MCDONALD. pozn. 9 s. 209.

pohľad, jeho charakteristická jazva je však zamaskovaná fúzami. Zaradenie do žánru podtrhuje aj farba pozadia, ktorá splýva s farbou košele postavy a predovšetkým nápis na plagáte „A Spike Jonze Love Story“. Jedná sa tak o prvý filmový plagát (ak by sa nezarátal plagát k dokumentu *I'm Still Here*), ktorému sólovo dominuje hercova hviezdna tvár bez prítomnosti ďalších hviezd či hercov vo filme. Tí sú uvedený klasicky pomocou nápisov v hornej časti plagátu. Z tohto hľadiska je teda zaujímavé, že film sa pri svojej propagácii (aspoň čo sa plagátu týka) spolieha na spojenie Joaquina Phoenixa s novým žánrom a čiastočne (možným) odlišným typom postavy, ktoré neboli v kariére herca doposiaľ silne alebo vôbec zastúpené. Trailer filmu sa nesie v rovnako melancholickom duchu solitérnych záberov na postavu Theodora. Tu je však film napriek svojmu hviezdnému obsadeniu najskôr propagovaný skrz režisérsky kredit Spike Jonzea odkazovaním na jeho predošlé filmy a až v závere traileru sú hviezdne mená Joaquin Phoenix, Amy Adams, Rooney Mara.²¹⁹

Obr. 13 Oficiálny plagát k filmu *Ona*

²¹⁹ Her TRAILER 1 (2013) – Joaquin Phoenix, Scarlett Johansson Movie HD. In: *YouTube* [online]. 7. 8. 2013 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=6QRvTv_tpw0&t=29s

Pri filme *Ona* teda z časti dochádza k tomu, čo Richard Dyer označuje ako *problematické obsadenie* (problematic fit v opozícii pojmu perfect fit), kedy sú z hviezdneho obrazu (jeho štruktúrovanej polysémie) vybrané určité významy, ktoré korelujú s koncepciou postavy vo filme, pričom pri problematickom obsadení dochádza k najväčšiemu rozporu medzi hviezdny obrazom a postavou, ktorú konkrétna hviezda vo filme stvárňuje. Táto rozdielnosť sa dá usúvzťažiť so žánrom tohto filmu. Problematické obsadenie sa však už plne neprejavuje v type postavy, ktoré sa najzásadnejšie prejavilo pri obsadení Phoenixa do kladnej úlohy „Amerického hrdinu“ vo filme *Posádka 49*. „Hviezdne herectvo dosahuje diferenciáciu prostredníctvom continuity a prijatím obmedzenej variability.“²²⁰

Phoenix sa objavuje v postave, ktorá viacerými súčasťami zapadá do jeho hviezdneho obrazu. Aj táto postava totiž zapadá napríklad medzi postavy nereprezentujúce konvenčnú maskulinitu ako postava Commodusa so zženštilým či iným spôsobom odporujúcim zobrazeniu vyrovnaného dospelého muža, schopného čeliť svojmu osudu. Narušená a zložitá „psyché“, osamelosť a ambivalencia charakterov spolu s netypickou reprezentáciou „mužnosti“ zapadá do charakterizácie Phoenixových postáv (minulých či budúcich). Na druhej strane sa k problematickému typu v rámci postavy prikláňa jej vzhľad a jej kladný charakter. Vzhľad a oblečenie Phoenixovej postavy melancholického „rojka“ Theodora Twomblyho sa výrazne odlišuje od Phoenixových postáv. Theodorovo oblečenie korešponduje s teplou farebnosťou filmu. Jeho oblečenie je síce pohodlné, ale pritom formálne a farebne hravé v podobe svetlých košiel a elegantných nohavíc vysoko nad pásom doplnených okuliarmi s výrazným rámom a presne upravenou bradou. Takto upravený a módný vzhľad odporuje jeho typickým postavám (rovnako aj hercovmu imidžu v súkromí), ktoré dávajú prednosť pohodlnému a často neformálnemu oblečeniu bez veľkej miery extravagancie. Pri filme *Ona* tak v rámci postavy, ktorú Phoenix stvárňuje, dochádza k neustálej oscilácii medzi *problematickým* a *vhodným* obsadením. Typ postavy toto vhodné obsadenie podporuje, zatiaľ čo jej vizuálna reprezentácia v spojení so žánrom mu odporuje.

²²⁰ MCDONALD. pozn. 10 s. 49.

2.7.1. Hviezda medzi hviezdami

Celý film patrí bezpochyby hlavnej hviezdne a postave filmu, ktorú Phoenix stvárnil. Už úvodná scéna filmu, ktorá pripomína jeho plagát, je snímaná vo veľkom detaile na hercovu tvár izolovanú od prostredia (narozdiel napríklad od filmu *Nikdy si tu nebol*). Táto scéna, kedy Phoenix svojim charakteristickým hlasom (napriek tomu, že ostatné hercove výrazné črty sú upozadené) identifikuje hlavnú hviezdu filmu a zároveň pri diktovaní zamilovaného textu potvrdzuje aj žánr filmu (Obr. 14). K identifikácii hlavnej hviezdny prispievajú aj časté zábery na Phoenixovu tvár v priebehu celého filmu či prevažná väčšina scén, v ktorých sa vyskytuje sám izolovaný od prostredia vo svojich rozhovoroch so Samantou.

Obr. 14 Screenshot prvého záberu filmu *Ona*

Napriek tomu, že sa jedná o hlavnú a ústrednú postavu filmu Phoenix jedinú hviezdnu vo filme sa vo vedľajších úlohách a scénach sa tiež objavujú zvučné hviezdne mená hercov a herečiek ako Amy Adams, ktorá sa po jeho boku objavila aj vo filme *Majster*, Rooney Mara, Chrisa Pratta či Olivie Wilde. Už vtedy niekoľkonásobne nominovaná herečka Amy Adams sa objavuje vo vedľajšej úlohe susedky a dobrej kamarátky Theodora. Obe „hviezdy“ filmu majú v rámci príbehu niekoľko spoločných scén. V jednej zo svojich kapitol nazvanej „Spectacular Acts“ McDonald analyzuje hierarchickú dištinkciu medzi hviezdou a ostatnými hercami vo filme na príklade Toma Cruisa z filmu *Mission Impossible 2*.²²¹ McDonald pri

²²¹ MCDONALD. pozn. 11 s. 191–194.

analytickom koncepte v tejto publikácii však nepočíta so situáciou, ktorá nastala napríklad pri filme *Ona*, kde síce dochádza k ustaveniu hlavnej hereckej hviezdy filmu (a jeho brandu), no neraz sa Phoenix ocitá v záberoch s ďalšími hviezdami kolegami naprieč filmom a pozornosť je rozložená rovnomerne medzi obe hviezdy. Napríklad v dialógovej scéne, kedy sa charater Amy (Amy Adams) rozpráva s Theodorom (Joaquin Phoenix) o svojich pocitoch z nedávneho rozchodu. Celá scéna je nasnímaná pomerne konvenčným spôsobom „cez rameno“, kedy sa strihá medzi reakciami oboch postáv. Scéna začína už vo výťahu, kde sú tvare oboch hercov natáčané v detaile a pokračuje až do bytu Amy, kedy sa konverzácia presúva na gauč, kde kamera venuje väčšiu pozornosť Amy a je snímaná v celkoch na tvár a časť postavy oboch hercov. Rovnako je to aj vo väčšine ich spoločných scén v tomto filme. K rovnakému princípu dochádzalo tiež napríklad v už zmienenom filme *Majster*, kedy Phoenix síce stvárnil hlavnú postavu filmu, no v prípade dĺžky záberov bola v spoločných hviezdach venovaná väčšia pozornosť ostatným hviezdám filmu (Philip S. Hoffmanovi a Amy Adams).

2.8. Melancholický „avenger“ bez slov

Kriminálny artový thriller s prvkami komornej drámy *Nikdy si tu nebol* (2017) natočil herec s režisérkou Lynne Ramsay. V kontexte Phoenixovej tvorby sa nejedná o žánrovo úplne originálny titul, keďže jeho meno už bolo mnohonásobne spojené so žánrom thrilleru či drámy. Joaquin Phoenix stvárňuje vo filme postavu Joea bývalého vojaka trpiaceho post traumatickou stresovou poruchou (rovnako ako charakter z filmu *Majster*) a milujúceho syna starajúceho sa o svoju geriatrickú matku (Judith Roberts). Joe, ktorý je „zamestnaný“ ako nájomný vrah, sa pri jednej zákazke rozhodne zájsť príďaleko – zoberie spravodlivosť do vlastných rúk a zachráni mladé dievča z područia pedofilného gangu. Ambivalentná postava trpiaca rôznymi psychotickými záchvatmi a masochistickými sklonmi, zapríčinenými udalosťami z detstva tak zapadá do širokého spektra podobných postáv (pred či po tomto filme) stvárných v tejto dekáde. Kladné vlastnosti Joea ani zďaleka nevyvažujú jeho tienisté stránky a netrvá dlho než sa Joe vykreslí ako odstrašujúci psychopat. Phoenixova postava však nezapadá do typickej šablóny

podobných postáv napríklad s námetovo podobným filmom *96 hodín* (Taken, Pierre Morel, 2008). Pri jeho postave nedochádza ku katarznému vykúpeniu na konci filmu či pocitu zadost'učinenia s dobre vykonanej pomsty a záchranou dievčaťa. Naopak sa dusí pod tlakom vlastných psychických a existenčných problémov, ktoré spáchané násilie nevylieči.

Propagácia koprodukčného filmu je založená na prestíži samotného filmu, ktorému sa dostalo niekoľkých ocenení. Film napríklad vyhral na MFF Cannes hneď vo dvoch kategóriách, a to za najlepší scenár a najlepšieho herca. Zarezonoval tiež pri nezávislých cenách napríklad v niekoľkých kategóriách BIFA (British Independent Film Awards). „Punc“ nezávislosti a prestíže filmu sú použité na oficiálnych plagátoch k filmu či trailery v zmysle odkazovania na kvalitu snímku úryvkami z recenzií kritikov, či nomináciami na prestížne filmové ceny v zahraničí.²²² Až v druhom pláne je propagácia prestíže spojená s prítomnosťou hviezdneho herca Joaquina Phoenixa, ktorého postava dominuje plagátu (Obr. 15).

Obr. 15 Oficiálny plagát k filmu *Nikdy si tu nebol*

²²² You Were Never Really Here – Official Trailer | Amazon Studios. In: *YouTube* [online]. 6. 12. 2017 [cit. 16. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R8oYYg75Qvg&t=4s>

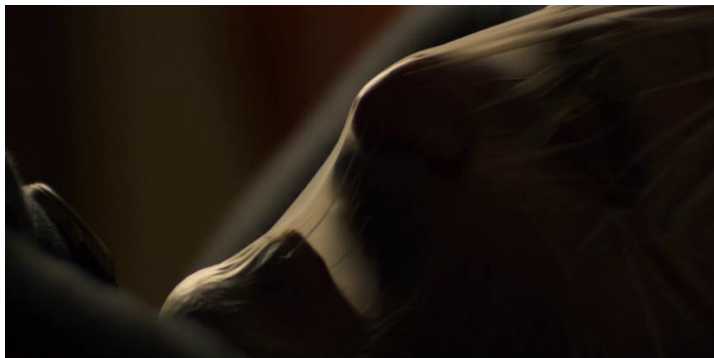
Herec je tu však pomerne nerozpoznaný narozdiel od svojich predchádzajúcich filmov z tejto dekády (napr. *Ona*, *Skrytá vada*). Jeho meno je malým písmom včlenené priamo do jeho postavy a herec má zanedbaný vzhľad a hlavu sklonenú dolu a bez uvedenia mena na plagáte by sa ťažšie odhadovalo, o ktorého herca sa môže jednať. Tým, že má Phoenix hlavu sklonenú dolu a jeho postava je maskovaná mohutnou bradou, dochádza aj k ťažšiemu rozoznávaniu jeho idiosynkratických čŕt – predovšetkým jazvy, ktoré sú súčasťou jeho brandu podobne ako vo filme *Mária Magdalena* a z časti aj vo filme *Joker*, kde má herec po vzore komiksovej postavy výrazne pomaľovanú tvár. Napriek tomu, že Phoenix je hlavnou postavou filmu a jediným veľkým hereckým menom, ktoré je s filmom spojené, propagácia nie je striktne spojená iba s jeho hviezdny menom, ale výrazne stavia na kritických ohlasoch ako býva u artových filmoch zvykom.

Výraznému maskovaniu „hviezdnej identity“ vo filme prispieva okrem zmeny vzhľadu a vizáže aj spôsob, akým je herec naprieč filmom snímaný, prípadne „predstavenie hviezdy“ skrz úvodnú scénu filmu. McDonald tvrdí, že aj keď hviezda nedokáže zaručiť komerčný úspech filmu, musí byť aspoň viditeľná. Zintenzívnenie viditeľnosti herca je pre výkon hviezdy nevyhnutné, aby sa stala „ťahákom“ filmu. Práve vďaka spektakularizácii sa jej výkon vo filme zobrazuje ako kľúčový. Medzi tieto kľúčové momenty McDonald radí tzv. *star entrance* (uvádzacia scéna hviezdy), ktorej úlohou je naplniť očakávania spojené s odhalením hviezdy a slúži zároveň prezentačným (hviezda) a reprezentačným (osoba hrajúca hlavnú postavu) aspektom naratívu.²²³ Napriek tomu, že vyššie zmienené propagačné materiály sa z časti spoliehajú na propagovanie filmu skrz Phoenixovo meno, úvodná scéna a predstavenie postavy Joea prispieva skôr k budovaniu „antihviezdnosti“ filmu.

Úvodná scéna filmu začína voiceoverom. V prvom zábere filmu nie je možné rozpoznať, že sa jedná o Phoenixovu tvár kvôli igelitovej taške, ktorú ma umiestnenú na tvári. (Obr. 16) Nasleduje niekoľkominútová sekvencia nasnímaná v detailoch a polodetailoch, počas ktorých je divákovi predstavené „pracovné“ pozadie postavy Joea. V tejto sekvencii sa nachádzajú iba detaily na hercove ruky či nohy, nie však tvár. Potom, čo Joe vyjde po dokončení zákazky z hotela von, je

²²³ MCDONALD. pozn. 12 s. 184.

scéna nasnímaná v celku od predu ako kráča po schodoch. Kvôli silnému proti svetlu, kapucni a pohľadu postavy uprenému na zem nie je stále možné rozpoznať identitu hviezdy ani po priblížení ku kamere (Obr. 17).

Obr. 16 Screenshot úvodného záberu filmu *Nikdy si tu nebol* (00:01:54)

Obr. 17 Screenshot z úvodnej scény *Nikdy si tu nebol* (00:05:01)

Vo veľkom množstve filmov, v ktorom sa Phoenix objavil, je nám jeho hviezdna prítomnosť ukázaná prostredníctvom uvádzacej scény hviezdy záberom na jeho tvár so signifikantnou jazvou a uhrančivým pohľadom. K zviditeľneniu v tomto filme prichádza až po šiestej minúte filmu, kedy je nám tvár hviezdy odhalená postupne. Najskôr jej časť v zábere v uličke a potom jej postupné odhalovanie v nerovnomerne osvetlených sekvenciách v taxíku. Identifikácia „hviezdy“ vo filme je však sťažená výraznou zmenou vizáže herca, ktorá je neobvyklá pre podobný typ filmu. Namiesto obvykle fyzicky zdatného ústredného hrdinu je Phoenixov charakter Joca ochabnutý a príbratý a nosí výhradne tmavé obnosené oblečenie. Spolu s dlhými mastnými vlasmi v cope tak môže v hercovej

filmografii odkazovať ku kontroverznému mockumentu *I'm Still Here* (2010), kde sa Phoenix pokúsil „zamaskovať“ a pretvoriť svoju hviezdnu identitu.

McDonald tvrdí že: „Odhalenie tela alebo jeho časti skrátka nestačí k potvrdeniu prítomnosti hviezdy.“ K tomu dochádza vtedy ak je nám ukázaná jej tvár.²²⁴ Až vtedy podľa McDonalda dochádza k autentizácii prítomnosti hviezdy vo filme. Po úvodnej scéne sa nesie film v obdobnom duchu a detaily na Phoenixovu tvár nie sú ničím častým. Jeho tvár sa síce objaví na niekoľkých záberoch v priebehu filmu, no obvykle je snímaná z väčšej vzdialenosti alebo bočných uhlov. Navyše väčšina záberov, v ktorých sa „hviezdna tvár“ herca objavuje, nepôsobí esteticky príjemne. V týchto záberoch Phoenixova tvár často disponuje známkami výraznej únavy (kruhy pod očami) alebo je nejakým spôsobom zbavená vizuálneho „potešenia“ spojeného s rozpoznaním hviezdy. Napríklad v druhej polovici filmu sa vyskytujú zábery, kedy je Joeova tvár pokrytá najprv krvou a potom je po zvyšok filmu doráňaná a opuchnutá v dôsledku ozbrojených potyčiek a vytrhnutého zubu. Rovnako ako napríklad vo filme *Majster* je dôraz pri vykreslení postavy kladený na fyzickú akciu.

Nezobrazovanie hviezdnej tváre alebo obmedzenie jej rozpoznania vo filme môže teda podľa McDonalda prispieť k akémusi „oslabovaciemu“ efektu, ktorý odporuje tendencii zvýraznenia prítomnosti hviezdy vo filme či hviezdnosti ako takej. Vo filme to podtrhujú najmä časté detaily na Phoenixove ruky či iné časti jeho tela. Taktiež je jeho postava snímaná v celkoch a veľkých celkoch pri vykonávaní bežných či menej bežných činností. Dôrazu na fyzickosť hereckého výkonu a Phoenixovu premenu sa často venujú aj recenzie či články detailne interpretujúce film, či práve postavu Joea, napríklad esej serveru *medium.com*: „You Were Never Really Here: Deconstructing a Traditional Masculine Hero“, ktorá označuje Phoenixov herecký výkon za najlepší v jeho kariére.²²⁵ Často sa tieto články a recenzie vyznačujú tým, že Phoenixovy privlastňujú postavu Joea – označenia ako „Phoenixov Joe“ alebo naopak nereferujú k hercovi samotnému vôbec a podrobne analyzujú postavu či jej motivácie. Niektorí recenzenti potom

²²⁴ MCDONALD. pozn. 13 s. 189.

²²⁵ TAING, Tyler. You Were Never Really Here: Deconstructing a Traditional Masculine Hero. In: *medium.com* [online]. 28. 3. 2020 [cit. 19. 2. 2021]. Dostupné z: <https://medium.com/@tylertaing/you-were-never-really-here-deconstructing-a-traditional-masculine-hero-2e44ef988850>

porovnávajú snímok s predchádzajúcimi podobnými Phoenixovými postavami napríklad so zmieneným filmom *Majster* či postavou z filmu *Milenci*.²²⁶

Tento rozpor medzi zmienenými atribútmi hviezdneho obrazu Joaquina Phoenixa, ktoré film narúša viacerými zložkami, takisto rozrušuje princíp hviezdneho herectva umiestneného medzi *stelesnením* a *zosobnením* a ich integráciu pomocou idiolektických črt Joaquina Phoenixa ako napríklad v prípade filmu *Gladiátor*. V tomto filme ho narušujú už spomenuté „zamaskovanie“ Phoenixa, spôsoby snímania použité vo filme a ďalšie štýlotvorné prvky (napr. nasvietenie) či samotná propagácia filmu.

2.9. Fenomén Joker

Phoenix sa medzi filmami *Nikdy si tu nebol* 2017 a *Joker* 2019 stihol objaviť v roku 2018 hneď v troch ďalších filmoch. Francúzsky režisér Jacques Audiard ho obsadil do westernu *Bratia sesterovci* (*The Sisters Brothers*, Jacques Audiard, 2018), kde sa objavil v jednej z hlavných úloh ako jeden z bratov sesterových, živiacich sa ako lovci odmien po boku Johna C. Reillyho a Jake Gylenhaala. Filmu sa dostalo zmiešaných recenzií a zarezonoval najmä v európskom kontexte, kde bol nominovaný v niekoľkých kategóriách na cenu Césara. Filmom *Neboj sa, ďaleko neutečie* (*Don't Worry, He Won't Get Far on Foot*, Gus Van Sant, 2018) obnovil znovu svoju spoluprácu s režisérom Gusom Van Santom. V hlavnej úlohe životopisnej drámy Phoenix stvárňuje postavu cynického a kontroverzného, fyzicky postihnutého karikaturistu Johna Callahana. Po boku svojej manželky sa tiež znovu objavil vo filme *Mária Magdaléna*, kde stvárnil úlohu Ježiša. Film sa však dočkal len rozporuplných recenzií a takisto sa jedná o jeden z najhoršie hodnotených filmov, v ktorých sa Phoenix objavil. Hoci herecké výkony ústrednej dvojice boli reflektované prevažne kladne. Recenzent Nick Allen dokonca označila Phoenixove stvárnenie biblickej postavy za jedno z najlepších. Znova tiež odkazuje k

²²⁶ STABLES, Kate. You Were Never Really Here review: Lynne Ramsay makes pointillist poetry from hard-boiled brutality. In: *bfi.org* [online]. 23. 12. 2019 [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www2.bfi.org.uk/news-opinion/sight-sound-magazine/reviews-recommendations/you-were-never-really-here-lynne-ramsay-pointillist-poetry-hard-boiled-brutalism>

„neuveriteľne“ fyzickému prístupu, pripomínajúcemu animálnu povahu Freddieho Quella z filmu *Master*.²²⁷

Nový sólový film o známom komiksovom zloduchovi Arthurovi Fleckovi *Joker* režiséra a scenáristu Todda Phillipsa mal znamenať úplne nový prístup ku komiksovému filmu, ktorý mal stáť mimo série ďalších filmov DC univerza ako *Batman vs. Superman: Úsvit spravodlivosti* (Batman v Superman: Dawn of Justice, Zack Snyder, 2016) alebo *Jednotka samovrahov* (Suicide Squad, David Ayer, 2016), kde sa v roli Jokera ocitol Jared Leto. Ako uviedlo samotné štúdio na margo tohto filmu, nejedná sa o typický komiksový film. Warner Bros ho komentoval ako: „Pohľad na človeka odvrhnutého spoločnosťou, ktorý je nielen odvážnou štúdiou postavy, ale v širšom kontexte aj silným varovným signálom.“²²⁸ Nemalo sa teda jednať o veľkorozpočtový blockbuster, ale skôr o komornú kriminálno–sociálnu drámu o vzniku tohto komiksového charakteru s nevelkým rozpočtom približne 55 miliónov dolárov. Film mal premiéru na sedemdesiatom šiestom ročníku medzinárodného filmového festivalu v Benátkach, kde predstavoval jeden z najočakávanejších filmov tohto ročníka a kvôli početným nomináciám (11) na Oscara sa dočkal aj opätovného návratu do kín medzi 17. a 24. januárom roku 2020.²²⁹

Phoenix bol už predtým spojovaný s komiksovými filmami. Phoenix sa mal napríklad pôvodne objaviť v úlohe Dr. Strangea v rovnomennej sólovke Doktor Strange (Doctor Strange, Scott Derickson, 2016) a bol zvažovaný pravdepodobne aj do úlohy supermanovského zloducha Lexa Luthora do filmu *Batman vs. Superman: Úsvit spravodlivosti*. Napriek tomu, že Phoenix údajne prejavil o rolu Dr. Strangea reálny záujem, nakoniec z projektu ustúpil a postavu stvárnil Benedict Cumberbatch. Údajne to však nemalo dočinenia s tým, že Phoenix by mal problém účinkovať vo veľkorozpočtovom filme, ale prečo z role nakoniec upustil, nie je

²²⁷ ALLEN, Nick. Mary Magdalene. In: *rogerebert.com* [online]. 12. 4. 2019 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/mary-magdalene-2019>

²²⁸ HOOD, Cooper. Joaquin Phoenix Officially Cast as The Joker In New Origin Movie. In: *screenrant.com* [online]. 10. 7. 2018 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://screenrant.com/joker-origin-movie-joaquin-phoenix-starring-dc/>

²²⁹ LAWRENCE, Gregory. After 11 Oscar Nods, 'Joker' Returns to Theaters for One Week Only. In: *collider.com* [online]. 14. 1. 2020 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://collider.com/joker-rerelease-dates-theaters-oscar-nominations/>

celkom jasné.²³⁰ Pre rozhovor denníka Collider sa herec raz vyjadril, že úlohu zloducha v komiksovom filme by si rád zahral, ak by sa jednalo o komiksový film, ktorý by zvolil intímnejší prístup k takémuto charakteru pred jeho spektakularizáciou v podobe akčných scén.²³¹ Phoenix váhal údajne aj pri filme *Joker*, hoci režisér filmu Phillips tvrdil, že rolu napísal priamo pre neho, trvalo mu presvedčiť Phoenixa značnú dobu. Ako s potenciálnym Phoenixovým zástupcom sa potom rátalo s hercom Leonardom DiCapriom. Philips sa neskôr vyjadril, že Phoenix mal problém aj zo zahrnutím mena a postavy Brucea Weina v scenári filmu²³², čo predstavovalo explicitný odkaz na mytológiu komiksového univerza DC vo filme, ktorý má byť od neho po viacerých stránkach úplne odpojený. K tomuto tvrdeniu ešte Philips dodal, že „Joaquin nikdy nemal rád vyslovovanie mena Thomas Wayne. Najjednoduchšie by pre neho bolo, keby sa celý film volal len Arthur a nemal by nič spoločného zo žiadnou z týchto vecí, ale z odstupom času si myslím, že to pochopil a ocenil.“²³³ Nejednoznačný Phoenixov postoj ku komiksovým filmom a blockbusterom (ku ktorým sa film zaradil až spätne po dosiahnutí vysokých tržieb) tak evidentne mohol pretrvávajúť, i keď filmu nakoniec prikývol. V rámci propagácie sa tiež explicitne neodkazuje na spojitosti s predchádzajúcimi filmami o tejto postave či samotným komiksovým univerzom. Všetky tri hlavné oficiálne plagáty (Obr. 18, 19, 20) propagujú film skrz názov, keďže vďaka bohatej filmografickej histórii tejto postavy môže byť divákovi táto postava dobre známa vďaka niektorému z jej predchádzajúcich predstaviteľov. Promo tak môže byť z časti postavené práve na takejto kompetičnej a komparačnej stratégii (diváci si prídu pozrieť nového predstaviteľa známej postavy v ďalšom,

²³⁰ LIBBEY, Dirk. Joaquin Phoenix Explains Turning Down Doctor Strange. In: *cinemablend.com* [online]. 8. 3. 2018 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.cinemablend.com/news/2384302/joaquin-phoenix-explains-turning-down-doctor-strange>

²³¹ JACKSON, Matthew. Joaquin Phoenix Breaks Silence on His Joker Casting, Explains, Why He Wanted to Take The Role. In: *syfy.com* [online]. 17. 1. 2020 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.syfy.com/syfywire/joaquin-phoenix-breaks-silence-on-his-joker-casting-explains-why-he-wanted-to-take-the-role>

²³² SHARF, Zack. Joaquin Phoenix Never Liked Thomas Wayne Being Included in 'Joker' Script. In: *indiewire.com* [online]. 10. 9. 2019 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.indiewire.com/2019/09/joaquin-phoenix-joker-thomas-wayne-problem-1202172419/>

²³³ Tamže.

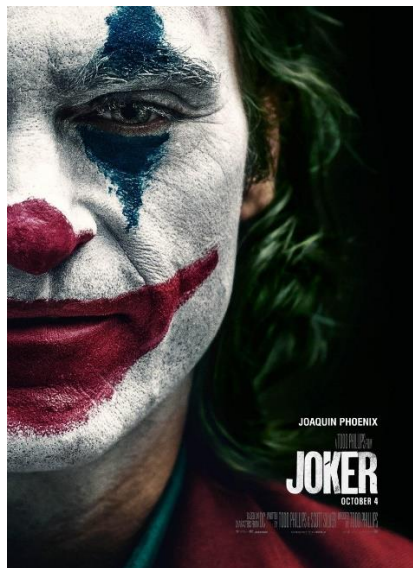
„inom“ filme). Na všetkých troch plagátoch je mimo veľkého názvu filmu, obvykle veľmi výrazne nad ním umiestnené meno Joaquina Phoenixa.

Obr. 18 Oficiálny plagát k filmu *Joker*

Obr. 19 Oficiálny plagát k filmu *Joker*

Obr. 20 Oficiálny plagát k filmu *Joker*

Zaujímavé je, že tvár hlavnej hviezdy sa však nikdy plne neodhaľuje. Pri prvom asi najznámejšom plagáte odkazujúcom priamo na ikonickú scénu tanca na schodoch, je Phoenix na plagáte príliš ďaleko na to, aby bola jeho identita

rooznateľná, to sa deje až na základe nápisu jeho mena umiestneného nad názvom filmu. Pri ďalších dvoch je potom Phoenixova tvár odfotografovaná v detaile, avšak znova dochádza k určitému obmedzeniu rozoznania hviezdnej identity. V prípade druhého plagátu sa odkazuje na jednu zo scén filmu, kedy si postava Arthura Flecka pred zrkadlom násilím navodzuje úsmev na tvári. Na plagáte sa dá vidieť len časť Phoenixovej tváre z boku, pričom v plnom výhľade bránia jeho ruky umiestnené v ústach. Posledný plagát napriek tomu, že má na ňom herec odhalenú len polovicu tváre a výrazný make up charakteristický pre túto postavu, odhaľuje z trojice plagátov „najzreteľnejšie“ Phoenixovu identitu a teda prítomnosť hviezdy vo filme. Na plagátoch sa taktiež nevyskytujú žiadne iné herecké mená z časti aj preto, lebo sa vo filme nevyskytujú žiadne iné „veľké“ herecké mená (výnimku tvorí iba Robert De Niro, ale ani jeho meno sa na propagačnom materiáli nenachádza). Keďže sa jedná o komiksovú snímku zo série DC Comics produkovanou a distribuovanou veľkým štúdiom Warner Bros, tak sa pochopiteľne jedná o doteraz najmasovejšie propagovaný film, v ktorom sa Phoenix ako herec objavil. Aj napriek relatívne malému rozpočtu snímku štúdio spustilo pomerne veľkú reklamnú kampaň. K filmu bola dokonca založená oficiálna stránka *jokermovie.net*, fungujúca dodnes, ktorá uvádza základné údaje o filme a predstavuje rozcestník na ďalšie platformy – sociálne siete.²³⁴ Na oficiálnych stránkach k filmu založených na sociálnych sieťach Instagram, Twitter či Facebook sa okrem propagácie nachádza aj veľké množstvo doplnkového obsahu vzťahujúceho sa k filmu – fanúšikovské plagáty, fanart a podobne. Predovšetkým však stále slúžia k marketingovým účelom. Jedným z prvých statusov k filmu upozorňuje na fakt, že film bude mať slávnostnú premiéru na 76. ročníku Medzinárodného filmového festivalu v Benátkach a o niekoľko príspevkov vyššie sa nachádzajú zasa odkazy k článku, referujúcemu na osem minútový standing ovation, ktorému sa filmu po premietaní dostalo.

Po slávnostnej premiére filmu sa propagácia na všetkých troch sieťach sústreďovala najmä na obrazový materiál v podobe plagátov, videí a obrázkov priamo z filmu. Prostredníctvom nich boli potom vyzdvihované a citované najmä reakcie rôznych popredných kritikov a ich reakcie na film často označovaný za

²³⁴ In: *jokermovie.net* [online]. [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <http://www.jokermovie.net/>

„najlepší film roku“ a veľmi často sa narážalo aj na Phoenixov strhujúci herecký výkon (Obr. 21 a 22). Postupne sa tak propagácia obrátila čisto k orientácii na Phoenixov herecký výkon a ceny za, ktoré bol film nominovaný alebo už ocenený (nominácie, ktoré film premenil na výhru sa týkali predovšetkým hereckého výkonu v hlavnej úlohe). V rámci upútaviek k filmu je jasnou dominantou Joaquin Phoenix. Ten sa vyskytuje takmer počas celej dĺžky trvania traileru. Ostatným postavám filmu je venovaná len minimálna pozornosť. V závere traileru potom nie je uvedené meno hlavného predstaviteľa filmu, ale znova len názov filmu a meno režiséra a scenáristu Todda Philipsa a zdôraznený je aj mesiac premiéry filmu.²³⁵

Obr. 21 a 22 Propagačné príspevky z oficiálnej Facebookovej stránky filmu *Joker*

V rámci propagačného turné sa stal Phoenix tiež neštandardne aktívnym a ako hosť sa objavil hneď vo dvoch známych nočných televíznych talkshows. V show *Jimmy Kimmel Live*²³⁶ a v *The Tonight Show Starring Jimmy Fallon*. V oboch prípadoch sa jednalo predovšetkým o rozhovor zameraný na propagáciu filmu *Joker* s dôrazom na hereckú prípravu Phoenixa, ktorú musel podstúpiť. Pri oboch

²³⁵ JOKER – Final Trailer. In: *YouTube* [online]. 29. 8. 2019 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=95CNI5BztXc&t=2s>

²³⁶ Joaquin Phoenix on Playing Joker + Exclusive Outtake. In: *YouTube* [online]. 2. 10. 2019 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tZNBy-BdM2A>

rozhovoroch napriek svojim rozporuplným vzťahom k médiám a vystupovaním v talkshows pôsobí uvoľnenejšie ako kedykoľvek predtým a reaguje na všetky otázky moderátorov, čo nebolo pri takýchto predchádzajúcich vystúpeniach pre herca zvykom. V druhej zmienenej show sa Jimmy Fallon Phoenixovy priamo adresoval otázkou týkajúcou sa jeho vzťahu k talkshows: „Jednu z vecí, ktorú som o tebe čítal, je fakt, že nerád chodíš do talkshows.“²³⁷ Na ktorú Phoenix zareagoval chvíľou ticha, upreným pohľadom a následným smiechom. V komentároch pod oboma videami sa nachádza veľké množstvo referencií na film *Joker*. Užívatelia pritom narážajú najmä na fakt, že je po tomto filme divné vidieť Phoenixa v akejkolvek talkshow, citujúc pritom jednu zo známych scén filmu, kedy postava Arthura Flecka zastrelí v priamom prenose moderátora talkshow. Takúto „novú“ kvalitu a spájanie herca predovšetkým s postavou Jokera dostávajú spätne aj niektoré jeho predchádzajúce filmy alebo komentáre pod videami z udeľovania filmových cien, na ktoré bol Phoenix v minulosti nominovaný. Pod videom z udeľovania Cien Akadémie z roku 2006, kedy v kategórii za najlepšie mužský herecký výkon vyhral Philip S. Hoffman sa nachádza komentár: „Keď si uvedomíte, že obaja najlepší Jakeri boli nominovaní na Oscara v roku 2006“,²³⁸ komentár naráža na fakt, že v tejto kategórii sa v tomto roku ocitol Joaquin Phoenix za film *Walk the Line* a Heath Ledger za film *Skrotená hora* (*Brokeback Mountain*, Ang Lee, 2005). Pod trailerom k filmu *Ona* sa zase objavil komentár užívateľky: „Je ťažké uveriť, že je to ten istý herec, ktorý hral Jokera“²³⁹ či komentár pod trailerom k filmu *Masjter*, ktorý hovorí za všetko „Vždy mal v sebe Jokera.“²⁴⁰

²³⁷ Joaquin Phoenix Is Trying to Quit Smoking with Hypnosis. In: *YouTube* [online]. 5. 10. 2019 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Sv64r3TdDuc>

²³⁸ Philip Seymour Hoffman Wins Best Actor: 2006 Oscars. In: *YouTube* [online]. 1. 4. 2011 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-VcWRJHBUDM&t=95s>

²³⁹ Her TRAILER 1 (2013) – Joaquin Phoenix, Scarlett Johansson Movie HD. In: *YouTube* [online]. 7. 8. 2013 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=6QRvTv_tpw0&t=29s

²⁴⁰ The Master | trailer #1 US (2012) Paul Thomas Anderson Joaquin Phoenix. In: *YouTube* [online]. 7. 8. 2013 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-EGSWpBDbho&t=22s>

2.9.1. Joaquin Phoenix ako Joker

Joker predstavuje vo všetkých ohľadoch najúspešnejší film Phoenixovej kariéry. Phoenix prostredníctvom tohto filmu nakumuloval obrovské množstvo filmového uznania v podobe pozitívnych recenzných ohlasov a veľkého množstva cien, ktoré za rolu získal. Výhru Oscara za najlepšie mužský herecký výkon už predznamenal výhry Zlatého Glóbusu, ceny BAFTA či Screen Actors Guild Awards a takisto veľké množstvo iných zahraničných filmových cien a cien rôznych filmových asociácií a denníkov.²⁴¹ Pri odovzdávaní cien Phoenix premenil svoje ďakovné reči na moralizujúce prednášky o povrchnosti Hollywoodu a rasovej nevyváženosti pri nomináciách (v prípade ocenení SAFG a Zlatých Glóbusoch). Kontroverzným sa stal najmä jeho výstup pri druhej zmienenej výhre, kedy ihneď po poďakovaní a uctení si ostatných nominovaných, herec začal ostrou kritikou kultúry celebrít a vyzval ich, aby pri svojom spôsobe života začali robiť viac praktických činov napríklad v boji proti klimatickej kríze a prehodnotili svoj doterajší spôsob života pričom sa nezdržal vulgarizmov, ktoré boli následne z reči „vypípané“.²⁴² Ekologické posolstvá potom vyvrcholili pri rozsiahlej ďakovnej reči pri predávaní Oscarov (vid'. podkapitla 2.4.4.2.). Z časti tento polarizovaný vzťah ku celebritnej kultúre nájdeme aj u postavy Arthura Flecka, ktorá celoživotne adoruje televízneho moderátora Murraya Franklina (Robert De Niro). Ku koncu filmu však dochádza ku sklamaniu zo strany Arthura, potom čo je konfrontovaný so skutočnou tvárou svojho hviezdneho idolu. Phoenix takýto postoj dotiahol k absolútnemu vrcholu už v súvislosti s mockumentom *I'm Still here* z roku či v súvislosti s pozornosťou a odvážnym vyjadrením na margo akadémie za svoju nomináciu za film *Majster*. O niečo nejednoznačnejšie už dopadol film v očiach kritiky a rozdelil kritickú obec na dva tábory. Výrazne lepšie dopadol film v očiach divákov na serveroch *Rottentomatoes*²⁴³ či *Metacritic*²⁴⁴ dostal oveľa vyššie

²⁴¹ In: *imdb.com* [online]. [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z:

https://www.imdb.com/title/tt7286456/awards?ref=tt_awd

²⁴² OLDHAM, Stuart. Joaquin Phoenix Drops Multiple F –Bombs in Golden Globes Speech, Blasts Hollywood Hypocrisy. In: *variety.com* [online]. 5. 1. 2020 [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z:

<https://variety.com/2020/film/news/joaquin-phoenix-golden-globes-speech-joker-1203456066/>

²⁴³ In: *rottentomatoes.com* [online]. [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z:

https://www.rottentomatoes.com/m/joker_2019

priemerné hodnotenie (88% a 90%) ako v očiach kritiky (68% a 59%). Negatívne kritiky k tomuto filmu sa týkali ale predovšetkým jeho kontroverznosti okolo násilia a jeho údajnej „propagácie“. V súvislosti s týmto bol zmieňovaný aj prípad, kedy Phoenix odišiel z jedného interview. Pri rozhovore s kritikom *The Telegraph* padla otázka či sa neobáva, že by film mohol inšpirovať podobný druh človeka ako Arthur Fleck k páchaniu násilia, na čo herec reagoval svojím odchodom. Po hodinovej prestávke sa však vrátil dokončiť interview na otázku však neodpovedal.²⁴⁵ Samotný herecký výkon Phoenixa bol však hodnotený veľmi kladne. Nepopierateľná je najmä snaha recenzentov, venovať čo najväčší priestor rozboru Phoenixoveho hereckého výkonu či analýze postavy Arthura Flecka a jeho motiváciám. Film bol takisto vyzdvihovaný za svoju vizuálnu stránku, hudbu a najmä invenciu v porovnaní s konvenčnejšími komiksovými snímkami. James Berardinelli napríklad tvrdí, že celý úspech filmu závisí na „nekompromisnom“ výkone Joaquina Phoenixa a pripodobuje jeho fyzickú transformáciu ku Christianovi Baleovi z filmu *Mechanik* (*The Machinist*, Brad Anderson, 2004), kde herec taktiež výrazne kvôli roli schudol. Recenzia takisto naráža na Phoenixov prístup k postave a používanie psychologického herectva (tzv. metódy) po „vzore Heatha Ledgera“. ²⁴⁶ Server *Indiewire* hovorí o Phoenixovom výkone ako o „hypnotickom“ a „nenapodobiteľnom“ ale nie úplne originálnom. Naráža sa najmä na fakt, že si charakter Arthura Flecka veľa požičiava z jeho predchádzajúcich postáv, recenzia označuje postavu ako kombináciu Freddieho Quella (*Majster*) a Theodora Twomblyho (*Ona*).²⁴⁷ Na fyzickú premenu a radikálnu stratu váhy upozorňuje aj recenzia z *Variety*.²⁴⁸ Celkovo sa kladné recenzie venujú viacerým opakujúcim sa aspektom. Medzi ne napríklad patria logické porovnávanie Phoenixa

²⁴⁴ In: *metacritic.com* [online]. [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z:

<https://www.metacritic.com/movie/joker>

²⁴⁵ MURRAY, Tom. Joaquin Phoenix walked out of an interview after a critic asked him whether 'Joker' would inspire mass shooters. In: *insider.com* [online]. 24. 9. 2019 [cit. 26. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.insider.com/joker-joaquin-phoenix-walked-out-of-interview-2019-9>

²⁴⁶ BERARDINELLI, James. Joker. In: *reelviews.com* [online]. 2. 10. 2019 [cit. 26. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.reelviews.net/reelviews/joker>

²⁴⁷ EHRLICH, David. 'Joker' Review: For Better or Worse, Superhero Movies Will Never Be the Same. In: *indiewire.com* [online]. 31. 8. 2019 [cit. 27. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.indiewire.com/2019/08/joker-review-joaquin-phoenix-1202170236/>

²⁴⁸ GLEIBERMAN, Owen. Film Review: 'Joker'. In: *variety.com* [online]. 31. 8. 2019 [cit. 27. 3. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2019/film/reviews/joker-review-joaquin-phoenix-todd-phillips-1203317033/>

s jeho predchodcom Heathom Ledgerom (ostatných predstaviteľov Jokera recenzie iba sporadicky vymenúvajú). Často sa Joker prirovnáva aj k podobným postavám z Phoenixovej kariéry, predovšetkým však k Freddiemu Quellovi či Joeovi z filmu *Nikdy si tu nebol*. V súvislosti s herectvom sa často skloňovali postupy tzv. metódy a orientácia na výrazné fyzický prejav a opätovnú zmenu vzhľadu, ktorá je pre jeho posledné stvárnené postavy už samozrejmosťou. O Oscarovom potenciáli role však nehovorila žiadna zmienená recenzia, a to aj napriek tomu, že Phoenix priebežne za rolu pozbieral všetky významné filmové ocenenia. Nebývalý dopad tohto filmu alebo konkrétne postavy Arthura Flecka okrem recenzií, cien a článkov dokladá aj nepreberné množstvo rozličného fanúšikovského obsahu v podobe esejí, video esejí a analýz o tomto filme a postave, ktoré pristupujú k filmu z odlišných hľadísk – psychológie charakteru²⁴⁹, komparáciám medzi predstaviteľmi Jokera, fanúšikovské interpretácie a teórie filmu²⁵⁰, eseje zaoberajúce sa politickou interpretáciou filmu či videoesej vysvetľujúca, prečo niektorí kritici film hodnotili negatívne.²⁵¹ Takéto rozbery potom siahajú aj mimo obor filmových štúdií od odborných psychologických a psychiatrických štúdií napr. psychiatrická evaluácia a lekársky rozbor Phoenixovho patologického smiechu v štúdiu s názvom „Pathological laughing and psychotic disorder: the medical evaluation of the Joker“ v Belgickom neurologickom periodiku *Acta Neurologica Belgica*.²⁵² až po rozbor Arthurovho tanca v štúdiu „The Pathology of Joker’s Dance: The Origins of Arthur Fleck’s Body Aesthetics in Todd Phillips’s 2019 Joker Film“²⁵³ z periodika o tanečnej vede *Dance Chronicle*.

McDonald pracuje pri rozlišovaní hviezdneho statusu na základe jeho „prestíže“ a „ekonomickej hodnoty“ s konceptom Pierra Bordieaua o *poli kultúrnej produkcie* (field of cultural production). Filmoví herci sú v takýchto poliach

²⁴⁹ LATEMENDI, Drea. The Psychology of the Joker from Joker (2019). In: *fandom.com* [online]. 11. 10. 2019 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.fandom.com/articles/psychology-joker-2019-joaquin-phoenix>

²⁵⁰ Film Theory: Joker Ending Explained (ft. Pitch Meeting). In: *YouTube* [online]. 4. 10. 2019 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OLjiz3QOGMs>

²⁵¹ Why Do Critics Hate Joker? | Video Essay. In: *YouTube* [online]. 4. 11. 2019 [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-fN3c66t74>

²⁵² DEMAS, Alexis, TILLOT, David. *Pathological laughing and psychotic disorder: the medical evaluation of the Joker*. *Acta Neurologica Belgica*. roč. 120. č. 6. s. 1379–1382.

²⁵³ JÜRGENS, Anna–Sophie. *The Pathology of Joker’s Dance: The Origins of Arthur Fleck’s Body Aesthetics in Todd Phillips’s 2019 Joker Film*. *Dance Chronicle*. Roč. 43. č. 3. s. 331–337.

rozlišovaní podľa toho, akým spôsobom zbierajú a reprezentujú ekonomický a symbolický kapitál. Na základe týchto dvoch kritérií McDonald rozlišuje medzi spomínanými *áčkovými* hviezdami, ktorých status je definovaný komerčným úspechom filmov – tržbami. V ich opozícii potom stoja tzv. *prestížne* hviezdy bohaté na symbolický kapitál (uznanie v podobe ohlasov a filmových cien), no filmy, v ktorých takáto hviezda účinkuje zase nedosahujú veľkých ekonomických úspechov.²⁵⁴

Filmom *Joker* by sa Phoenixov hviezdny obraz dal priradiť ku obom takýmto charakteristikám, keďže rola známeho komiksového zloducha mu priniesla obrovské množstvo symbolického kapitálu, no film zároveň dosiahol obrovské komerčné úspechy v kinách a pri rozpočte len 55 miliónov dolárov dosiahol na domácom trhu tržby 335,451,311\$ čo predstavovalo 31,2% z celkových tržieb a vo svete potom utržil ďalších 738,800,000.²⁵⁵ Dohromady tak prekročil miliardovú hranicu, čo sa za posledných dvadsaťpäť rokov podarilo len necelých päťdesiatke filmov. Historicky sa ale takýto trend zopakoval už pri predchádzajúcej verzii tejto slávnej postavy, kedy bol v roku 2009 posmrtno ocenený herec Heath Ledger za svoje stvárnenie Jokera vo filme *Temný rytier* (*The Dark Knight*, Christopher Nolan, 2008), ktorý rovnako presiahol miliardové tržby. Pri tomto filme sa jedná aj o akési dovŕšenie typu Phoenixových postáv a samotnej prezentácie herca a jeho hviezdneho brandu. Skôr ako nówum pôsobí stvárnenie Arhura Flecka ako spojenie a vyvrcholenie jeho predchádzajúcich „temných“ a komplexných mužských charakterov, stojacich na okraji spoločnosti. Takúto skutočnosť môže dokladať aj napríklad fanúšikovské video z *YouTube* s názvom *Joaquin Phoenix Is The Joker in Real Life*, ktoré je poskladané z veľkého množstva zostrihov z filmov, rozhovorov a hercových verejných vystúpení dokladajúce pritom jeho nepredvídateľné a chaotické správanie.²⁵⁶

Do tohto ambivalentného obrazu po vzore svojich charakterov čiastočne spadá aj hercova mimo filmová reprezentácia seba samého. Na jednej strane stojí jeho hviezdna osobnosť, ktorá vyjadruje svoj anti-postoj k médiám

²⁵⁴ MCDONALD. pozn. 14 s. 216–222.

²⁵⁵ In: *boxofficemojo.com* [online]. [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.boxofficemojo.com/title/tt7286456/news/?ref=bo_tt_tab#tabs

²⁵⁶ Joaquin Phoenix Is The Joker in Real Life. In: *YouTube* [online]. 15. 4. 2020 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XaaTB6vr4DA>

a hollywoodskemu stardomu kontroverznými gestami a vystúpeniami. Na strane druhej je potom jeho aktivizmus v oblasti boja za práva zvierat, vegánstvo a aktivizmus na poli environmentálnych tém, čo môže vzbudzovať istú dávku nepredvídateľnosti u fanúšikov, režisérov, novinárov či iných ľudí, ktorí jeho reprezentáciu. Na túto nepredvídateľnosť a neistotu, čo možno od neho očakávať reagoval aj Jimmy Fallon, keď sa herec objavil v rámci už spomenutého propagačného turné filmu. Na jeho adresu povedal, že miluje sledovať jeho rozhovory „pretože nevie čo je skutočné a čo nie.“²⁵⁷ Podobne sa vyjadril aj samotný režisér filmu Todd Phillips: „To, čo sa mi páčilo na Joaquinovi, je jeho nepredvídateľnosť, ktorá je typická aj pre charakter Arthura.“²⁵⁸

²⁵⁷ Joaquin Phoenix Doesn't Like Jimmy Fallon. In: *YouTube* [online]. 23. 10. 2019 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lxjPsa344AY>

²⁵⁸ LINHARDT, James. Todd Phillip's Risky Vision. In: *feature.variety.com* [online]. [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://feature.variety.com/joker/todd-phillips-risky-vision?fbclid=IwAR005vhjA2BUKE0uK81qnBTMv90LjCVprOgrD8F4yU1d383UFm2GeGQDx1g>

Záver

Joaquin Phoenix v súčasnosti patrí medzi najdiskutovanejších a najoceňovanejších hercov poslednej dekády. Rovnako často najmä v súvislosti s poslednou dekadou jeho kariéry býva označovaný ako za jedného z najlepších hercov svojej generácie. Hlavným cieľom tejto práce bola analýza a postihnutie vývoja a konštrukcie hviezdneho obrazu herca Joaquina Phoenixa od počiatkov jeho kariéry v druhej polovici 80. rokov 20. storočia až po súčasný obraz herca v nadväznosti na jeho posledný film. Hlavný metodologický prístup vychádzal z kombinácie dvoch rôznych prístupov k predmetu star studies. Prvým bol metodologický prístup Richarda Dyera z knihy *Stars*, ktorý chápe hviezdny obraz ako štruktúrovanú polysémiu, vďaka ktorej sa analýza neobmedzovala iba na filmy, ale na všetky formy dostupných textov a zahrňovala všemožný dostupný textuálny a mediálny obsah. Od textuálneho prístupu štruktúrovanej polysémie bol odlišný metodologický prístup Paula McDonalda z publikácie *Hollywood Stardom*, ktorý zohľadňuje niektoré ekonomicko–makretingové a kultúrne atribúty slúžiace k vytváraniu tzv. star brandu. Hviezdny obraz hercov teda vnímal ako symbolicko – komerčnú entitu, s ktorou sa dá na poli kinematografie pomocou utvárania hviezdneho brandu veľmi efektívne „obchodovať“.

Po metodologickej časti tvorili druhú časť práce jednotlivé prípadové štúdie mapujúce chronologicky vývoj a prípadnú premenu Phoenixovho hviezdneho obrazu a kariéry. Viac ako tri skúmané dekády hercovej kariéry sa nesú často v protichodných tendenciách utvárania hviezdneho obrazu. Po turbulentnom kontroverznom detstve začínal Phoenix ako detský herec po boku svojho staršieho brata Rivera Phoenixa. Z rodinného „klanu“ niekoľkých súrodencov sa však podarilo úspešne etablovať iba dvojici bratov. Ako detský herec v druhej polovici 80. a začiatkom 90. rokov sa Phoenixovi nepodarilo dosiahnuť výraznejšieho úspechu. Počas tohto obdobia sa obvykle objavoval ako epizódna či vedľajšia postava v pomerne neúspešných televíznych seriáloch, prípadne iba v pilotných dieloch seriálov, ktoré napokon nikdy neboli zrealizované. Ku koncu 80. rokov prišli prvé celovečerné filmy ako *Rusi* či *Vesmírny tábor*. Hoci tieto filmy nezaznamenali výrazný kritický či komerčný úspech, prvé recenzie už zaznamenali

Phoenixov herecký talent. Stále sa však jednalo skôr o výraznú komparáciu alebo referovanie k Joaquinovi (vtedy pod menom Leaf) ako k mladšiemu bratovi hviezdneho Rivera Phoenixa. Výraznejší zlom v tomto období jeho kariéry detského herca prišiel až koncom osemdesiatych rokov s komerčným a pomerne dobrým kritickým úspechom filmu *Rodičovstvo*. Po úspechu tohto filmu však Phoenix na niekoľko rokov prerušil kariéru (za čo mohli pravdepodobne viaceré problematické faktory). Už vo svojich hereckých začiatkoch stvárňoval väčšinou postavy kladných outsiderov, podivných či nadpriemerne bystrých detí. Fakt, že sa Phoenix nikdy nestal veľkou detskou hviezdou, mu možno ulahčil návrat k hereckej profesii v polovici 90. rokov pod svojím rodným menom Joaquin, čo mohlo naznačovať aj pomyselnú čiaru za nevalnou kariérou detského herca. V druhej dekáde už dochádza k naznačeniu pomerne ustáleného typu postáv, ktoré Phoenix počas svojej kariéry bude stvárňovať pomerne často, a to naprieč rôznymi žánrami. Ide zväčša o postavy ambivalentých, temných a často veľmi komplikovaných pokrivených mužských charakterov. Za prvý veľký prelom v kariére a potvrdenie tohto typu možno považovať až postavu Commodusa vo filme *Gladiátor*. Hoci za historický veľkofilm a postavu Commodusa nomináciu na výhru nepremenil, jeho výkon vo filme strhol na seba veľkú pozornosť v očiach kritiky aj fanúšikov.

Phoenix sa počas tohto obdobia medzi rokmi 2000 – 2010 pokúsil aj o tzv. rozšírenia svojho brandu na poli nových a nezastúpených žánrov (animovaný film) a postáv (kladná, hrdinská postava hasiča) či na poli propagovania aktivizmu v boji za práva zvierat a účinkovaní v reklamných kampaniach a dokumentoch. Táto tématika sa preniesla aj do sféry produkcie, kedy herec vystupoval ako výkonný producent vo viacerých dokumentárnych filmoch zameraných na takúto tématiku. S narastajúcim vplyvom herca je toto rozšírenie spojené silnejšie najmä s poslednou dekádom a neskôr najmä s filmom *Joker*. O niečo menší úspech je potom spojený s prvou veľkou hlavnou úlohou a filmom *Walk the Line*, film síce znamenal prvú nomináciu za hlavnú rolu, no veľký kritický ohlas a pozornosť i prevažná väčšina propagácie bola venovaná skôr herečke Reese Witherspoon a Phoenix tak zostal stále relatívne nepovšimnutý. Svoju antihviezdnosť a pojstoj voči „kultu“ celebrit potom završil koncom dekády s rozruchom spojeným okolo mockumentu *I'm Still here*, kedy Phoenix oznámil koniec kariéry. Mediálna reprezentácia herca zhodná

s reprezentáciou v dokumente strhla na seba vlnu pozornosti na Phoenixov (ne)herecký výkon, kedy bolo problematické rozlíšiť či sa jedná o hru alebo skutočnosť. Najúspešnejšiu a najaktuálnejšiu dekádu svojej hereckej kariéry Phoenix započal hneď ďalšou nomináciou na Cenu Akadémie za svoj herecký výkon vo filme *Majster*. Postava Freddieho Quella zapadala do dominantného typu väčšiny Phoenixových bývalých postáv. Aj do tejto dekády sa kontinuálne presúvajú a pokračujú atribúty hercovho hviezdneho obrazu. Opakovane spolupracuje s rovnakými režisérskymi menami. Pretrvávajú aj antipatie k médiám, postoj k Hollywoodu a aktivizmus sa ešte viac vyhraňuje, čo Phoenixovi dodalo vizáž ešte väčšieho outsidera a status „antihviezdy“. Rovnako sa herec až do posledného filmu vyhýbal komerčným titulom, hoci v jeho kariére sa miestami objavujú komerčne úspešné a mainstreamové filmy ako *Gladiátor* či *Znamená*, Phoenix si obvykle volil cestu mimo hlavný prúd.

Najradikálnejší obrat v hercovej doterajšej kariére je spojený s posledným filmom *Joker*. Phoenix sa týmto filmom zaradil na pomyselnú hranicu dvoch McDonaldových kategórií, a to medzi status tzv. *áčkovej* (obrovský komerčný úspech filmu) a *prestížnej* (v súvislosti s veľkým množstvom nominácií a výhier) hviezdy. Cenami ovenčený výkon a obrovská mediálna pozornosť venovaná filmu (veľká fanušíkovská základňa, známa a bohatá história postavy či škandály spojené s násilím vo filme a pod.) dovedla „Phoenixovský typ“ postáv a hercovu kariéru k pomyselnému vrcholu. Napriek takejto ambivalencii, nestálosti a nepredvídateľnosti hviezdneho obrazu sa jedná o jeden z najpevnejšie utvorených a ucelených príkladov hviezdneho brandu súčasného Hollywoodu, ktorý bol už od počiatkov Phoenixovej kariéry dôkladne a kontinuálne budovaný. Vyznačoval sa stále rovnakými znakmi, ktoré mali paradoxne práve takejto „stálosti“ zabrániť. Phoenix sa stal známym vďaka pomerne dobre rozpoznateľnému a zvládnutému typu postavy, ktorú stvárňoval naprieč rôznymi žánrami a ktoré z časti odpovedajú aj hercovej mimo filmovej, súkromnej reprezentácii. Tento typ postáv bol budovaný od začiatku hercovej kariéry a výraznou premenou prešiel až v poslednej dekáde, v ktorej sa stvárnenie týchto postáv vyznačovalo výrazným fyzickým herectvom a premenou vzhľadu. Tým pádom v tejto dekáde dochádzalo v rovine herectva k oscilácii medzi *zosobňovaním* a *stelesňovaním* pravdepodobne najčastejšie. Veľmi

dôležitou súčasťou a podporovateľom jeho hviezdneho obrazu sa stala aj mimo filmová reprezentácia do istej miery zhodná (ak nie často kontroveznejšia) s jeho charaktermi. Herec si starostlivo chráni súkromie a jeho osobnosť tak kvôli nedostatku alebo nejasnosti informácií pôsobí tajomne, no na druhej strane sa stáva terčom príležitostného škandálu, kedy ostro upozorňuje na aktuálne spoločenské témy, kritizuje samotný Hollywood, či svojskými skromne zastúpenými mediálnymi výstupmi dáva najavo svoj vzťah k médiám. Zmesica faktorov potom zabezpečila budovanie zdanlivo (ne)predvídateľného a (ne)stabilného brandu od takmer úplných počiatkov kariéry. Určite bude zaujímavé sledovať, akým smerom sa bude jeho hviezdny obraz vyvíjať alebo skôr ku ktorej z tendencií bude mať v nasledujúcom období bližšie. Je však veľmi pravdepodobné, že Phoenixov hviezdny obraz ostane oscilovať medzi niekoľkými možnými a navzájom protichodnými tendenciami ako tomu bolo doteraz. Hercove oznámené projekty na ďalšie obdobie tiež naznačujú kontinuitu v opakovanej spolupráci s niekoľkými režisérmi, návrat k historickému veľkofilmu a nevyľučuje sa ani možnosť, že sa Phoenix objaví v pokračovaní filmov o *Jokerovi*, ktorými by sa jeho hviezdny obraz pravdepodobne viac naklonil k statusu značne odlišnej a svojskej *áčkovej* hviezdy.

Zoznam Prameňov

1. Filmografia Joaquina Phoenixa

1. *8 MM* [8 MM] [film]. Réžia Joel SCHUMACHER. USA, Nemecko, 1999.
2. *ABC Afterschool Specials: Backwards: The Riddle of Dyslexia* [televízny seriál]. Tvorca Guy FRAUMENI. USA: ABC, 1972 –1997.
3. *Alfred Hitchcock uvádza* [Alfred Hitchcock Presents] [televízny seriál]. Tvorcovia Christopher CROWE, Jon SLAN. USA: NBC, 1985 –1986.
4. *Back Beyond* [film]. Réžia Paul THOMAS ANDERSON. USA, 2013.
5. *Bratia Sistersovci* [The Sisters Brothers] [film]. Réžia Jacques AUDIARD. Francúzsko, Španielsko, Rumunsko, Belgicko, USA, 2018.
6. *Ešte sa môžeš vrátiť* [U Turn] [film]. Réžia Oliver STONE. USA, Francúzsko, 1997.
7. *Gladiátor* [Gladiator] [film]. Réžia Ridley SCOTT. USA, Veľká Británia, 2000.
8. *Guardians of Life* [krátkometrážny film]. Réžia Shaun MONSON. USA, 2020.
9. *Hotel Rwanda* [Hotel Rwanda] [film]. Réžia Terry GEORGE. Veľká Británia, USA, Taliansko, Juhoafrická republika, 2004.
10. *I'm Still Here* [I'm Still Here] [film]. Réžia Casey AFFLECK. USA, 2010.
11. *Iracionálny muž* [Irrational Man] [film]. Réžia Woody ALLEN. USA, 2015.
12. *Joker* [Joker] [film]. Réžia Todd PHILIPS. USA, 2019.
13. *Kids Don't Tell* [Televízny film]. Réžia Sam O'STEEN. USA: CBS, 1985.
14. *Lou* [film]. Réžia Clara BALZARY. USA, 2018.
15. *Majster* [The Master] [film]. Réžia Paul THOMAS ANDERSON. USA, 2012.
16. *Mária Magdaléna* [Mary Magdalene] [film]. Réžia Garth DAVIS. Veľká Británia, USA, Austrália, 2018.
17. *Medvedí Bratia* [Brother Bear] [film]. Réžia Robert WALKER, Aaron BLAISE. USA, 2003.
18. *Milenci* [Two Lovers] [film]. Réžia James GRAY. USA, 2008.
19. *Morningstar/Eveningstar* [televízny seriál]. Tvorca Earl HAMMER JR. USA: CBS. 1986 –1986.

20. *Mr. Smith* [televízny seriál]. Tvorcovia Stan DANIELS, David LLOYD. USA: NBC, 1983 –1983.
21. *Neboj, ďaleko neutečie* [Don't Worry, He Won't Get Far on Foot] [film]. Réžia Gus VAN SANT. USA, 2018.
22. *Niet úniku* [Clay Pigeons] [film]. Réžia David DOBKIN. Nemecko, USA, 1998.
23. *Nikdy si tu nebol* [You Were Never Really Here] [film]. Réžia Lynne RAMSAY. Veľká Británia, Francúzsko, USA, 2017.
24. *Noc patrí nám* [We Own the Night] [film]. Réžia James GRAY. USA, 2007
25. *Ona* [Her] [film]. Réžia Spike JONZE. USA, 2013.
26. *Osada* [The Village] [film]. Réžia M. NIGHT SHYAMALAN. USA, 2004.
27. *Poldové z Hill Street* [Hill Street Blues] [televízny seriál]. Tvorcovia Steven BOCHO, Michael KOZOLL. USA: NBC, 1981 –1987.
28. *Poprava* [Return to Paradise] [film]. Réžia Joseph RUBEN. USA, 1998.
29. *Posádka 49* [Ladder 49] [film]. Réžia Jay RUSSELL. USA, 2004.
30. *Quills – Perom markíza de Sade* [Quills] [film]. Réžia Philip KAUFMAN. USA, Nemecko, Veľká Británia, 2000.
31. *Rande* [Inventing the Abbotts] [film]. Réžia Pat O'CONNOR. USA, 1997.
32. *Reservation Road* [Reservation Road] [film]. Réžia Terry GEORGE. USA, 2007.
33. *Rodičovstvo* [Parenthood] [film]. Réžia Ron HOWARD. USA, 1989.
34. *Rusi* [Russkies] [film]. Réžia Rick ROSENTHAL. USA, 1987.
35. *Sedem neviest pre sedem bratov* [Seven Brides for Seven Brothers] [televízny seriál]. Tvorcovia John PATTERSON, Vincent MCEVEETY. USA: CBS, 1982 –1983.
36. *Six Pack* [film]. Réžia Rod AMATEAU. USA, 1983.
37. *Skrytá vada* [Inherent Vice] [film]. Réžia Paul THOMAS ANDERSON. USA, 2014.
38. *Still the Beaver* [televízny seriál]. Tvorca Brian LEVANT. USA: CBS, 1983 – 1989.
39. *Superboy* [televízny seriál]. Tvorcovia Joe SHUSTER, Jerry SIEGEL. USA: CBS, 1988 –1992.

40. *Tajný svedok* [Secret Witness] [televízny film]. Réžia Eric LANEUVILLE. USA: CBS, 1988.
41. *Temné zákutia* [Temné zákutia] [film]. Réžia James GRAY. USA, 2000.
42. *The Fall Guy* [televízny seriál]. Tvorca Glen A. LARSON. USA: ABC, 1981 – 1986.
43. *The Immigrant* [The Immigrant] [film]. Réžia James GRAY. USA, 2013.
44. *To je vražda, napísala* [Murder, She Wrote] [televízny seriál]. Tvorcovia Peter S. FISCHER, Richard LEVINSON, William LINK. USA: CBS, 1984 –1996.
45. *Ukradni, čo môžeš* [Buffalo Soldiers – Army Go Home!] [film]. Réžia Gregor JORDAN. Nemecko, Veľká Británia, 2001.
46. *Vesmírny tábor* [SpaceCamp] [film]. Réžia Harry WINER. USA, 1986.
47. *Walk the Line* [Walk the Line] [film]. Réžia James MANGOLD. USA, Nemecko, 2005.
48. *Walking the Dog* [film]. Réžia Ernest DAY. USA, 1991.
49. *Za všetko môže láska* [It's All About Love] [film]. Réžia Thomas VINTERBERG. Taliansko, Francúzsko, Kanada, Španielsko, USA, Japonsko, Švédsko, Veľká Británia, Dánsko, Nemecko, Holandsko, 2003.
50. *Znamenia* [Signs] [film]. Réžia M. NIGHT SHYAMALAN. USA, 2002.
51. *Zomrieť pre...* [To Die For] [film]. Réžia Gus VAN SANT. Veľká Británia, USA, 1995.
52. *Pozemšťania* [Earthlings] [dokumentárny film]. Réžia Shaun MONSON, Libra MAX. USA, 2005.
53. *Jednota* [Unity] [dokumentárny film]. Réžia Shaun MONSON. USA, 2015.
54. *Nadvláda* [Dominion] [film]. Réžia Chris DELFORCE. Austrália, 2018.
55. *Liberty* [Liberty] [film]. Réžia Shaun MONSON. USA, 2020.

2. Zoznam ďalších citovaných filmov a relácií

1. *96 hodín* (Taken, Pierre Morel, 2008)
2. *Batman a Robin* (Batman & Robin, Joel Schumacher, 1997)
3. *Batman navždy* (Batman Forever, Joel Schumacher, 1995)
4. *Batman vs. Superman: Úsvit spravodlivosti* (Batman v Superman: Dawn of Justice, Zack Snyder, 2016)
5. *Billy Bathgate* (Billy Bathgate, Robert Benton, 1991)
6. *Capote* (Capote, Bennett Miller, 2005)
7. *Červená smršť* (Red Dawn, John Milius, 1984)
8. *Čierna Krv* (There Will Be Blood, Paul T. Anderson, 2007)
9. *Čo žerie Gilberta Grapea* (What's Eating Gilbert Grape, Lasse Hallström, 1993)
10. *Doktor Strange* (Doctor Strange, Scott Derrickson, 2016)
11. *Fargo* (Fargo, Joel Coen, Ethan Coen, 1996)
12. *Gunda* (Viktor Kossakovsky, 2020)
13. *Hriešné noci* (Boogie Nights, Paul T. Anderson, 1997)
14. *Indiana Jones a chrám skazy* (Indiana Jones and the Temple of Doom, Steven Spielberg, 1984)
15. *Jednotka Samovrahov* (Suicide Squad, David Ayer, 2016)
16. *Kult hákového kríža* (American History X, Tony Kaye, 1998)
17. *Lincoln* (Steven Spielberg, 2012)
18. *Mechanik* (The Machinist, Brad Anderson, 2004)
19. *Moje súkromné Idaho* (My Own Private Idaho, Gus Van Sant, 1991)
20. *Nadvláda gangov* (Traffic, Steven Soderbergh, 2000)
21. *Návrat do budúcnosti* (Back to the Future, Robert Zemeckis, 1985)
22. *Nezvaný hosť* (The Ref, Ted Demme, 1994)
23. *Pád rímskej ríše* (The Fall of the Roman Empire, Anthony Mann, 1964)
24. *Pán Prílivu* (The Prince of Tides, Barbara Streisand, 1991)
25. *Pri mne stoj!* (Stand by Me, Rob Reiner, 1986)
26. *Ray* (Ray, Taylor Hackford, 2004)
27. *Sedem* (Seven, David Fincher, 1995)
28. *Skrotená hora* (Brokeback Mountain, Ang Lee, 2005)
29. *Talentovaný pán Ripley* (The Talented Mr. Ripley, Anthony Minghella, 1999)

30. *Temný rytier* (The Dark Knight, Christopher Nolan, 2008)
31. *The Animal People* (Denid Hennelly, Casey Suchan, 2019)
32. *Vôňa ženy* (Scent of a Woman, Martin Brest, 1992)
33. *Vreskot* (Scream, Wes Craven, 1996)
34. *What the Health* (Kip Anderson, Keegan Kuhn, 2017)

3. Iné audiovizuálne pramene

1. Daniel Day –Lewis winning Best Actor for "Lincoln". In: *YouTube* [online]. 5. 3. 2013 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=yKh_XFJ9TWc&t=188s
2. Film Theory: Joker Ending Explained (ft. Pitch Meeting). In: *YouTube* [online]. 4. 10. 2019 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=OLjjz3QOGMs>
3. Gladiator: The Tragedy of Commodus | Video Essay. In: *YouTube* [online]. 14.9.2019 [cit. 21. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=bntuSRLn6PY>
4. Joaquin Phoenix Doesn't Eat Turkey On Thanksgiving – PETA. In: *YouTube* [online]. 25. 11. 2007 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=DTwkQ_-l0Hmo
5. Joaquin Phoenix Is The Joker in Real Life. In: *YouTube* [online]. 15. 4. 2020 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=XaaTB6vr4DA>
6. Joaquin Phoenix Is Trying to Quit Smoking with Hypnosis. In: *YouTube* [online]. 5. 10. 2019 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Sv64r3TdDuc>
7. Joaquin Phoenix on Letterman. In: *YouTube* [online]. 11. 2. 2009 [cit. 13. 2. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=RRb_3hCa72Y
8. Joaquin Phoenix On Meeting Johnny Cash – "Late Night With Conan O'Brien". In: *YouTube* [online]. 17.5.2005 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=KkmzbirjwoI>

9. Joaquin Phoenix on Playing Joker + Exclusive Outtake. In: *YouTube* [online]. 2. 10. 2019 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tZNBBy-BdM2A>
10. Joaquin Phoenix Return visit on David Letterman show (sept 22 – 2010). In: *YouTube* [online]. 22. 10. 2010 [cit. 14. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=97pPMzESi6s>
11. Joaquin Phoenix Wins Best Actor Motion Picture Musical or Comedy – Golden Globes 2006. In: *YouTube* [online]. 9.12.2010 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=NuJJQARa-Ag>
12. JP spacecamp. In: *YouTube* [online]. 30.8.2008 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=sbROMFdOWfk>
13. New Lit Beaver Ep 85, Joaquin/Leaf Phoenix, future Mayfield. In: *YouTube* [online]. 25.4.2020 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=0Y3OxKaK3Tw&list=WL&index=7>
14. Paul Thomas Anderson on The Master (69th Venice International Film Festival). In: *YouTube* [online]. 1. 9. 2012 [cit. 17. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=kr7NnYjWL_g&t=48s
15. Philip Seymour Hoffman Wins Best Actor: 2006 Oscars. In: *YouTube* [online]. 1. 4. 2011 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-VcWRJHBUDM&t=95s>
16. Russell Crowe On Fame: People "Filled In" The Gaps In Information. In: *YouTube* [online]. 17. 4. 2015 [cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hhkSufCGETw>
17. Russell Crowe winning Best Actor. In: *YouTube* [online]. 27.10.2010 [cit. 22. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hwjqlN3jueg&t=108s>
18. The Master | The Sweetness of Freddie. In: *YouTube* [online]. 6. 1. 2017 [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=d3GnzCPIQJ4&t=280s>
19. Why Do Critics Hate Joker? | Video Essay. In: *YouTube* [online]. 4. 11. 2019 [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=-fN3c66t74>

20. Joaquin Phoenix Doesn't Like Jimmy Fallon. In: *YouTube* [online]. 23. 10. 2019 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=lxjPsa344AY>

4. Ďalšie pramene

1. ALLEN, Nick. Mary Magdalene. In: *rogerebert.com* [online]. 12. 4. 2019 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/mary-magdalene-2019>
2. BALFOUR, Brad. James Mangold a Director Walks the Fine Line Towards the Oscars. In: *popentertainment.com* [online]. 27.10.2005 [cit. 23. 1. 2021]. Dostupné z: <http://www.popentertainment.com/mangold.htm>
3. BAUM, Gary. How Joaquin Phoenix Vegan-ized Awards Season Behind the Scenes. In: *hollywoodreporter.com* [online]. 2. 4. 2020 [cit. 10. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/news/how-joaquin-phoenix-vegan-ized-awards-season-1275760>
4. BEAN, Travis. Box Office: Why \$1 Billion Doesn't Make 'Joker' Joaquin Phoenix's Biggest Film. In: *forbes.com* [online]. 6. 1. 2020 [cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/travisbean/2020/01/06/box-office-why-1-billion-doesnt-make-joker-joaquin-phoenixs-biggest-film/?sh=38898d7e4e0d>
5. BENSON, Sheila. Ahhhh! The Joys of Parenthood. In: *latimes.com* [online]. 2.8. 1989 [cit. 13. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1989-08-02-ca-483-story.html>
6. BERARDINELLI, James. Gladiator. In: *reelviews* [online]. [cit. 18. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.reelviews.net/reelviews/gladiator>
7. BERARDINELLI, James. Joker. In: *reelviews.com* [online]. 2. 10. 2019 [cit. 26. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.reelviews.net/reelviews/joker>
8. BERARDINELLI, James. *Walk the Line*. In: *reelviews.net* [online]. [cit. 26. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.reelviews.net/reelviews/walk-the-line>
9. BRADSHAW, Peter. Walk the Line. In: *theguardian.com* [online]. 3. 2. 2006 [cit. 28. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/culture/2006/feb/03/2>

10. BREZNICAN, Anthony. Joaquin Phoenix calls Oscar season "total, utter bulls –t". In: *ew.com* [online]. 18. 10. 2012 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://ew.com/article/2012/10/18/joaquin-phoenix-oscar-season-total-utter-bullshit/>
11. BROOKS, Xan. Joaquin Phoenix set to star in Paul Thomas Anderson's *Inherent Vice*. In: *theguardian.com* [online]. 25. 1. 2013 [cit. 14. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2013/jan/25/joaquin-phoenix-paul-thomas-anderson>
12. BROOKS, Xan. *The Master* – review. In: *theguardian.com* [online]. 1. 9. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2012/sep/01/the-master-review>
13. EBERT, Roger. *Clay Pigeons*. In: *rogerebert.com* [online]. 25.9.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z <https://www.rogerebert.com/reviews/clay-pigeons-1998>
14. EBERT, Roger. *Gladiator*. In: *rogerebert.com* [online]. 5.5.2000 [cit. 20. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/gladiator-2000>
15. EBERT, Roger. *Return to Paradise*. In: *rogerebert.com* [online]. 14.8.1998 [cit. 13. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/return-to-paradise-1998>
16. EBERT, Roger. *Russkies*. In: *rogerebert.com* [online]. 6.11. 1987 [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/russkies-1987>
17. EBERT, Roger. *Spacecamp*. In: *rogerebert.com* [online]. 6.6.1986 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/spacecamp-1986>
18. EBERT, Roger. *The Man in Black is Back*. In: *rogerebert.com* [online]. 17.11.2005 [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.rogerebert.com/reviews/walk-the-line-2005>
19. EHRLICH, David. 'Joker' Review: For Better or Worse, Superhero Movies Will Never Be the Same. In: *indiewire.com* [online]. 31. 8. 2019 [cit. 27. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.indiewire.com/2019/08/joker-review-joaquin-phoenix-1202170236/>
20. ELLIS E, Brat. *The Weird Brilliance of Joaquin Phoenix*. In: *nytimes.com* [online]. 6.9.2017 [cit. 8. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/09/06/t-magazine/joaquin-phoenix.html>

21. Emperor Interruptus. In: *oocities.org* [online]. 19. 5. 2000 [cit. 16. 1. 2021].
Dostupné z: <https://www.oocities.org/hollywood/theater/9413/articleIF00.html>
22. FAIRFAX, Daniel. A Zoomorphic Performance: Joaquin Phoenix in P.T. Anderson's The Master. In: *sensesofcinema.com* [online]. [cit. 20. 3. 2021].
Dostupné z: <https://www.sensesofcinema.com/2015/feature-articles/a-zoomorphic-performance-joaquin-phoenix-in-pt-andersons-the-master/>
23. FRANCO, Lisa. Wendy Williams apologizes for Joaquin Phoenix 'cleft lip' comments. In: *edition.cnn.com* [online]. 16.1.2020 [cit. 22. 1. 2021]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2020/01/16/entertainment/wendy-williams-joaquin-phoenix-cleft-lip/index.html>
24. GLEIBERMAN, Owen. Film Review: 'Joker'. In: *variety.com* [online]. 31. 8. 2019 [cit. 27. 3. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2019/film/reviews/joker-review-joaquin-phoenix-todd-phillips-1203317033/>
25. HARVEY, Dennis. Clay Pigeons. In: *variety.com* [online]. 16.9.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/1998/film/reviews/clay-pigeons-1200455169/>
26. HO, Sally. Joaquin Phoenix and Rooney Mara to Produce Film on Animal Ag and Zoonotic Pandemics. In: *greenqueen.com* [online]. 10. 8. 2020 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.greenqueen.com.hk/joaquin-phoenix-rooney-mara-produce-film-on-animal-agriculture-zoonotic-diseases/>
27. HOOD, Cooper. Joaquin Phoenix Officially Cast as The Joker In New Origin Movie. In: *screenrant.com* [online]. 10. 7. 2018 [cit. 21. 3. 2021]. Dostupné z: <https://screenrant.com/joker-origin-movie-joaquin-phoenix-starring-dc/>
https://nbc.fandom.com/wiki/Anything_For_Love
28. HUNT, Stacey. 'To Die For' at 25: An Oral History of the Risky Indie -Meets - Studio Triumph. In: *indiewire.com* [online]. 16.7.2020 [cit. 10. 1. 2021].
Dostupné z: <https://www.indiewire.com/2020/07/to-die-for-oral-history-1234572460/>
29. CHILD, Ben. Joaquin Phoenix: 'I don't want this Oscars carrot'. In: *theguardian.com* [online]. 19. 10. 2012 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z:

- <https://www.theguardian.com/film/2012/oct/19/joaquin-phoenix-oscars-carrot>
30. CHILD, Ben. Two-time Oscar nominee Joaquin Phoenix quits acting. In: *theguardian* [online]. 29.10.2008 [cit. 6. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2008/oct/29/joaquin-phoenix-quits-acting>
31. In: *looktothestars.org* [online]. [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.looktothestars.org/celebrity/joaquin-phoenix>
32. In: *metacritic.com* [online]. [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.metacritic.com/movie/parenthood>
33. In: *metacritic.com* [online]. [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.metacritic.com/movie/joker>
34. In: *nbc.fandom* [online]. [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: https://nbc.fandom.com/wiki/Anything_For_Love
35. In: *rottentomatoes.com* [online]. [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.rottentomatoes.com/m/joker_2019
36. In: *wikivisually* [online]. [cit. 8. 12. 2020]. Dostupné z: [https://wikivisually.com/wiki/Seven_Brides_for_Seven_Brothers_\(TV_series\)](https://wikivisually.com/wiki/Seven_Brides_for_Seven_Brothers_(TV_series))
37. JACKSON, Matthew. Joaquin Phoenix Breaks Silence on His Joker Casting, Explains, Why He Wanted to Take The Role. In: *syfy.com* [online]. 17. 1. 2020 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.syfy.com/syfywire/joaquin-phoenix-breaks-silence-on-his-joker-casting-explains-why-he-wanted-to-take-the-role>
38. Joaquin Phoenix Brings Anti-Wool Message to Columbus. In: *peta.org* [online]. [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.peta.org/features/joaquin-phoenix-is-beautifully-suited/>
39. KENNEDY, Colin. Walk the Line Review. In: *empireonline.com* [online]. 27. 1. 2006 [cit. 28. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.empireonline.com/movies/reviews/walk-line-review/>
40. Kind and Committed: Joaquin Phoenix Is PETA's Person of the Year. In: *peta.org* [online]. [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.peta.org/features/joaquin-phoenix-petas-2019-person-of-the-year/>

41. KIRKPATRICK, Emily. Hostages Set Free After the Ukrainian President Endorsed a Joaquin Phoenix Film. In: *vanityfair.com* [online]. 22. 7. 2020 [cit. 5. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/style/2020/07/joaquin-phoenix-earthlings-ukraine-hostage-situation-volodymyr-zelensky>
42. LASALLE, Mick. `Gladiator' Triumphant / Crowe in command in gritty update of the Roman epic. In: *sfgate.com* [online]. 5.5.2000 [cit. 19. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.sfgate.com/movies/article/Gladiator-Triumphant-Crowe-in-command-in-2761294.php>
43. LASALLE, Mick. Average Joes put to the test. In: *sfgate.com* [online]. 1. 10. 2004 [cit. 29. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.sfgate.com/movies/article/Average-Joes-put-to-the-test-2720914.php>
44. LATEMENDI, Drea. The Psychology of the Joker from Joker (2019). In: *fandom.com* [online]. 11. 10. 2019 [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.fandom.com/articles/psychology-joker-2019-joaquin-phoenix>
45. LIBBEY, Dirk. Joaquin Phoenix Explains Turning Down Doctor Strange. In: *cinemablend.com* [online]. 8. 3. 2018 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.cinemablend.com/news/2384302/joaquin-phoenix-explains-turning-down-doctor-strange>
46. LIM, Denis. A Star Swerves a Bit; He's Fine With That. In: *nytimes.com* [online]. 4. 9. 2012 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2012/09/05/movies/joaquin-phoenix-bounces-back-in-the-master.html>
47. LODGE, Guy. Is Joaquin Phoenix set to be the greatest actor of his generation? In: *theguardian.com* [online]. 18.7.2018 [cit. 8. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/film/2018/jul/11/joaquin-phoenix-best-roles-film>
48. MCCARTHY, Todd. Gladiator. In: *variety.com* [online]. 24.4.2000 [cit. 20. 1. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2000/film/reviews/gladiator-3-1200461595/>
49. MCCARTHY, Todd. Spike Jonze's drama, starring Joaquin Phoenix and Scarlett Johansson, ponders the nature of love in the encroaching virtual world.

- In: *hollywoodreporter.com* [online]. 10. 12. 2013 [cit. 18. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.hollywoodreporter.com/review/her-film-review-648073>
50. MCCLAIN, Stephanie. Joaquin Phoenix and Rooney Mara to Produce Docu on Factory Farming . In: *TheBeet* [online]. 31. 7. 2020 [cit. 6. 2. 2021]. Dostupné z: <https://thebeet.com/joaquin-phoenix-and-rooney-mara-to-produce-documentary-on-factory-farming/>
51. MCGURK. Stuart. How Joaquin Phoenix became cinema's great anxiety artist. In: *gq-magazine.co.uk* [online]. 9.4.2020 [cit. 10. 9. 2020]. Dostupné z: <https://www.gq-magazine.co.uk/culture/article/joaquin-phoenix-life-movies>
52. MITCHELL, Elvis. Joaquin Phoenix. In: *interviewmagazine.com* [online]. 10. 10. 2012 [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.interviewmagazine.com/film/joaquin-phoenix#>
53. MORRIS, Wesley. Circus Maximus. In: *sfgate.com* [online]. 5.5.2000 [cit. 19. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.sfgate.com/news/article/Circus-Maximus-3062482.php>
54. MURPHY, Sue. REVIEW – Her, Another Brilliant Performance From Joaquin Phoenix In A Very Modern Film. In: *her.ie* [online]. [cit. 17. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.her.ie/entertainment/review-her-another-brilliant-performance-from-joaquin-phoenix-in-a-very-modern-film-104210>
55. MURRAY, Tom. Joaquin Phoenix walked out of an interview after a critic asked him whether 'Joker' would inspire mass shooters. In: *insider.com* [online]. 24. 9. 2019 [cit. 26. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.insider.com/joker-joaquin-phoenix-walked-out-of-interview-2019-9>
56. O'BRIEN, John. 10 Times Joaquin Phoenix Made A Controversial Tv Appearance. In: *nickiswift.com* [online]. 12.8.2020 [cit. 18. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.nickiswift.com/236036/10-times-joaquin-phoenix-made-a-controversial-tv-appearance/>
57. OLDHAM, Stuart. Joaquin Phoenix Drops Multiple F –Bombs in Golden Globes Speech, Blasts Hollywood Hypocrisy. In: *variety.com* [online]. 5. 1. 2020 [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2020/film/news/joaquin-phoenix-golden-globes-speech-joker-1203456066/>

58. Phoenix Rising. In: *oocities.org* [online]. 25. 5. 2000 [cit. 17. 1. 2021].
Dostupné z: <https://www.oocities.org/hollywood/theater/9413/articleIn2Film00.html>
59. ROEBUCK, Mark. Method Actor Joaquin Phoenix Rumored to Have Developed Sense of Humor in Preparation for Joker Role. In: *thehardtimes.net* [online]. 7. 10. 2019 [cit. 13. 2. 2021]. Dostupné z: <https://thehardtimes.net/harddrive/method-actor-joaquin-phoenix-rumored-to-have-developed-sense-of-humor-in-preparation-for-joker-role/>
60. SARKISIAN, Jacob. Joaquin Phoenix saved a baby calf from a slaughterhouse the day after winning his Oscar. In: *businessinsider.com* [online]. 21. 2. 2020 [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/joaquin-phoenix-saved-baby-calf-slaughterhouse-day-after-winning-oscar-2020-2>
61. SHARF, Zack. Joaquin Phoenix Never Liked Thomas Wayne Being Included in 'Joker' Script. In: *indiewire.com* [online]. 10. 9. 2019 [cit. 22. 3. 2021].
Dostupné z: <https://www.indiewire.com/2019/09/joaquin-phoenix-joker-thomas-wayne-problem-1202172419/>
62. STAROSTINETSKAYA, Anna. Vegan Couple Joaquin Phoenix and Rooney Mara to Produce Film Exposing Link Between Factory Farms and Pandemics. In: *vegnews.com* [online]. 1. 8. 2020 [cit. 6. 2. 2021]. Dostupné z: <https://vegnews.com/2020/8/vegan-couple-joaquin-phoenix-and-rooney-mara-to-produce-film-exposing-link-between-factory-farms-and-pandemics>
63. SZKLARSKI, Cassandra. „Joker“ star Joaquin Phoenix supports vegan campaign during Toronto subway visit. In: *globalnews.ca* [online]. 9. 9. 2019 [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://globalnews.ca/news/5880660/joaquin-phoenix-joker-vegan-toronto-subway/>
64. TAING, Tyler. You Were Never Really Here: Deconstructing a Traditional Masculine Hero. In: *medium.com* [online]. 28. 3. 2020 [cit. 19. 2. 2021].
Dostupné z: <https://medium.com/@tylertaing/you-were-never-really-here-deconstructing-a-traditional-masculine-hero-2e44ef988850>
65. TATARA, Paul. Review: Make-believe mayhem in 'Clay Pigeons'. In: *edition.cnn.com* [online]. 5.10.1998 [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z

- <http://edition.cnn.com/SHOWBIZ/Movies/9810/05/review.clay.pigeons/index.html>
66. TATARA, Paul. Review: 'Return to Paradise' a repeat offender. In: *edition.cnn.com* [online]. 24.8.1998 [cit. 13. 1. 2021]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/SHOWBIZ/Movies/9808/24/review.paradise/index.html>
67. THOMAS, Kevin. Looking at Russkies Without Seeing Red Dawn. In: *latimes.com* [online]. 7.11. 1987 [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1987-11-07-ca-4742-story.html>
68. TRAVERS, Peter. Parenthood. In: *rollingstone.com* [online]. 2.8.1989 [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/movies/movie-reviews/parenthood-99572/>
69. TRAVERS, Peter. The Master. In: *rollingstone.com* [online]. 10. 9. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.rollingstone.com/movies/movie-reviews/the-master-96954/>
70. TURAN, Kenneth. When a Spouse Intrudes : Nicole Kidman Pursues Celebrity, at All Costs, in 'To Die For'. In: *latimes.com* [online]. 27.9.1995 [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1995-09-27-ca-50416-story.html>
71. Vegan Joaquin Phoenix Refuses to Wear Wool. In: *hollywood.com* [online]. 2. 5. 2017 [cit. 7. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.hollywood.com/general/joaquin-phoenix-refuses-to-wear-wool-60686803/>
72. VENTRE, Michael. Joaquin Phoenix in 'The Master'. In: *variety.com* [online]. 1. 12. 2012 [cit. 16. 3. 2021]. Dostupné z: <https://variety.com/2012/film/news/joaquin-phoenix-in-the-master-1118062642/>
73. What's the Buzz? In: *oprah.com* [online]. 10.10. 2005 [cit. 27. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.oprah.com/oprahshow/whats-the-buzz/all>
74. WILLEN, Claudia. Joaquin Phoenix joined animal activists to comfort pigs at a slaughterhouse after the SAG Awards: „People need to know the truth“. In: *insider.com* [online]. 21. 1. 2020 [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z:

<https://www.insider.com/joaquin-phoenix-sag-awards-2020-animal-activist-pig-vigil-joker-2020-1>

75. WINNERT, Derek. In: *derekwinnert.com* [online]. [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <http://www.derekwinnert.com/russkies-1987-whip-hubley-joaquin-phoenix-peter-billingsley-classic-movie-review-7619/>
76. WINTER, Jessica. The Master's Joaquin Phoenix on Animal Inspirations, *Curb Your Enthusiasm* and the Pleasures of Discomfort. In: *entertainment.time.com* [online]. 13. 9. 2012 [cit. 15. 2. 2021]. Dostupné z: <https://entertainment.time.com/2012/09/13/the-masters-joaquin-phoenix-on-animal-inspirations-curb-your-enthusiasm-and-the-pleasures-of-discomfort/#ixzz26MWC7hFC>

5. Trailery a plagáty

1. 8MM (1999) – Official Trailer. In: *YouTube* [online]. 21. 12. 2018 [cit. 14. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mjIGbTTw3i8>
2. ART MACHINE. Walk The Line. In: *Internet Movie Poster Awards* [online]. 28. 1. 2006 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: http://www.impawards.com/2005/walk_the_line_ver8.html
3. AUNE P. SEAN. Warner Bros. releases final Joker movie posters. In: *batman-news.com* [online]. 28. 8. 2018 [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://batman-news.com/2019/08/28/joker-movie-poster/>
4. AUNE P. SEAN. Warner Bros. releases final Joker movie posters. In: *batman-news.com* [online]. 28. 8. 2018 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://batman-news.com/2019/08/28/joker-movie-poster/>
5. Capote – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0379725/mediaviewer/rm720078080/>
6. Clay Pigeons – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 12. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.imdb.com/title/tt0118863/mediaviewer/rm179332352/>

7. Her – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 19. 2. 2021]. Dostupné z:
<https://www.imdb.com/title/tt1798709/mediaviewer/rm1539299328/>
8. Her TRAILER 1 (2013) – Joaquin Phoenix, Scarlett Johansson Movie HD. In: *YouTube* [online]. 7. 8. 2013 [cit. 24. 3. 2021]. Dostupné z:
https://www.youtube.com/watch?v=6QRvTv_tpw0&t=29s
9. Honest Trailers – Gladiator. In: *YouTube* [online]. 16. 8. 2016 [cit. 15. 1. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=mv_cj6mBkPk
10. Inventing the Abbotts (1997) Trailer. In: *YouTube* [online]. 11.1.2008 [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=0ThSqKNO_zQ
11. Inventing the Abbotts – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z:
<https://www.imdb.com/title/tt0119381/mediaviewer/rm4128615169/>
12. Joaquin Phoenix Reminds Everyone That ‘We Are All Animals’. In: *peta.org* [online]. [cit. 8. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.peta.org/features/joaquin-phoenix-we-are-all-animals-end-speciesism/>
13. JOKER – Final Trailer. In: *YouTube* [online]. 29. 8. 2019 [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=95CNI5BztXc&t=2s>
14. Official Trailer – Gladiator. In: *imdb.com* [online]. [cit. 17. 1. 2021]. Dostupné z:
https://www.imdb.com/video/vi2628367897?playlistId=tt0172495&ref=tt_ov_vi
15. Parenthood Official Trailer #1 – Steve Martin Movie (1989). In: *YouTube* [online]. 10.1.2012 [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=2H25Fx7weFQ>
16. Russkies Trailer 1987. In: . In: *YouTube* [online]. 9.10. 2014 [cit. 11. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=AhGe8z7IU7I&t=3s>
17. Space Camp (1986) ORIGINAL TRAILER. In: *YouTube* [online]. 11.12.2017 [cit. 8. 12. 2020]. Dostupné z: In:
<https://www.youtube.com/watch?v=ISPHII9F1nQ>

18. SpaceCamp – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 8. 12.2020]. Dostupné z:
<https://www.imdb.com/title/tt0091993/mediaviewer/rm208352512/>
19. The Master – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z:
<https://www.imdb.com/title/tt1560747/mediaviewer/rm1682483200/>
20. The Master | trailer #1 US (2012) Paul Thomas Anderson Joaquin Phoenix. In: *YouTube* [online]. 26. 7. 2012 [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=-EGSWpBDbho&t=23s>
21. Trailer for To Die For. In: *imdb.com* [online]. [cit. 9. 1. 2021]. Dostupné z:
https://www.imdb.com/video/vi3919222809?playlistId=tt0114681&ref_=tt_ov_vi
22. Walk the Line – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 25. 1. 2021]. Dostupné z:
<https://www.imdb.com/title/tt0358273/mediaviewer/rm244157696/>
23. Walk the Line (2005) Trailer #1 | Movieclips Classic Trailers. ". In: *YouTube* [online]. 10 .9.2019 [cit. 24. 1. 2021]. Dostupné z:
https://www.youtube.com/watch?v=6-oNSs_XMxI
24. You Were Never Really Here – Official Trailer | Amazon Studios. In: *YouTube* [online]. 6. 12. 2017 [cit. 16. 2. 2021]. Dostupné z:
<https://www.youtube.com/watch?v=R8oYYg75Qvg&t=4s>
25. You Were Never Really Here – Photo Gallery – Poster. In: *Internet Movie Database* [online]. [cit. 19. 2. 2021]. Dostupné z:
<https://www.imdb.com/title/tt5742374/mediaviewer/rm2700824576/>

Zoznam Literatúry

1. BŘEZINOVÁ, Natálie. *Nostalgická budoucnost: Neoformalistická analýza filmu Her (2013)*. Olomouc: 2019. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra divadelních a filmových studií. s. 27.
2. CIEPLY, Michael. Documentary? Better Call It Performance Art. In: *nytimes.com* [online]. 16. 9. 2010 [cit. 14. 2. 2021]. Dostupné z:
<https://www.nytimes.com/2010/09/17/movies/17affleck.html>

3. DANIŠ, Peter. *Herecká versatilita Robina Williamsa: Analýza hereckého štýlu vo vybraných filmoch*. Olomouc: 2019. Univerzita Palackého. Filozofická fakulta. Katedra filmových a divadelných štúdií.
4. DEMAS, Alexis, TILLOT, David. *Pathological laughing and psychotic disorder: the medical evaluation of the Joker*. *Acta Neurologica Belgica*. roč. 120. č. 6. s. 1379-1382.
5. DYER, Richard. *Stars*. 2. Vyd. London: British Film Institute, 1998, 256 s. ISBN 978-0-85170-643-6.
6. GILBEY, Ryan. Behind a Painted Smile. *Sight and Sound*. 2019. roč. 29. č. 4, s. 30-34.
7. HOWDEN, Martin. *He's Still here*. John Blake Ltd. 2011. 210s. ISBN 978-1-84358-519-0
8. In: *boxofficemojo.com* [online]. [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.boxofficemojo.com/title/tt7286456/news/?ref=bo_tt_tab#tabs
9. In: *goldderby.com* [online]. 21. 2. 2013 [cit. 17. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.goldderby.com/awardshows/expert-predictions/oscars-2012/actor/sort/recent/>
10. In: *imdb.com* [online]. [cit. 25. 3. 2021]. Dostupné z: https://www.imdb.com/title/tt7286456/awards?ref=tt_awd
11. In: *jokermovie.net* [online]. [cit. 23. 3. 2021]. Dostupné z: <http://www.jokermovie.net/>
12. JÜRGENS, Anna-Sophie. *The Pathology of Joker's Dance: The Origins of Arthur Fleck's Body Aesthetics in Todd Phillips's 2019 Joker Film*. *Dance Chronicle*. Roč. 43. č. 3. s. 331-337.
13. LAWRENCE, Gregory. After 11 Oscar Nods, 'Joker' Returns to Theaters for One Week Only. In: *collider.com* [online]. 14. 1. 2020 [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné z: <https://collider.com/joker-rerelease-dates-theaters-oscar-nominations/>
14. LINHARDT, James. Todd Phillip's Risky Vision. In: *feature.variety.com* [online]. [cit. 28. 3. 2021]. Dostupné z: <https://feature.variety.com/joker/todd-phillips-risky->

[vision?fbclid=IwAR005vhjA2BUKE0uK81qnBTMv90LjCVprOgrD8F4yU1d383UFm2GeGQDx1g](https://www.facebook.com/IwAR005vhjA2BUKE0uK81qnBTMv90LjCVprOgrD8F4yU1d383UFm2GeGQDx1g)

15. MCDONALD, Paul. *Hollywood Stardom*. Wiley-Blackwell. 2013, 341 s. ISBN 978-1-4051-7982-9.
16. RAW, Lawrence. *The Ridley Scott Encyclopedia*. Plymouth: Scarecrow Press. 2009, 337 s. ISBN 978-0-8108-6951-6.
17. SHARY, Timothy. Oppositions of Aging: Stories About Children in Movies. *Interdisciplinary Humanities*. roč. 29. č. 1. s. 7-20.
18. SPIROU, Penny. He's Still Here: Joaquin Phoenix as Transgressive Hollywood Star. *Academic Quarter (Akademisk Kvarter)*. roč. 10. s. 175-185.
19. STABLES, Kate. You Were Never Really Here review: Lynne Ramsay makes pointillist poetry from hard-boiled brutalism. In: *bfi.org* [online]. 23. 12. 2019 [cit. 20. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www2.bfi.org.uk/news-opinion/sight-sound-magazine/reviews-recommendations/you-were-never-really-here-lynne-ramsay-pointillist-poetry-hard-boiled-brutalism>
20. WAKE, Matt. Secrets of the '80s 'SpaceCamp' movie, revealed. In: *Al.com* [online]. 3.6.2019 [cit. 9. 12. 2020]. Dostupné z: In: <https://www.al.com/life/2019/07/secrets-of-the-80s-spacecamp-movie-revealed.html>
21. WAKEMAN, Gregory. Why Mark Wahlberg Almost Said No To Boogie Nights. In: *cinemablend.com* [online]. 3.5.2017 [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.cinemablend.com/news/1654689/why-mark-wahlberg-almost-said-no-to-boogie-nights>

Zoznam obrázkov

Obr. 1	Oficiálny plagát k filmu <i>SpaceCamp</i>	s. 33
Obr. 2	Oficiálny plagát k filmu <i>Rande</i>	s. 40
Obr. 3	Oficiálny plagát k filmu <i>Niet úniku</i>	s. 40
Obr. 4	Komentáre k videu <i>Russell Crowe winning Best Actor</i>	s. 49
Obr. 5	Screenshot z filmu <i>Gladiátor</i> (1:19:16)	s. 51
Obr. 6	Screenshot z filmu <i>Gladiátor</i> (1:21:44)	s. 51
Obr. 7	Oficiálny plagát k <i>Walk the Line</i>	s. 53
Obr. 8	Oficiálny plagát k filmu <i>Capote</i>	s. 53
Obr. 9	Oficiálny plagát k <i>Walk the Line</i>	s. 54
Obr. 10	Plagát ku kampani <i>We are All Animals</i>	s. 62
Obr. 11	Oficiálny plagát k filmu <i>Joker</i>	s. 62
Obr. 12	Oficiálny plagát k filmu <i>Majster</i>	s. 69
Obr. 13	Oficiálny plagát k filmu <i>Ona</i>	s. 77
Obr. 14	Screenshot prvého záberu filmu <i>Ona</i>	s. 79
Obr. 15	Oficiálny plagát k filmu <i>Nikdy si tu nebol</i>	s. 81
Obr. 16	Screenshot úvodného záberu filmu <i>Nikdy si tu nebol</i> (00:01:54)	s. 83
Obr. 17	Screenshot z úvodnej scény <i>Nikdy si tu nebol</i> (00:05:01)	s. 83
Obr. 18	Oficiálny plagát k filmu <i>Joker</i>	s. 88
Obr. 19	Oficiálny plagát k filmu <i>Joker</i>	s. 88
Obr. 20	Oficiálny plagát k filmu <i>Joker</i>	s. 88
Obr. 21	Propagačné príspevky z oficiálnej Facebookovej stránky filmu <i>Joker</i>	s. 90
Obr. 22	Propagačné príspevky z oficiálnej Facebookovej stránky filmu <i>Joker</i>	s. 90

Zoznam Príloh

1. Filmy Joaquina Phoenixa s najvyššími tržbami
2. Najlepšie hodnotené filmy Joaquina Phoenixa
3. Najvýznamnejšie ocenenia Joaquina Phoenixa

1. Filmy Joaquina Phoenixa s najvyššími tržbami²⁵⁹

	USA	Spolu – Celosvetovo
1. Joker	\$ 335,451,311	\$ 1,074,251,311
2. Gladiátor	\$ 187,705,427	\$ 465,364,545
3. Znamenia	\$ 227,966,634	\$ 408,247,917
4. Osada	\$ 114,197,520	\$ 256,697,520
5. Walk the Line	\$ 119,519,402	\$ 186,797,986
Medvedí bratia ²⁶⁰	85,336,277	250,397,798

I keď tabuľka naznačuje, že jednoznačne najúspešnejším Phoenixovým filmom sa z hľadiska tržieb stal jeho posledný film *Joker* nie je tomu úplne. Celosvetovo sa síce stal najúspešnejším filmom s niekoľkonásobným náskokom pred ostatnými filmami uvedenými v tabuľke. Na domácom trhu sa na prvý pohľad nastala rovnaká situácia a film *Joker* sa objavuje suveréne na prvom mieste. Avšak pri zohľadnení inflácie za dobovú cenu lístkov sa situácia mení. Priemerná cena lístku do kina v USA sa v roku 2019 pohybovala na úrovni 9,01 dolára, čo predstavuje približne 66% nárast ceny v porovnaní s cenou lístku pri filmoch ako napríklad *Gladiátor* a *Znamenia* z rokov 2001 a 2002. Poradie tabuľky by sa tak pri zohľadnení takejto inflácie pri cenách lístkov zmenilo. Najziskovejším filmom na domácom trhu by stal film *Znamenia* (\$353,5 milióna), kde sa Phoenix objavil vo vedľajšej úlohe, druhé miesto by patrilo stále filmu *Joker*, tretie miesto by obsadil film *Gladiátor* s výslednou sumou \$313,7 milióna a na štvrté miesto by sa posunul film *Rodičovstvo* z konca 80. rokov so sumou 226,4 milióna dolárov.²⁶¹ Aj keď sa na základe viacerých aspektov jedná o hercov najúspešnejší film a zlomový film, na domácom trhu si z komerčného hľadiska drží prvú priečku film *Znamenia*.

²⁵⁹ Informácie o tržbách boli porovnávané zo stránok *Box Office Mojo.com* a *The Numbers.com*.

²⁶⁰ Animovaný film, v ktorom daboval Phoenix postavu Kenaia.

²⁶¹ BEAN, Travis. Box Office: Why \$1 Billion Doesn't Make 'Joker' Joaquin Phoenix's Biggest Film. In: *forbes.com* [online]. 6. 1. 2020 [cit. 1. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/travisbean/2020/01/06/box-office-why-1-billion-doesnt-make-joker-joaquin-phoenixs-biggest-film/?sh=38898d7e4e0d>

2. Najlepšie hodnotené filmy Joaquina Phoenixa

IMDB (Internet Movie Database)	
1. Gladiátor	8,5
2. Joker	8,4
3. Hotel Rwanda	8,1
4. Ona	8,0
5. Walk the Line	7,8

ČSFD (Česko –Slovenská filmová databáze)	
1. Gladiátor	88,4%
2. Hotel Rwanda	86,4%
3. Joker	85,2%
4. Walk the Line	83,6%
5. Ešte sa môžeš vrátiť	80,1%

Metacritic			
Film	Hodnotenie kritikov	Film	Hodnotenie divákov
1. Ona	90	1. Joker	9.8
2. Zomrieť pre	86	2. Gladiátor	8.8
3. Majster	86	3. Zomrieť pre	8.8
4. Nikdy si tu nebol	84	4. Milenci	8.6
5. Rodičovstvo	82	5. Ona	8.6

Rotten Tomatoes			
Film	Hodnotenie kritikov	Film	Hodnotenie divákov
1. Ona	94%	1. Hotel Rwanda	94%
2. Hotel Rwanda	91%	2. Walk the Line	90%
3. Rodičovstvo	91%	3. Joker	88%
4. Nikdy si tu nebol	89%	4. Gladiator	87%
5. Zomrieť pre	88%	5. Quills	83%

Komerčný úspech filmov, nominácie a výhry ocenení nemusia nutne znamenať aj dobré hodnotenia filmov. Najúspešnejší Phoenixov film *Joker* (z ekonomického a symbolického hľadiska) sa vyskytuje až na druhej priečke po filme *Gladiátor* na základe hodnotení IMDb a na tretej priečke po filmoch *Gladiátor* a *Hotel Rwanda* v prípade ČSFD. Za najlepší Phoenixov film ho označili len užívatelia serveru Metacritic so skóre 9.8. U kritikov na serveroch Metacritic a Rotten Tomatoes sa film ani v prvej päťici najlepšie hodnotených filmov neumiestnil. Ak by sme zohľadnili aj hercove dokumentárne filmy, ktorým prepožičal hlas, tak by všetkým popredným priečkam v tabuľkách dominovali dokumenty *Nadválada*, *Jednota* či *Gunda*. Na základe hodnotení zo všetkých uvedených sú v tabuľkách však najlepšie hodnotené hercove dokumenty, ktoré buď produkoval alebo im prepožičal hlas v postave rozprávača. Zaujímavý je aj fakt, že film *Majster*, za ktorý bol Phoenix nominovaný na Oscara, sa vyskytuje iba v jednom rebríčku, a to na základe hodnotení kritikov zo serveru Metacritic na treťom mieste. Ďalším prekvapením je umiestnenie filmu *Ona* na prvých priečkach hodnotenia kritikov z Rotten Tomatoes a Metacritic, či umiestnenie starších hercových filmov ako *Rodičovstvo* a *Zomrieť pre*. Rozpor je zrejmy aj pri diváckom hodnotení filmu *Joker*, zatiaľ čo na Metacritic sa film umiestňuje s vysokým hodnotením na prvom mieste, na všetkých ostatných serveroch zaberá druhú alebo tretiu priečku. Umístnenie starších filmov ako *Ešte sa môžeš vrátiť* či *Zomrieť pre* v tabuľkách sa dá odôvodniť celkovo nízkym počtom kladných hodnotení. Napríklad v prípade ČSFD by sa pri zohľadnení počtu hodnotení pred film *Ešte sa môžeš vrátiť* (približne 9 tisíc hodnotení) dostal film *8MM* (25 tisíc hodnotení).

3. Najvýznamnejšie ocenenia Joaquina Phoenixa

Academy Awards (Ocars)

2020	víťazstvo	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Joker
2013	nominácia	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Majster
2006	nominácia	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Walk the Line
2001	nominácia	Najlepší herec vo vedľajšej úlohe	Gladiátor

Golden Globes

2020	víťazstvo	Najlepší herec vo filme – dráma	Joker
2015	nominácia	Najlepší herec vo filme – komédia alebo muzikál	Skrytá vada
2014	nominácia	Najlepší herec vo filme – komédia alebo muzikál	Ona
2013	nominácia	Najlepší herec vo filme – dráma	Majster
2006	víťazstvo	Najlepší herec vo filme – komédia alebo muzikál	Walk the Line
2001	nominácia	Najlepší herec vo vedľajšej roli vo filme	Gladiátor

BAFTA (British Academy of Film and Television Arts)

2020	víťazstvo	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Joker
2013	nominácia	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Majster
2006	nominácia	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Walk the Line
2001	nominácia	Najlepší herec vo vedľajšej úlohe	Gladiátor

SAG (Screen Actors Guild Awards)

2020	víťazstvo	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Joker
2006	nominácia	Najlepší herec v hlavnej úlohe	Walk the Line
2005	nominácia	Najlepší herecký ansámbel vo filme	Hotel Rwanda
2001	nominácia	Najlepší herec vo vedľajšej úlohe	Gladiátor
		Najlepší herecký ansámbel vo filme	

London Critics Circle Film Awards

2020	víťazstvo	Herec roku	Joker
2019	nominácia	Herec roku	Nikdy si tu nebol
2013	nominácia	Herec roku	Majster

Venice Film Festival

2012	víťazstvo (Volpi Cup)	Najlepší herec (zdieľaná cena s Philipom S. Hoffmanom)	Majster
-------------	---------------------------------	--	----------------

Cannes Film Festival

2017	víťazstvo	Najlepší herec	Nikdy si tu nebol
-------------	------------------	-----------------------	--------------------------

New York Film Critics Circle Awards

2012	nominácia	Najlepší herec	Majster
------	-----------	----------------	---------

Los Angeles Film Critics Association Awards

2020	víťazstvo	Najlepší herec	Majster
-------------	------------------	-----------------------	----------------

National Society of Film Critics Awards, USA

2015	nominácia	Najlepší herec	Skrytá vada
2013	nominácia	Najlepší herec	Majster

Grammy Awards

2007	víťazstvo	Najlepší kompilačný filmový hudobný album	Walk the Line
-------------	------------------	--	----------------------

NÁZOV: Filmová hviezda Joaquin Phoenix

AUTOR: Peter Daniš

KATEDRA: Katedra divadelných a filmových štúdií

VEDÚCI PRÁCE: Mgr. Milan Hain, Ph.D.

ABSTRAKT: Témou tejto diplomovej práce bola analýza hviezdneho obrazu amerického herca Joaquina Phoenixa, ktorá je v práci demonštrovaná prostredníctvom prípadových štúdií chronologicky sledujúcich jeho vývoj. Hlavným cieľom práce bola analýza a postihnutie vývoja základných rysov konštrukcie hviezdneho obrazu Joaquina Phoenixa. Metodologicky práca vychádzala z dvoch rôznych prístupov k star studies. Menovite z knihy Richarda Dyera *Stars* a prístupu Paula McDonalda z publikácie *Hollywood Stardom*. Kombinácia týchto prístupov textuálneho a symbolicko – komerčného umožnila identifikovať a pomenovať vývoj a základné atribúty Phoenixovho hviezdneho obrazu. Z výsledkov analýzy a prípadových štúdií vyplynulo, že Phoenixov hviezdny obraz sa od počiatku hercovej kariéry vyznačuje stále rovnakými a pomerne kontinuálnymi znakmi a jedná sa tak o jeden z najpevnejšie utvoreného a uceleného hviezdneho obrazu či brandu súčasného Hollywoodu. Kroky, ktoré herec podnikal, aby zabránil utvoreniu takéhoto stabilného hviezdneho obrazu túto, pozíciu paradoxne ešte viac posilnili.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: Joaquin Phoenix, star studies, súčasný hollywoodsky stardom, súčasný film, hviezdny obraz, hviezdny brand, Joker

TITLE: Film Star Joaquin Phoenix

AUTHOR: Peter Daniš

DEPARTMENT: The Department of Theatre and Film Studies

SUPERVISOR: Mgr. Milan Hain, Ph.D.

ABSTRACT: The theme of this diploma thesis was the analysis of the star image of the American actor Joaquin Phoenix, which is demonstrated in the work through case studies chronologically following its development. The main goal of the work was to analyze and affect the development, the basic features of the construction of the star image of Joaquin Phoenix. Methodologically, the work was based on two different approaches to star studies. Namely from the book by Richard Dyer *Stars* and the approach of Paul McDonald from the publication *Hollywood Stardom*. The combination of these textual and symbolic-commercial approaches has made it possible to identify and name the evolution and basic attributes of the Phoenix star image. The results of the analysis and case studies show that Phoenix's stellar image has been characterized by the same and relatively continuous features since the beginning of the actor's career, making it one of the strongest and most complete star images of contemporary Hollywood. The steps that the actor took and proclaimed to prevent the formation of such a stable star image paradoxically further strengthened this position.

KEY WORDS: Joaquin Phoenix, star studies, contemporary Hollywood stardom, contemporary film, star image, star brand, Joker